

ЗВІТ

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОГС У П'ЯТИ МІСТАХ

Житомир
Маріуполь
Нікополь
Червоноград
Чернівці

EUACI EUROPEAN UNION
ANTI-CORRUPTION
INITIATIVE

Ця програма фінансується **Європейським Союзом**
та спів-фінансується і впроваджується **DANIDA**

MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
OF DENMARK
Danida

УДК 316.35:32

ЗВІТ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОГС У П'ЯТИ МІСТАХ (Чернівці, Житомир, Червоноград, Маріуполь і Нікополь) / Автори – упорядники: Любов Паливода, Наталія Балдич – К.: [БФ «Творчий центр ТЦК»], 2019. – 108с.

Редактор – Лариса Швець

Розповсюджується безкоштовно. Продажу не підлягає.

Дана публікація презентує результати дослідження організацій громадянського суспільства України в п'яти містах (Чернівці, Житомир, Червоноград, Маріуполь і Нікополь), проведеного протягом жовтня – грудня 2018 року. Мета дослідження – оцінка технічного (програмного) потенціалу ОГС обраних міст, які зосереджують свою роботу з міськими адміністраціями у сфері антикорупційної діяльності, такої, як захист і моніторинг.

ТВОРЧИЙ ЦЕНТР ТЦК

Публікацію було підготовлено в рамках проекту Дослідження ОГС у п'яти містах (Чернівці, Житомир, Червоноград, Маріуполь і Нікополь) за підтримки Антикорупційної ініціативи Європейського Союзу в Україні (EUACI). EUACI фінансується Європейським Союзом та співфінансується та впроваджується Міністерством закордонних справ Данії (DANIDA). Погляди, висновки та рекомендації належать авторам і укладачам цього звіту і не обов'язково відображають думку Європейського Союзу, DANIDA або EUACI.

Антикорупційна ініціатива Європейського Союзу в Україні (EUACI) є наразі найбільшою програмою у сфері боротьби з корупцією в Україні. Ініціатива, що розрахована на три роки, отримала фінансову підтримку від Європейської комісії та данського Міністерства закордонних справ у сумі €15.84 млн. Антикорупційна ініціатива Європейського Союзу в Україні (EUACI) має на меті посилення спроможності новостворених антикорупційних органів і сприяння посиленню контролю за ходом перетворень з боку Верховної Ради, громадянського суспільства та засобів масової інформації.

Один із компонентів Ініціативи (а саме третій компонент) фокусується на боротьбі з корупцією на місцевому й регіональному рівнях, а також на посиленні можливостей контролю з боку громадян, особливо молоді. Ключовим елементом Третього компоненту є втілення концепції *Місто Доброчесності*. Чернівці, Червоноград, Житомир, Маріуполь і Нікополь приєдналися до програми *Місто Доброчесності*. Ця складова має на меті продемонструвати, як застосування кількох взаємопов'язаних антикорупційних заходів може зменшити корупційні ризики і посилити підзвітність у невеличких містах.

У рамках процесу реформування в Україні, Антикорупційна ініціатива Європейського Союзу в Україні надає допомогу місцевим органам влади у зменшенні ризиків корупції, втіленні розумних та прозорих рішень, що мають посилити їхню ефективність та цілісність, а також сприятиме більшому залученню громадян, місцевого громадянського суспільства та журналістів до контролю за органами влади. Місцеві органи влади також потребують допомоги в інформуванні про свої ініціативи та досягнуті результати в боротьбі з корупцією і, таким чином, поліпшенні інформованості щодо місцевих справ.

Антикорупційна ініціатива Європейського Союзу в Україні має на меті посилити спроможність місцевого громадянського суспільства в ефективному контролі над владою на місцевому рівні. Це і можливості для кращого діалогу з місцевою владою, і можливості інформування, а також технічні можливості для вивчення місцевих бюджетів, баз даних та адміністративної діяльності.

ЗМІСТ

РЕЗЮМЕ	4
ВСТУП	18
МЕТОДОЛОГІЯ	19
РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	22
● Житомир	23
● Маріуполь	38
● Нікополь	57
● Чернівці	73
● Червоноград	93
ВИСНОВКИ	107

РЕЗЮМЕ

Протягом жовтня – грудня 2018 року Творчим центром ТЦК було проведено дослідження в п'яти містах України¹. Мета дослідження – оцінка технічного (програмного) потенціалу ОГС обраних міст, які зосереджують свою роботу з міськими адміністраціями в сфері антикорупційної діяльності, такої, як захист і моніторинг, з відображенням результатів у вигляді мапи.

Дослідження проводилося для того, щоб використати результати для удосконалення реалізації антикорупційної політики в Україні в рамках Антикорупційної ініціативи ЄС (далі EUACI). Загальна мета антикорупційних заходів полягає в поліпшенні реалізації антикорупційної політики в Україні, що в кінцевому підсумку сприятиме зниженню корупції.

Дослідження фокусувалось на організаціях громадянського суспільства (ОГС), мережевих структурах та мережі громадських організацій-хабів, які розташовані в п'яти областях України та охоплені концепцією *Міста Доброчесності*. До переліку міст входили Чернівці (місто для пілотування інструментарію), Червоноград (Львівська область), Нікополь (Дніпропетровська область), Житомир (обласне місто) і Маріуполь (Донецька область).

У результаті дослідження були отримані певні **РЕЗУЛЬТАТИ** щодо потенціалу ОГС обраних п'яти міст, які зосереджують свою роботу з міськими адміністраціями в сфері антикорупційної діяльності, та зацікавленості ОГС брати участь у реалізації концепції *Міста Доброчесності* у своїх містах.

Учасники дослідження – представники ОГС. Дослідження показало, що реальна кількість активних та діючих ОГС в усіх містах значно відрізняється від загальної кількості зареєстрованих (Рисунок 1). У кожному місті ведеться реєстр *громадських організацій*³, де надається перелік зареєстрованих ОГС². І в кожному місті зареєстрована різна кількість ОГС. Так у Маріуполі – це 650 громадських організацій, у Чернівцях – 360 громадських організацій, у Нікополі – 191 громадських організацій, у Червонограді – 129 громадських організацій. Аналіз різних джерел, зокрема й перевірка зареєстрованих організацій з обраних міст в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, на відповідність критеріям дослідження виявив значно меншу групу ОГС, а саме – 381 ОГС⁴. На жаль, значна частина виявлених для дослідження організацій не мала контактної інформації (телефон та/чи електронну пошту), яка була необхідною для комунікації з ними. У результаті подальшої перевірки з 381 ОГС 132 організацій⁵ було запрошено до участі в дослідженні, з яких 65 ОГС⁶ взяли участь в індивідуальних інтерв'ю та фокус-групах та/або заповнили онлайн-анкети.

¹ Чернівці, Червоноград (Львівська область), Нікополь (Дніпропетровська область), Житомир і Маріуполь (Донецька область)

² До них входять як різновиди громадських об'єднань (такі, як жіночі та молодіжні/дитячі організації та організації ветеранів і інвалідів тощо), так і благодійні організації/фонди, тобто різні організаційно-правові форми ОГС

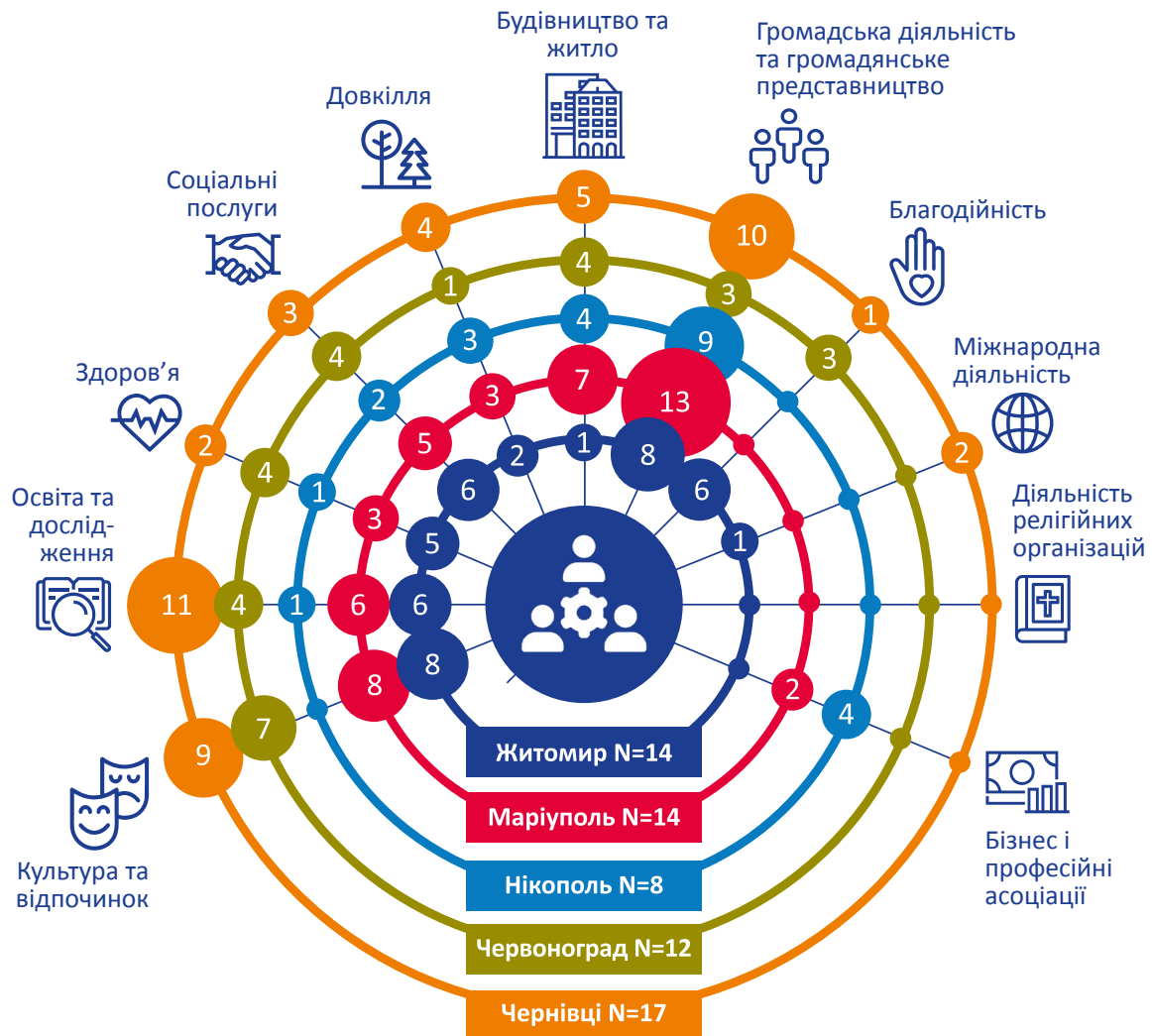
³ Реєстру ОГС на сайті міської ради немає в Житомирі

⁴ Житомир – 75, Маріуполь – 53, Нікополь – 116, Червоноград – 48, Чернівці – 89

⁵ Житомир – 30, Маріуполь – 16, Нікополь – 15, Червоноград – 41, Чернівці – 30

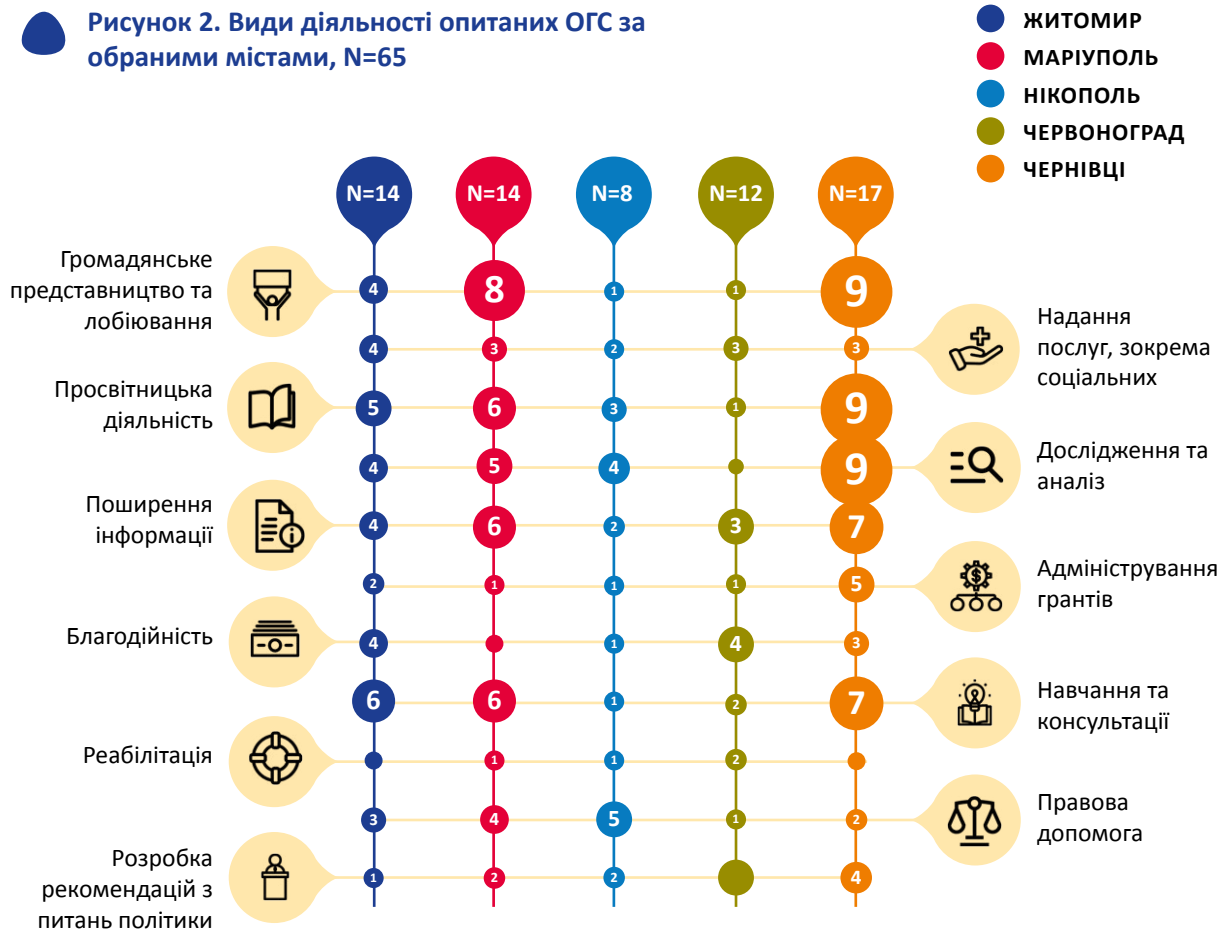
⁶ Житомир – 14, Маріуполь – 14, Нікополь – 8, Червоноград – 12, Чернівці – 17

Рисунок 1. Сфери діяльності опитаних ОГС за обраними містами, N=65

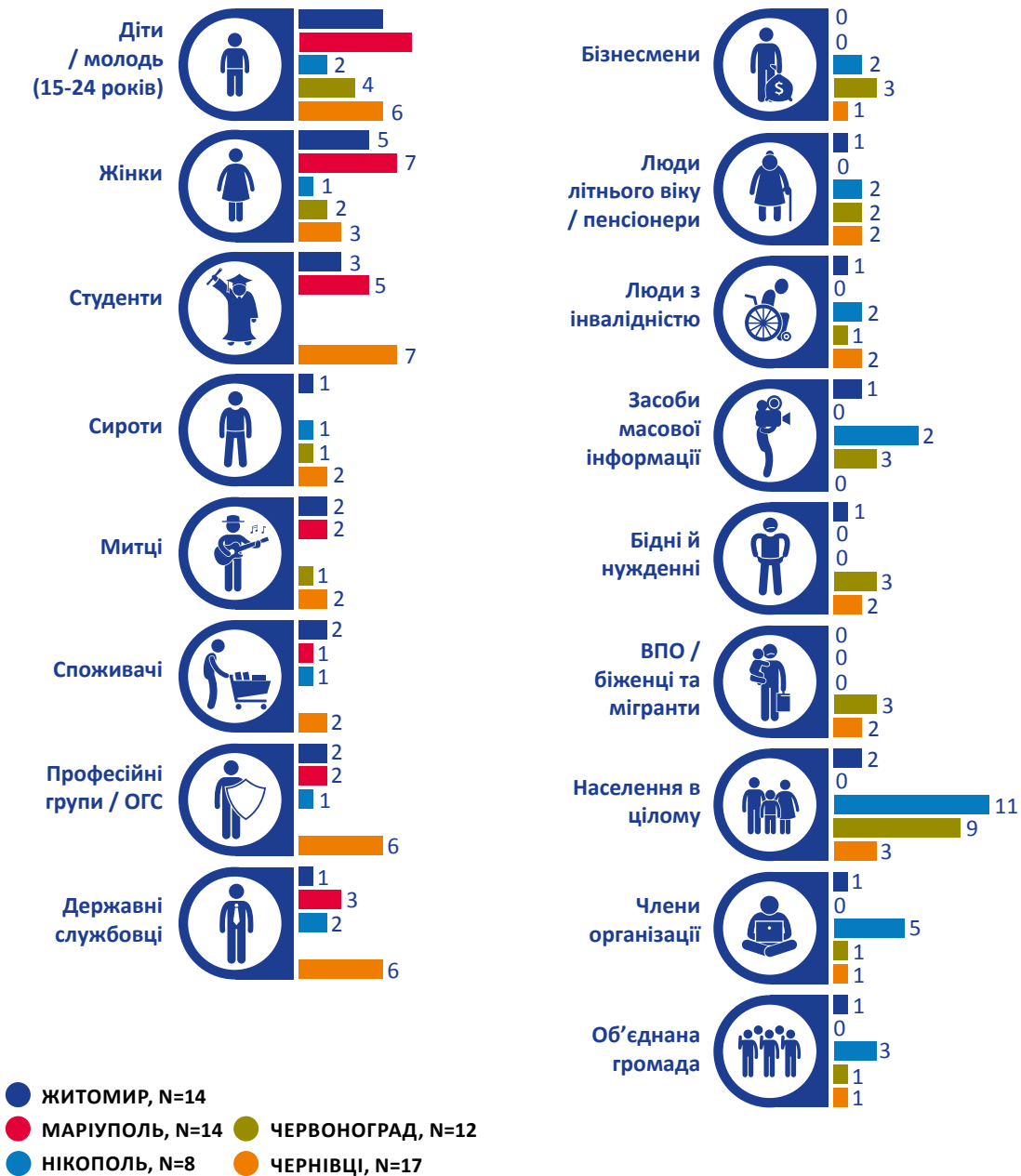
Сфери діяльності опитаних ОГС. Дослідження показало, що опитані ОГС працюють в 10 із 11 запропонованих сфер діяльності організацій громадянського суспільства. Як правило, з дозволених трьох варіантів сфер діяльності ОГС обирали дві-три сфери (хоча і небагато, але були організації, що обирали по сім та вісім сфер діяльності). Найбільша кількість опитаних ОГС працює в таких сферах, як *громадська діяльність та громадянське представництво, освіта та дослідження й культура та відпочинок* (Рисунок 1). Жодні з опитаних ОГС не зазначили сферу *релігії* як діяльності. Також невелика кількість ОГС обрала своєю сферою діяльності *міжнародну діяльність та роботу з бізнес та професійними організаціями* (3 ОГС та 6 ОГС у двох різних містах). *Благодійною діяльністю* займаються 10 ОГС лише в трьох містах. Діяльністю в *сфері культури та відпочинку* не займається жодна ОГС в м.Нікополі.

Рисунок 2. Види діяльності опитаних ОГС за обраними містами, N=65

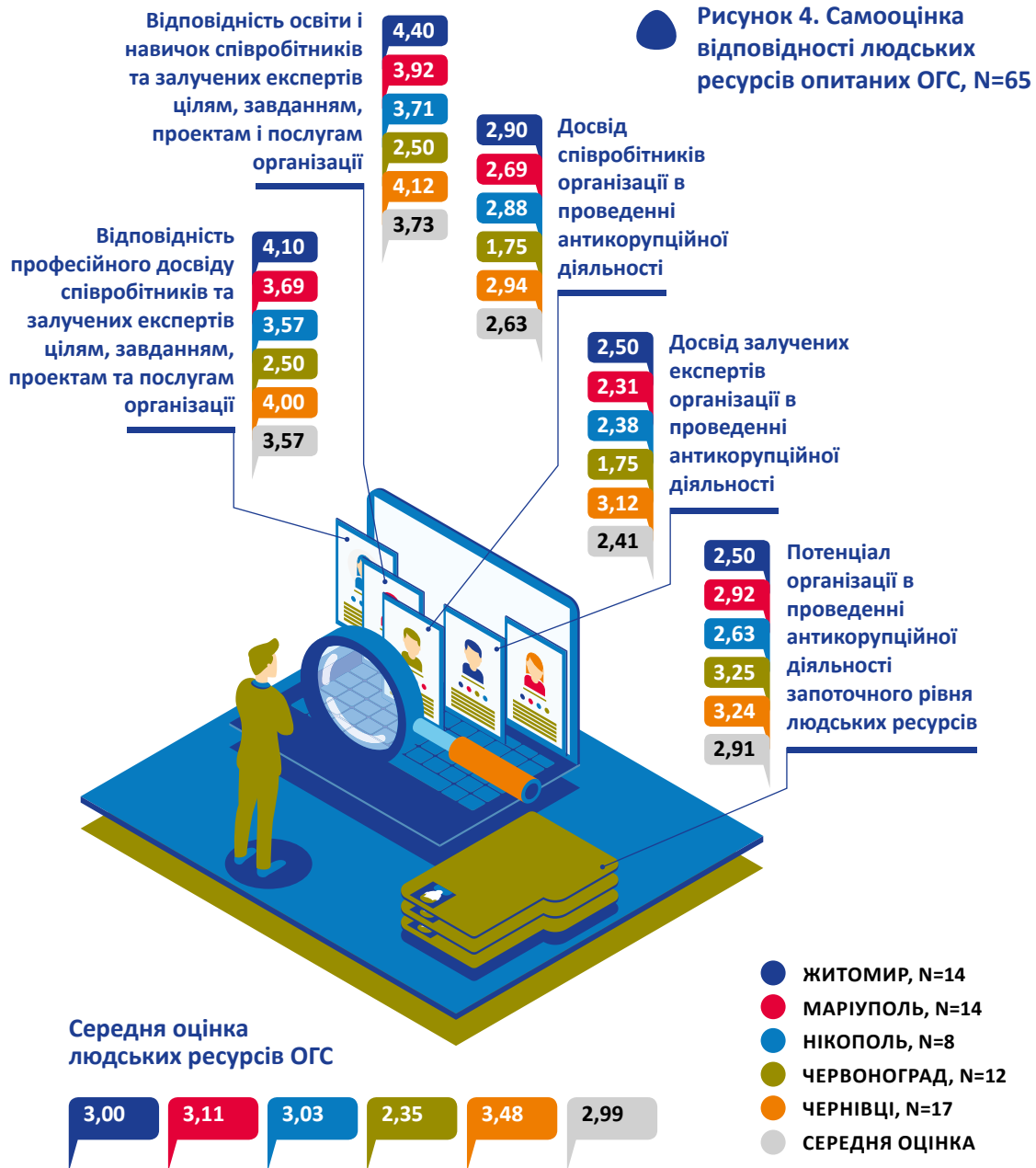
ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ ОПИТАНИХ ОГС. Опитані ОГС мали можливість обрати до трьох видів діяльності, якими займаються їх організації. Більшість опитаних організацій займаються громадянським представництвом – діяльністю, притаманою для ОГС, – і такими її видами як: *громадянське представництво та лобювання, просвітницька діяльність, дослідження та аналіз* (крім ОГС Червонограда), *поширення інформації, навчання та консультації, правова допомога* (Рисунок 2). Є види діяльності, якими не займаються опитані ОГС. Так, у Чернівцях і Житомирі опитані організації не залучені до *реабілітації*, у Маріуполі ОГС не займаються *благодійністю*, а в Червонограді – *дослідженням та аналізом і розробкою рекомендацій з питань політики*.

Рисунок 3. Цільові групи опитаних ОГС за обраними містами, N=65

ЦІЛЬОВІ ГРУПИ ОПИТАНИХ ОГС. Як у випадку зі сферами та видами діяльності, опитані ОГС мали можливість обрати до трьох цільових груп, з якими працюють їх організації. Серед найбільш пріоритетних цільових груп опитані ОГС обрали населення в цілому, діти/молодь, студенти, жінки, ОГС, державні службовці та члени організації (Рисунок 3).

Переважна кількість опитаних ОГС (47 з 65 опитаних) є членськими, і середня кількість членів коливається від 1 до 250 осіб

ЛЮДСЬКІ ТА ТЕХНІЧНІ РЕСУРСИ ОПИТАНИХ ОГС. З 65 опитаних ОГС 45 організацій мають постійний персонал, а 38 залучають зовнішніх експертів до виконання певних проектів/ робіт. Кількість постійного персоналу в тих опитаних ОГС, де він є, складає до 168 осіб. Кількість залучених експертів не перевищує 9 осіб на одну організацію, що їх використовує. Опитаним ОГС було запропоновано оцінити відповідність людських ресурсів організацій (а саме їх професійного досвіду, освіти/навичок, досвіду в антикорупційній діяльності та потенціалу) цілям та завданням ОГС та проектам/програмам та послугам, які організації виконують/надають. У Рисунок 4 представлені узагальнені результати самооцінки за обраними містами. Серед п'яти міст ОГС м.Чернівці оцінили⁷ свої людські ресурси найвище (3.48 з 5 максимальних балів, що є значно вище середнього рівня). Найнижчу оцінку собі поставили ОГС м.Червонограда (2.35 з 5), а інші три міста оцінили свої людські ресурси дещо вище середнього рівня (від 3 до 3.1). На думку опитаних ОГС, освіта/навички їх співробітників та експертів відповідають виконанню завдань організації та проектів на 3.73 та 3.57 з 5 балів відповідно. І хоча досвід співробітників та зовнішніх експертів у проведенні антикорупційної діяльності опитані ОГС оцінили посередньо (2.63 та 2.41, відповідно), їх потенціал був оцінений організаціями значно вище, а саме - 2.91.

⁷ Оцінка здійснювалась за 5-бальною шкалою, де 5 – найвища, а 1 – найнижча спроможність

Самооцінка технічного забезпечення опитаних ОГС показала (Рисунок 5), що рівень забезпеченості приміщеннями є значно вищий середнього (3,35 з 5 балів), як і забезпеченість ІТ-інфраструктурою (3,27). Опитані ОГС мають непоганий доступ до приміщень, необхідних для проведення заходів (2,84). Потенціал опитаних ОГС у проведенні діяльності при поточному технічному забезпеченні є вищим середнього, а саме 3,06.

Дослідження показало, що з опитаних 65 ОГС 20 мають **досвід управління грантовими коштами** таких місцевих та міжнародних донорів, як громадський бюджет міста, Міжнародного фонду Відродження, програм USAID та Посольства США, Глобального фонду з боротьби зі СНІДом, ООН, ПРООН, МОМ, програм ЄС та уряду Великобританії.

Функції опитаних ОГС. З притаманних ОГС трьох функцій 16 організацій займаються розробкою політики, 36 – громадянським представництвом та 22 – наданням послуг.

Опитані ОГС (16), які займаються розробкою політики, беруть участь у процесах прийняття рішень на місцевому та національному рівнях та у визначенні/впровадженні стратегій розвитку, надають коментарі/рекомендації до документів та проводять моніторинг та оцінку результатів і якості впровадження політики (Рисунок 6). Винятком серед обраних п'яти міст є м. Червоноград, де жодна з організацій не залучена до розробки політики.

Рисунок 5. Самооцінка технічних ресурсів опитаних ОГС, N=65

Наданням послуг з 65 опитаних ОГС в п'яти містах займаються 22 організації. І всі вони залучені як до надання послуг населенню власними силами або у співпраці з публічними інституціями, так і до удосконалення послуг та їх надання, з огляду на проблеми окремих груп населення, виявлення потреб конкретних груп населення в послугах, моніторинг та покращення якості послуг тощо (Рисунок 7). Жодна з опитаних ОГС не залучена до впливу на публічні послуги, що надаються урядом, шляхом моніторингу їх якості і надання, представництва суспільних потреб і інтересів; співпраці з урядом щодо покращення процесів визначення / якості / надання послуг. Необхідно зауважити, що в Чернівцях уперше в Україні Департамент соціальної політики делегував і до цих пір фінансує надання частини соціальних послуг місцевим ОГС. Те саме відбувається тепер і в Житомирі.

Рисунок 6. Участь опитаних ОГС в розробці політики та підготовці рекомендацій в обраних містах, N= 16

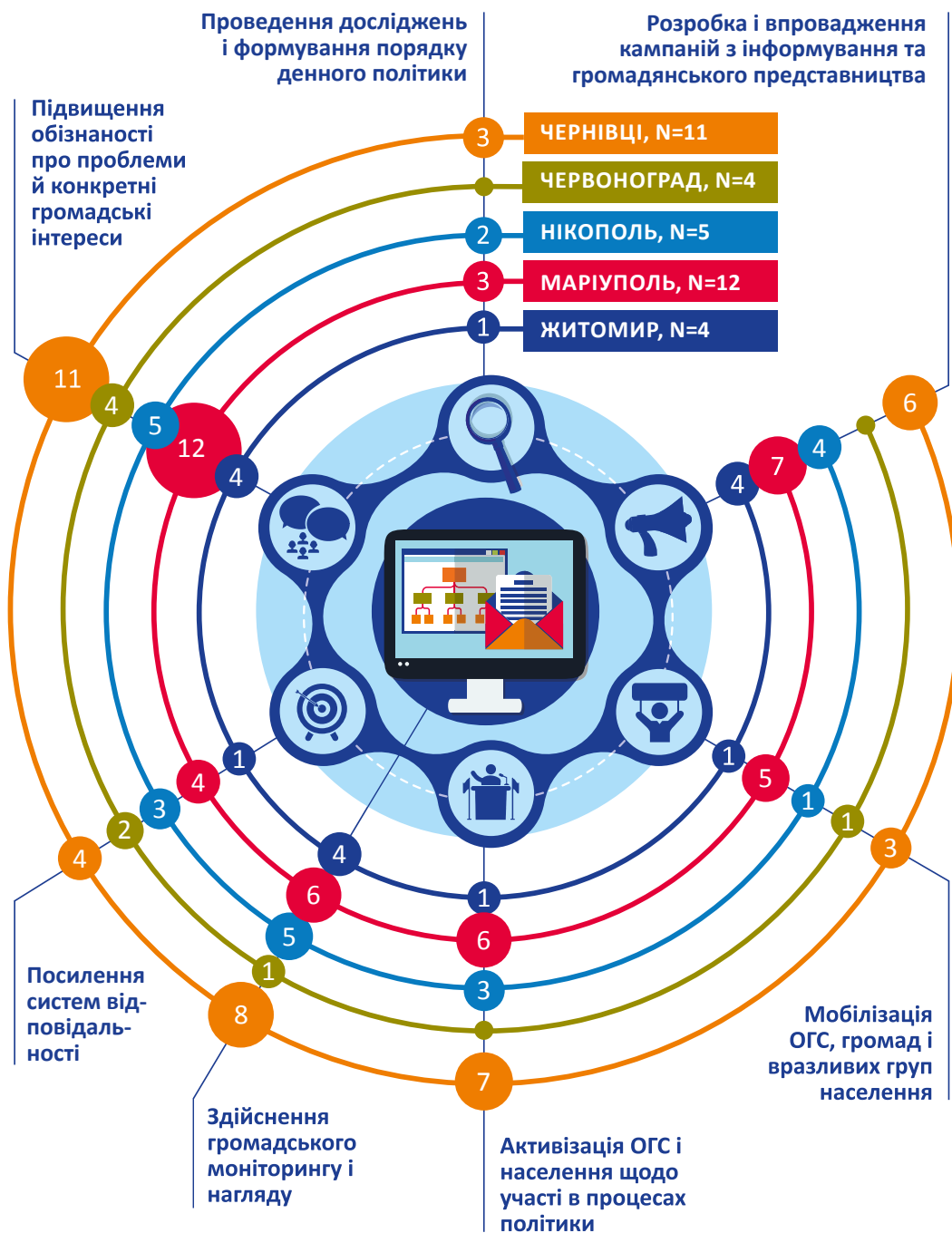

Рисунок 7. Участь опитаних ОГС у наданні послуг в обраних містах, N=22

36 опитаних ОГС з 65 залучені до діяльності з громадянсько-представництва (Рисунок 8). Опитані ОГС в усіх обраних п'яти містах *підвищують обізнаність щодо проблем і інтересів громади, мобілізують ОГС та громади, посилюють системи відповідальності та здійснюють громадський моніторинг та нагляд*. Також ОГС у чотирьох містах (за винятком м.Червонограда) проводять дослідження для формулювання порядку денного, розробляють та впроваджують кампанії з громадянського представництва й активізують ОГС та населення до участі в процесах політики.

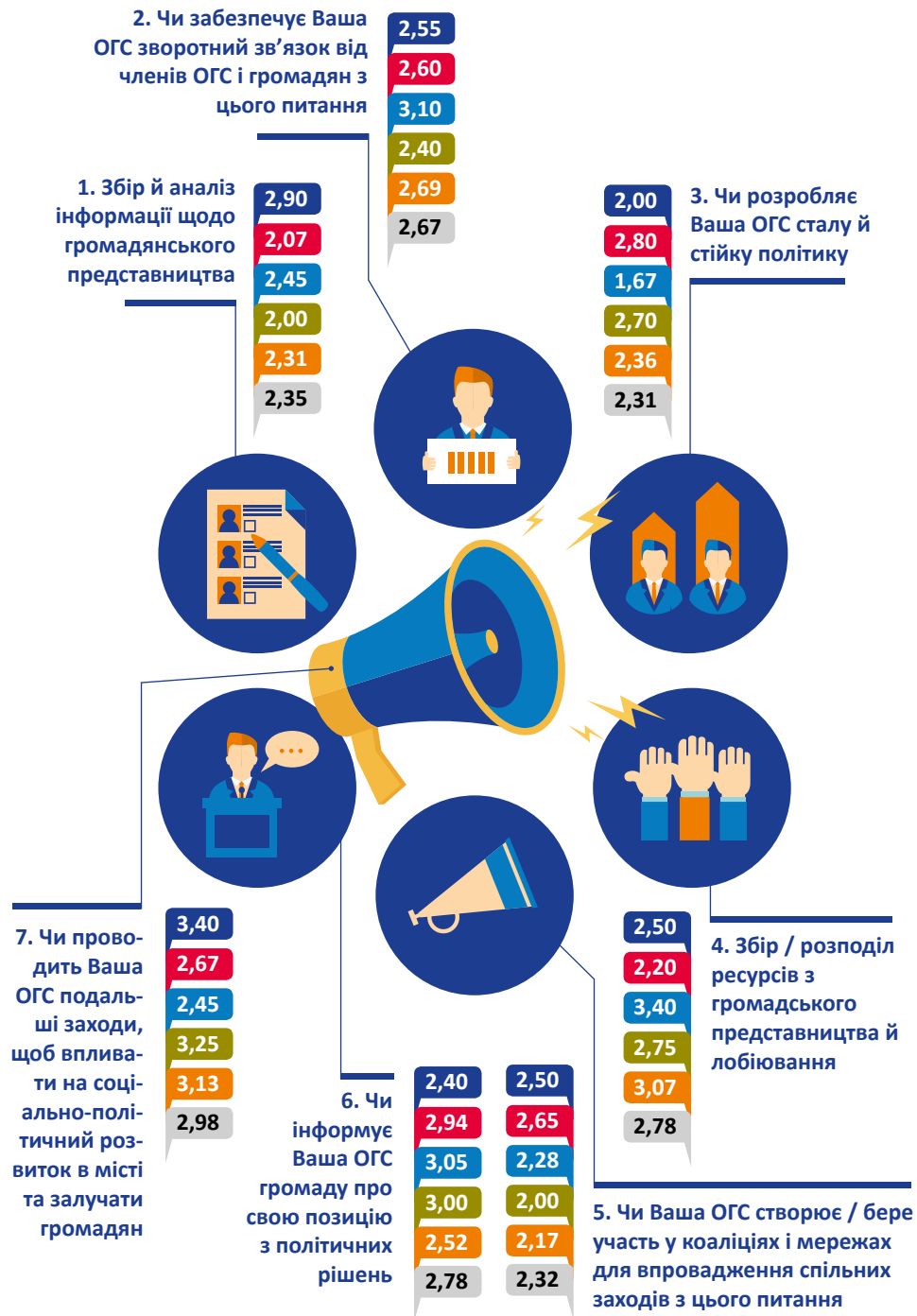
Рисунок 8. Участь опитаних ОГС у діяльності з громадянського представництва в обраних містах, N=36

Також опитані ОГС (36), які займаються громадянським представництвом, провели свою самооцінку щодо різних етапів впровадження кампанії громадянського представництва (Рисунок 9)⁸. Найнижчу спроможність опитані 36 ОГС мають у зборі й аналізі інформації (2.35 з 5 балів), розробці політики (2.31) та в інформуванні громади про свою позицію з політичних рішень (2.32). Вище середньої спроможності опитані ОГС мають в налагодженні зворотнього зв'язку від членів ОГС і громадян (2.67), збору ресурсів на кампанію громадянського представництва (2.78) та в проведенні подальших заходів із впливу на соціально-політичний розвиток у місті (2.98). У середньому спроможність здійснення громадянського представництва опитаних ОГС є середньою (2.6 з 5 балів).

⁸ За 5-бальною системою, де 1 мінімальна спроможність, а 5 - максимальна

Рисунок 9. Самооцінка опитаних ОГС своєї діяльності з проведення кампаній громадянського представництва, N=36

Середня оцінка

- ЖИТОМИР, N=4
- МАРІУПОЛЬ, N=12
- НІКОПОЛЬ, N=5
- ЧЕРВОНОГРАД, N=4
- ЧЕРНІВЦІ, N=11
- СЕРЕДНЯ ОЦІНКА

Рисунок 10. Канали зв'язку опитаних ОГС обраних міст, N=65

Опитані ОГС використовують різноманітні канали зв'язку (Рисунок 10). Лише ОГС м.Червонограда мають обмежені канали зв'язку із зовнішньою аудиторією, тоді як організації інших обраних чотирьох міст використовують широкий спектр можливостей для комунікації із зовнішнім середовищем міста та інших регіонів України.

Роботою з молоддю займаються 34 із 65 опитаних ОГС. Як правило, ці організації тісно співпрацюють з міськими управліннями, центрами роботи з сім'ями, молоддю та спорту. Окрім традиційних заходів для молоді (табори, конференції, розважальні заходи тощо), опитані ОГС співпрацюють із владою з впровадження довготривалих проектів, наприклад, Муніципальної школи місцевого самоврядування в Житомирі; уроки соціальної адаптації в Нікополі; модельної гри Ради безпеки ООН в Чернівцях; хаб Космодром у Червонограді. Також у Маріуполі діє Молодіжний парламент, а в Червонограді – Молодіжна рада.

Співпраця ОГС з органами місцевого самоврядування та органами державної влади. З 65 опитаних ОГС більшість (48) співпрацює з владою. Дослідження показало, що в кожному з п'яти обраних міст існує своя «історія» відносин між ОГС та місцевою владою. У Чернівцях та Червонограді ця співпраця дуже заполітизована. Якщо в Чернівцях ОГС поділені за прихильністю та/або співпрацею з тим чи іншим політиком і його підтримкою тієї чи іншої організації, то в Червонограді громадська рада стала в опозицію до діючого міського голови та його діяльності, щоб «ніяким чином не додати балів» до його досягнень. У Нікополі взаємодія між ОГС та органами влади майже відсутня, за винятком надання соціальних послуг. У Маріуполі місцева влада відкрита до співпраці з ОГС, але організації насторожує тісна прив'язаність місцевої влади до компанії Metinvest. Найбільш плідна та взаємовигідна співпраця між ОГС та міською владою налагоджена в Житомирі. Відносини між органами державної влади теж вимірювались і показали, що на рівні обласних міст є різниця. Якщо в Чернівцях ОГС ефективно співпрацюють з ОДА, то в Житомирі така співпраця є складною і не досить успішною. Характер співпраці (4 К – координація, кооптація, комплементарність та конфронтація) показаний на Рисунку 11. Опитані ОГС вважають, що їх діяльність і діяльність ОМС/ОДВ є комплементарними, тобто ОГС та органи влади мають однакові цілі, але різні шляхи їх досягнення. Крім ОГС Житомира, організації в усіх інших містах конфронтують з ОМС, бо мають різні цілі та різні шляхи їх досягнення. Координують свою діяльність з ОМС організації Житомира, Чернівців та Червонограда, оскільки мають однакові цілі та

шляхи їх досягнення. На думку ОГС Маріуполя, Чернівців та Червонограда, ОМС хоча і мають однакові з організаціями шляхи досягнення, але переслідують різні цілі (тобто органи міської влади кооптують діяльність ОГС).

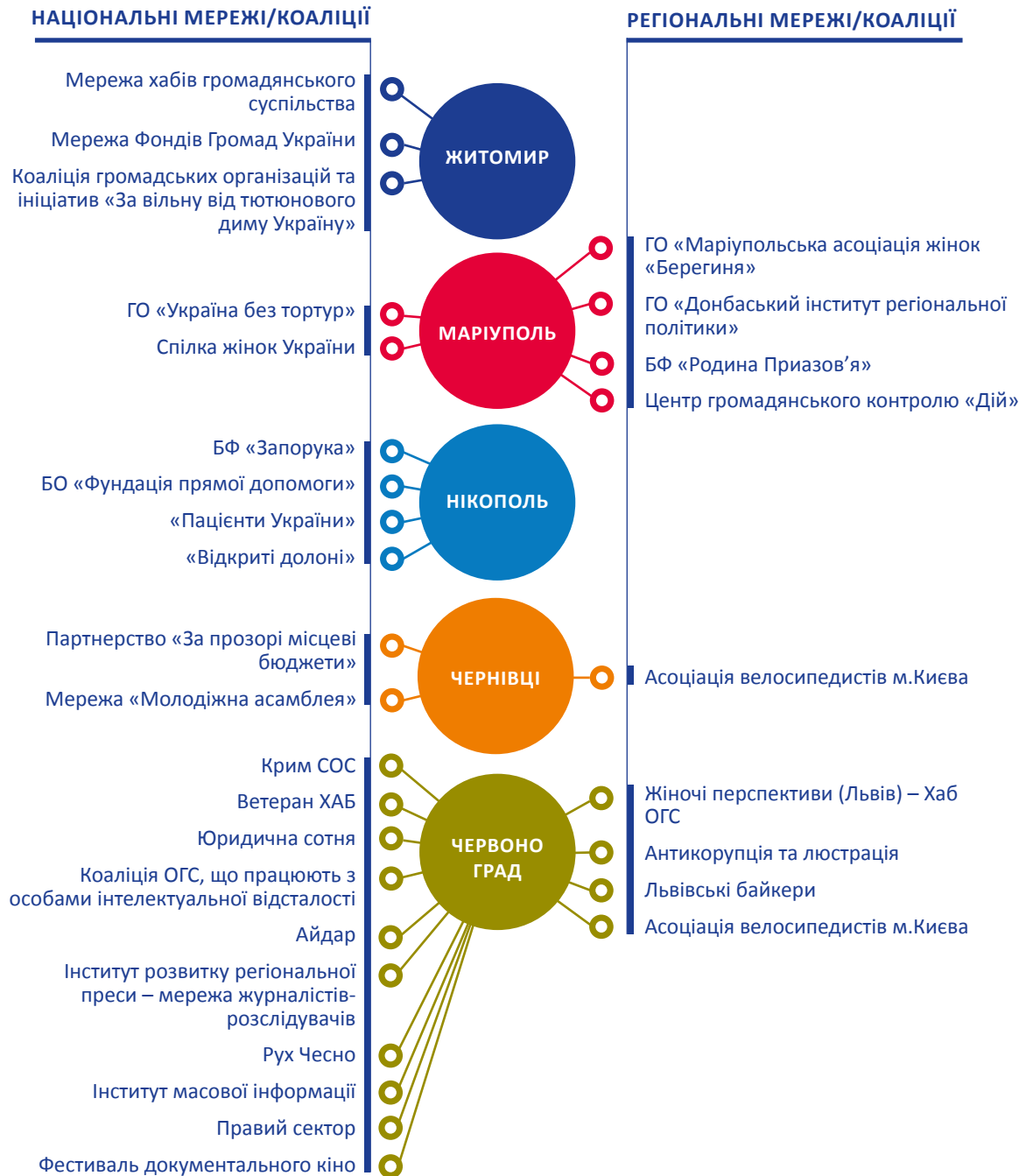
Рисунок 11. Характер співпраці опитаних ОГС та органів влади (органи місцевого самоврядування (ОМС) та органи державної влади (ОДВ) обраних міст, N=50 та N=37 відповідно

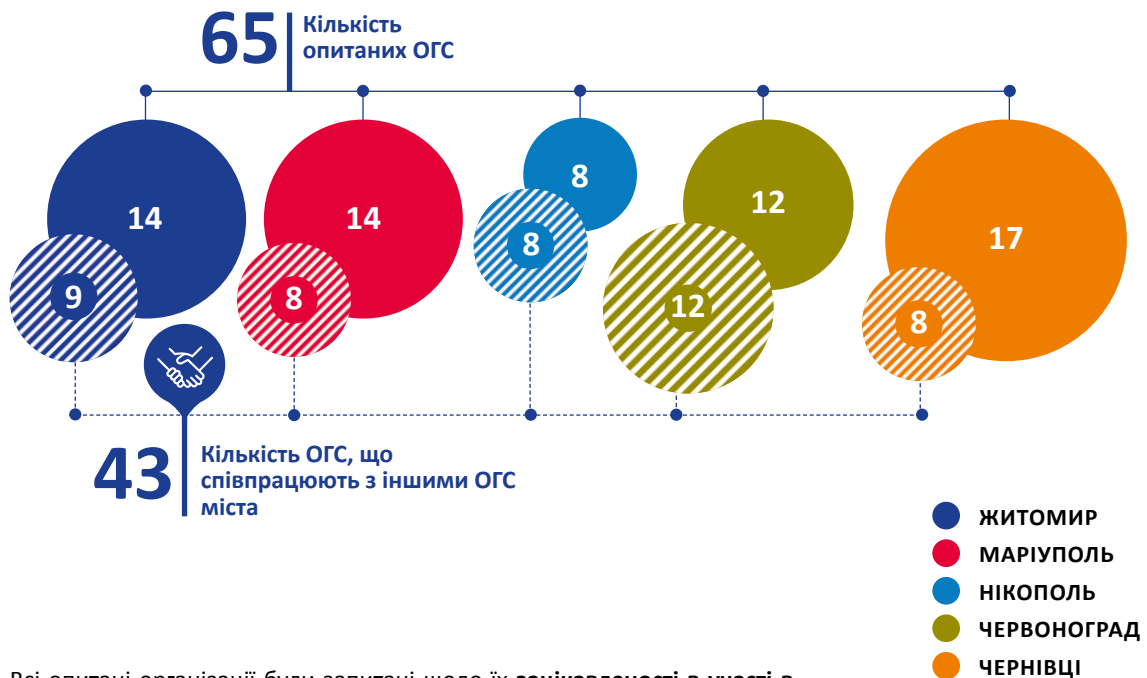
Залученість ОГС до вирішення проблем корупції. З опитаних 65 ОГС 22 організації мають досвід у виявленні, моніторингу та подолання проявів корупції. Антикорупційна діяльність цих 22 ОГС містить факт-чекінг та проведення журналістських досліджень; моніторинг Національного превентивного механізму, електронних декларацій чиновників, судової системи, конфліктів інтересів службовців ОМС, незаконних забудов, витрат бюджету, розподілу житла, конкурсів перевізників, публічних закупівель тощо. Опитані ОГС визнають, що хоча і здійснюють антикорупційну діяльність щодо виявлення та оприлюднення корупційних дій органів влади, їх дії є не завжди послідовними та рідко носять системний характер. Для ефективного залучення до вирішення проблем, пов'язаних з корупцією, ОГС не вистачає досвіду, правової підтримки та навичок.

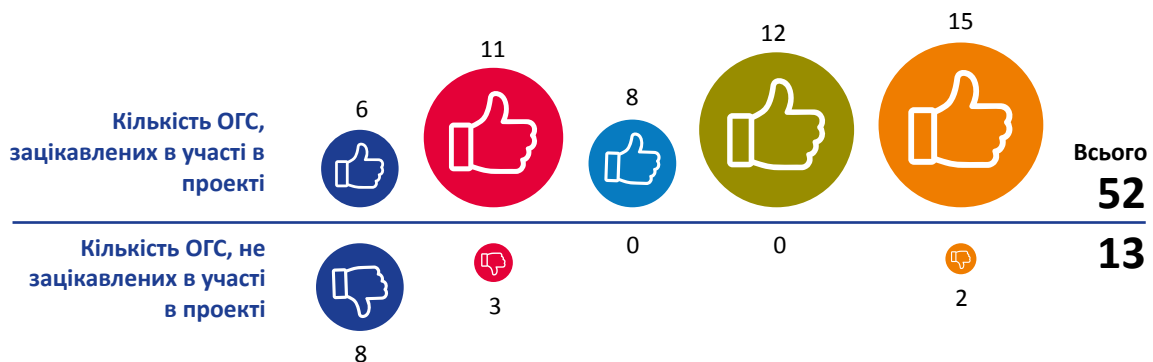
Опитані ОГС обраних міст зазначили про свою участь у таких регіональних та національних мережах/коаліціях.

З 65 ОПИТАНИХ ОГС 45 ОРГАНІЗАЦІЙ ЗАЗНАЧИЛИ ПРО СВОЮ СПІВПРАЦЮ З ІНШИМИ ОГС СВОГО МІСТА.

Всі опитані організації були запитані щодо їх **зацікавленості в участі в проекті EUACI⁹**. Лише частина, а саме – 52 ОГС п'яти міст є зацікавленими у співпраці з проектом.

Дослідження дає можливість зробити наступні **ВИСНОВКИ**.

- Незважаючи на велику кількість зареєстрованих ОГС, значним викликом було виявлення діючих та активних організацій. Це пов'язано не лише з тим, що часто організації представлені однією особою, оскільки відсутнє постійне фінансування на їх діяльність та оплату роботи постійного персоналу ОГС. Більшість опитаних організацій використовують волонтерську працю людей, які мають постійну роботу чи в бізнесі, чи в органах влади;
- Сфери та види діяльності опитаних 65 організацій відповідають критеріям діяльності ОГС у сфері подолання корупції, за якими ОГС і відбирались. Опитані ОГС працюють з *молоддю, всім населенням, жінками, студентами та держслужбовцями*. Опитані ОГС займаються такими видами діяльності, як *громадське представництво, просвітницька діяльність, дослідження та аналіз, поширення інформації, навчання та консультації, правова допомога*. Меншою мірою ОГС залучені до *реабілітації, благодійності*. Види діяльності опитаних ОГС мають особливості в кожному з обраних міст;

⁹ Повний список ОГС в Додатку 8

- Більшість опитаних ОГС (45 з 65) мають постійний персонал, як правило до 3 осіб. Також 38 ОГС залучають до 9 зовнішніх експертів для виконання проектів організації. ОГС м. Чернівці оцінили свої людські ресурси найвище (3.48 з 5 балів), а організації м.Червонограда – найнижче (2.35). І якщо опитані ОГС мають показники вище середнього з досвіду та знань, необхідних для досягнення завдань організації та її проектів, то спроможність у проведенні антикорупційної діяльності була оцінена ОГС посередньо. Але опитані ОГС зазначили потенціал наявних співробітників для роботи в антикорупційній сфері;
- Рівень матеріального забезпечення опитаних ОГС є вищим середнього (3.17 з 5 балів) і організації зазначили наявність офісних приміщень і обладнання та доступ до приміщень для проведення масових заходів;
- 20 опитаних ОГС з 65 мають досвід управління грантовими коштами як міжнародних донорів, так і місцевих донорів та органів влади;
- З 65 опитаних ОГС 16 організацій залучені до розробки політики, 22 – до надання послуг, а 36 займаються громадянським представництвом;
- Більшість ОГС, що залучені до розробки політики (16 організацій), беруть участь у процесах прийняття рішень та надають коментарі до проектів документів, проводять моніторинг результатів впровадження політики. Меншою мірою опитані ОГС беруть участь у визначенні, розробці та впровадженні нових стратегій. Жодна з опитаних ОГС м.Червонограда не займається розробкою політики та підготовкою рекомендацій;
- З трьох видів діяльності з надання послуг 22 опитані ОГС, що їх надають, залучені лише до процесу надання послуг та їх удосконалення. На жаль, жодна організація не займається впливом на публічні послуги, що надаються органами влади, щодо збільшення їх об'єму і якості та покращення процесів визначення потреб у послугах;
- 36 опитаних ОГС з 65 займаються громадянським представництвом, а саме: підвищують обізнаність щодо проблем і інтересів громади, мобілізують ОГС та громади, посилюють системи відповідальності та здійснюють громадський моніторинг і нагляд. Якщо ОГС у чотирьох містах також проводять дослідження для формулювання порядку денного, розробляють та впроваджують кампанії з громадянського представництва, активізують ОГС та населення до участі в процесах політики, то ОГС м.Червонограда не займаються цими питаннями. Самооцінка опитаних ОГС (36) показала їх сильні та слабкі сторони щодо поетапного проведення кампаній громадянського представництва. Якщо ОГС зазначили свою сильну сторону в питанні проведення подальших заходів щодо впливу на соціально-політичний розвиток свого міста, то загалом спроможність здійснювати кампанії громадянського представництва всіх опитаних 36 ОГС є посередньою (2.6 з 5 балів);
- З 65 опитаних ОГС більшість (48) співпрацює з владою. Дослідження показало, що в кожному з п'яти обраних міст існує своя «історія» відносин між ОГС та місцевою владою – від тісної співпраці до поділу на різні групи за політичними поглядами. Відносини між органами державної влади теж вимірювались і показали, що на рівні обласних міст є різниця – від співпраці до конфліктів. Переважна кількість опитаних ОГС (24 та 25 відповідно) вважають, що їх діяльність і діяльність ОМС/ОДВ доповнюють одна одну, незважаючи на різні шляхи їх досягнення;
- Хоча опитані ОГС і використовують різноманітні канали зв'язку зі своїми цільовими групами та громадою, їх комунікації переважно є односторонніми, тобто організації лише надають інформацію щодо своєї діяльності;
- ОГС в обраних містах не здійснюють системної роботи по боротьбі з корупцією і не володіють необхідними знаннями та досвідом проведення такої роботи, хоча певні успіхи ОГС у виявленні та подоланні корупції на місцевому рівні є;
- Найбільше національних ОГС представлені в м.Житомирі через близькість міста до столиці. Серед національних ОГС, які представлені в обраних п'яти містах, є такі відомі організації, як ПЛАСТ, КВУ, ОПОРА, рух ЧЕСНО тощо;
- Опитані ОГС п'яти міст беруть участь у національних та регіональних мережах та коаліціях ОГС, робота яких стосується виборів та просвіти виборців, особливо молодих; допомоги військовим та ветеранам АТО; допомоги неповносправним та дітям; проведенню інформаційних кампаній та журналістських розслідувань; правової підтримки та розвитку ОГС тощо;
- Більшість (45 з 65) опитаних організацій співпрацюють з іншими організаціями свого міста з обміну інформацією та досвідом, беруть участь у різних координаційних та дорадчих комітетах міста, проводять спільні заходи та координують свою діяльність;

Більшість опитаних ОГС (52 з 65) виявили зацікавленість в участі в проекті EUACI.

ВСТУП

Антикорупційна ініціатива ЄС (далі – EUACI) є найбільшою програмою підтримки ЄС у сфері боротьби з корупцією в Україні. Програма розрахована на три роки, підтримується Європейською комісією та Міністерством закордонних справ Данії. У рамках процесу реформ в Україні EUACI допомагає місцевим органам влади мінімізувати ризик корупції, а також встановлює розумні та прозорі процедури й інноваційні рішення, які підвищують ефективність і цілісність, а також дозволяють громадянам, громадянському суспільству на місцевому рівні й журналістам спостерігати за місцевими адміністраціями. Разом з тим, місцевим органам влади також необхідна допомога як в інформуванні щодо своїх власних ініціатив з боротьби з корупцією та їх результатів, так і підвищення своєї обізнаності щодо місцевого контексту. Також EUACI зміцнює потенціал громадянського суспільства з питань проведення громадянського моніторингу органів місцевої влади та самоврядування. Одним з компонентів програми є підвищення здатності місцевого населення, громадянського суспільства і засобів масової інформації робити внесок у боротьбу з корупцією. Ключовим елементом цього компонента є впровадження концепції *Місто Доброчесності*. Цей компонент націлений на демонстрацію того, як застосування декількох взаємопов'язаних заходів у боротьбі з корупцією може обмежити корупційні ризики і підвищити підзвітність в обраних містах. Цей компонент зосереджений на боротьбі з корупцією на місцевому й регіональному рівні завдяки посиленню голосу правовласників, зокрема молоді, на поширенні історій успіху обраних міст і отриманих уроків у всій країні та на враховуванні їх у програмах і реформах на національному рівні.

Мета даного дослідження – вивчення стану розвитку організацій громадянського суспільства (ОГС) в обраних п'яти містах з особливою увагою на їх зв'язки між собою та співпрацю з міськими органами влади, участь місцевих ОГС в національних/регіональних мережах та структурах. Також особлива увага приділялась вивченню ОГС, які працюють із молоддю.

Дослідження сфокусувалось на організаціях громадянського суспільства, їх участі в мережах національного та регіонального рівнів, структурах та мережі ОГС-хабів, які розташовані в п'яти областях України та охоплені концепцією *Міста Доброчесності*. До переліку міст, у яких проводилось дослідження, входили Чернівці, Червоноград (Львівська область), Нікополь (Дніпропетровська область), Житомир і Маріуполь (Донецька область).

Цей звіт містить результати вивчення ОГС в обраних п'яти містах. У *методології* дослідження зазначено мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, описана вибірка, джерела інформації, інструменти, описано організацію дослідження та зазначені обмеження. У розділі *Результати дослідження* представлені дані щодо місцевих ОГС у всіх п'яти містах. У цьому розділі подано загальну інформацію про місто, описані ОГС міста за видами діяльності, проаналізовані взаємовідносини організацій громадянського суспільства з місцевою владою та їх залученість до вирішення проблем корупції, а також надано інформацію про представництво національних ОГС в місті та участь місцевих ОГС у регіональних та національних мережах. *Висновки* презентують узагальнену інформацію щодо організацій громадянського суспільства, їх участі в мережах національного та регіонального рівнів, структурах та мережі ОГС-хабів, які розташовані в п'яти областях України та охоплені концепцією *Міста Доброчесності*.

Інформація, представлена у даному звіті, може бути корисною для лідерів ОГС, державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, науковців і експертів у сфері антикорупційної діяльності на місцевому і регіональному рівнях, а також на посиленні голосу молоді.

МЕТОДОЛОГІЯ

МЕТА, ЗАВДАННЯ, ПРЕДМЕТ ТА ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета дослідження – вивчення стану розвитку організацій громадянського суспільства (ОГС) в обраних п'яти містах з особливою увагою на їх зв'язки між собою та співпрацю з міськими органами влади, участь місцевих ОГС в національних/регіональних мережах та структурах. Також особлива увага приділялась вивченню ОГС, які працюють з жінками та молоддю.

Упродовж цього дослідження були виконані наступні **завдання**:

- 1 Визначено ОГС в п'яти містах, які зосереджують свою роботу з місцевими міськими та районними адміністраціями.
- 2 Виявлено структуру активістів, а також ОГС, мережевих структур та мережі громадських організацій-хабів, які існують в обраних п'яти містах України та які охоплені концепцією *Міста Добročесності*.
- 3 Визначено ОГС, які працюють з жінками, а також молоддю.
- 4 Проведена оцінка технічного потенціалу обраних ОГС у сфері антикорупційної діяльності, зокрема (а також) адвокати та моніторингу.

Предметом дослідження був технічний потенціал ОГС, які взаємодіють із владою та залучені до антикорупційної діяльності.

Об'єктом дослідження є організації громадянського суспільства, мережеві структури та мережі громадських організацій-хабів, які розташовані в п'яти областях України та охоплені концепцією *Міста Добročесності*. До переліку міст входять Чернівці, Червоноград (Львівська область), Нікополь (Дніпропетровська область), Житомир і Маріуполь (Донецька область).

ВИБІРКА

Вибірка організацій для дослідження проводилась у два етапи.

Дослідження було сфокусоване на ОГС (zareєстрованих в Єдиному реєстрі громадських об'єднань в обраних містах станом на 01.01.2017 р.), а саме на таких організаційно-правових формах і видах діяльності, як громадські організації (жіночі, молодіжні, освітні та культурні, по роботі з людьми з інвалідністю та ветеранами війни), благодійні організації (благодійні асоціації, фонди, установи), громадські спілки, відділення громадських організацій, включно з місцевими відділеннями з правовим статусом, а також представницькими структурами всеукраїнських організацій. Тож **на першому етапі** була сформована загальна база даних ОГС – *381 організацій* – відповідно до визначених вище організаційно-правових форм і видів діяльності, які zareєстровані в містах Житомирі, Маріуполі, Нікополі, Червонограді, Чернівцях.

На другому етапі основним критерієм для відбору організацій-респондентів була відповідність цих організацій інтересам EUACI та їх зацікавленість у подальшій участі в програмі EUACI. У результаті список місцевих організацій для інтерв'ювання було звужено до *132 організацій*, які максимально відповідали всім необхідним критеріям.

ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Для цілей і завдань дослідження були використані джерела інформації національного та регіонального (місцевого) рівнів. На національному рівні – відкриті дані Міністерства юстиції, Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань; дані міжнародних донорів і проектів технічної допомоги, які працюють / підтримують ОГС, а також інформаційні джерела ОГС. На регіональному (місцевому) рівні це сайти місцевих рад та обласних державних адміністрацій.

Крім згаданих вище джерел інформації, були використані такі документи, як наукові дослідження організацій громадянського суспільства / обстеження; публікації у ЗМІ; документи, матеріали та інформація, зібрані в процесі індивідуальних зустрічей та інтерв'ю / групових інтерв'ю.

ІНСТРУМЕНТИ

Для виконання поставлених завдань були розроблені та використані чотири інструменти, а саме: *анкета (для Інтернет-опитування) для розсилки до ОГС у п'яти містах для ідентифікації їх як існуючих і активних та таких, які відповідають інтересам ЕУАСІ, анкета містить критерії для визначення зацікавленості ОГС щодо участі в проекті ЕУАСІ; анкета (для Інтернет-опитування) для самооцінки технічної (програмної) спроможності ОГС в антикорупційній діяльності; гайд інтерв'ю для представника ОГС та гайд інтерв'ю з представником влади.*

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основні етапи проведення дослідження містили:

- розробку методології дослідження;
- польовий етап;
- аналіз та підготовку звіту;
- презентацію звіту.

Розробка методології дослідження

I. Розробка методології дослідження

- I.1. Підготовка методології дослідження ОГС в обра-них містах; вироблення плану роботи на місцях.
- I.2. Підготовка інструментарію дослідження.

Польовий етап

II. Польовий етап

- II.1. Визначення кола організацій та місцевої влади, представників яких було запрошено до опитування.
- II.2. Проведення опитування, а саме:
 - попереднє Інтернет-опитування ОГС;
 - Інтернет-опитування відібраних ОГС щодо технічної (програмної) спроможності у боротьбі з корупцією;
 - проведення індивідуальних та фокус-групових зустрічей із представниками місцевих ОГС та представниками влади в п'яти містах України.

Аналіз та підготовка звіту

III. Аналіз та підготовка звіту

- III.1. Якісна обробка та аналіз даних. Підготовка проекту доповіді та презентацій.
- III.2. Подача остаточної версії звіту та презентаційних матеріалів (українською та англійською мовами) для розповсюдження.

Презентація звіту

IV. Презентація звіту

ОБМЕЖЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Необхідно звернути увагу на важливі обмеження, які вплинули на результати дослідження, а саме:

- Низька якість та достовірність інформації в базі даних ЄДР, оскільки не всі зареєстровані де-юре ОГС є дієвими де-факто, а також не всі дані (керівник, контакти, в т.ч. електронна адреса) з Реєстру є актуальними на час проведення дослідження.
- На міських сайтах відсутня / неповна / неактуальна інформація про місцеві ОГС.
- Не всі активні організації відповідали критеріям EUACI.
- Низька активність ОГС в дослідженні через настороженість як до самого дослідження, так і дослідження за участю органів влади, дослідження антикорупційної діяльності (ігнорують запрошення, слабкий відгук на прохання заповнити анкету).
- Низька активність представників влади в дослідженні через настороженість щодо антикорупційної діяльності. Вислови *боротьба з корупцією / антикорупційна діяльність* негативно сприймалася представниками влади.
- Значна кількість опитаних ОГС мали обмежене розуміння сутності Ініціативи EUACI і розуміли її, скоріше, як інструмент впливу на владу саме в їх антикорупційній діяльності.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У даному розділі представлено як загальну інформацію про місто, так і надано опис організацій громадянського суспільства того чи іншого обраного міста за напрямками діяльності (надання послуг, громадянське представництво, співпраця з молоддю). У кожному місті проаналізовані відносини між ОГС та владою. Розділ містить інформацію про представництво національних ОГС у місті та участь місцевих ОГС у регіональних та національних мережах та інформацію щодо співпраці ОГС між собою на рівні міста. Завершується опис кожного міста переліком ОГС, які зацікавлені в участі в проекті EUACI. Замітки на полях містять інформацію про місцеві організації громадянського суспільства, яка не ввійшла до описаних вище підрозділів, але дає додаткову інформацію про ОГС.

М. ЖИТОМИР

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО МІСТО

Житомир – місто на північному заході України. Адміністративний центр Житомирської області та Житомирського району. Населення міста – 267 тис. осіб (2017 р.). Площа міста – 65 км².

Житомир – важливий економічний і науково-технічний центр регіону. На підприємствах міста випускають скло, металоконструкції, електронні прилади, світлодіодні екрани, кондитерські вироби, тканини, меблі, взуття, автодеталі тощо. Розвинена також обробка природного каменю (габро, лабрадорит, різні види граніту). Житомир – великий транспортний вузол України. Місто здавна стояло на важливому Брест-Литовському шляху – з Києва на захід.

За *Індексом демократичності міст – 2018* Житомир отримав найменший показник демократичності і набрав 29%¹⁰. У Рейтингу прозорості міст серед 100 найбільших міст України станом на 11 листопада 2018 року Житомир посів 4 місце (67,83 балів зі 100)¹¹. За рівнем комфортності українських обласних центрів Житомир у 2018 році набрав 48,5 балів зі 100 і посів дев'яту сходинку¹², тоді як в 2017 році Житомир мав нижчу оцінку і набрав 46,5 балів зі 100 можливих (посів дванадцяте місце)¹³.

Міський голова	Сухомлин Сергій
Контактна інформація	Поштова адреса: 10014, м. Житомир, майдан ім. С.П. Корольова, 4/2 Сайт міської ради: http://zt-rada.gov.ua/
Інформація щодо громадських рад	http://zt-rada.gov.ua/?3506[0]=175
Список ОГС	не знайдено
Участь представників ОГС в роботі рад (кількість депутатів від ОГС)	не позначено http://zt-rada.gov.ua/depytatu
Стратегія сприяння розвитку ОГС	немає, але є Програма соціально-економічного і культурного розвитку міста Житомира на 2018 рік // планування заходів в рамках Програми «Бюджет участі»// http://zt-rada.gov.ua/?3398[0]=2792/ http://zt-rada.gov.ua/files/upload/sitefiles/doc1518426318.pdf

¹⁰ <https://goo.gl/24s7Hb>

¹¹ <https://transparentcities.in.ua/rating/?rating-year=current>

¹² <https://focus.ua/ratings/400549/>

¹³ <https://focus.ua/ratings/377768/>

ОПИС ОГС МІСТА

Аналіз документів, звітів досліджень, даних сайтів та інших джерел інформації щодо ОГС виявив 75 організацій громадянського суспільства. За результатами перевірки виявлених ОГС в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та їх ідентифікації на відповідність критеріям дослідження та доступності контактної інформації було визначено 30 ОГС, яким було запропоновано взяти участь у інтерв'ю та фокус-групах. З 30 ОГС 14 організацій відгукнулись на пропозицію взяти участь у дослідженні. Під час інтерв'ю з представниками ОГС та міської влади ставилося запитання, скільки, на їхню думку або вони знають, активних ОГС у місті. На думку опитаних представників ОГС, кількість активних ОГС міста складає від 10 до 30 організацій. На думку представників міської влади, у місті більше 60 ОГС, які провадять сталу діяльність¹⁴.

З 14 опитаних ОГС 11 організацій заповнили першу анкету для онлайн-опитування та 10 ОГС заповнили другу анкету. З 14 опитаних організацій 11 представляють громадські організації і три – благодійні фонди та організації. Всі організації зареєстровані відносно недавно – з 2005 по 2017 роки.

З опитаних 14 ОГС чотири працюють на місцевому рівні, шість – на регіональному і дві організації є місцевими осередками національних ОГС (КВУ та Громадський рух ЧЕСНО). Опитування діючих ОГС Житомира показало (Графік 2), що на даний момент активні організації міста задіяні в таких секторах, як *освіта та дослідження* (працюють 6 ОГС), *громадська діяльність та громадянське представництво* (8 ОГС), *культура та відпочинок* (8 ОГС), *благодійність* (6 ОГС), *здоров'я* (5 ОГС), *соціальні послуги* (6 ОГС), *довкілля* (2 ОГС), *будівництво та житло* (1 ОГС) і *міжнародна діяльність* (1 ОГС). ОГС Житомира не працюють у таких секторах, як *діяльність релігійних організацій та бізнес- і професійні асоціації*.

Графік 2. Сфери діяльності ОГС Житомира, N=12

Як правило, опитані організації працюють у двох-трьох суміжних секторах таких, як *здоров'я та громадянське представництво, здоров'я та соціальні послуги, соціальні послуги та правові і юридичні послуги, культура та громадські й правозахисні організації, культура та освіта й надання грантів, соціальні послуги та благодійність, розвиток громади та благодійність, культура та освіта й міжнародна діяльність, культура й освіта та довкілля*.

Важливою характеристикою ОГС є види діяльності організацій. Респондентів просили обрати не більше трьох видів діяльності. Обрані організаціями види діяльності містили всі зазначені в списку, окрім однієї (Графік 3). Жодна з 12 опитаних організацій не відзначила, що вона займається *реабілітацією*.

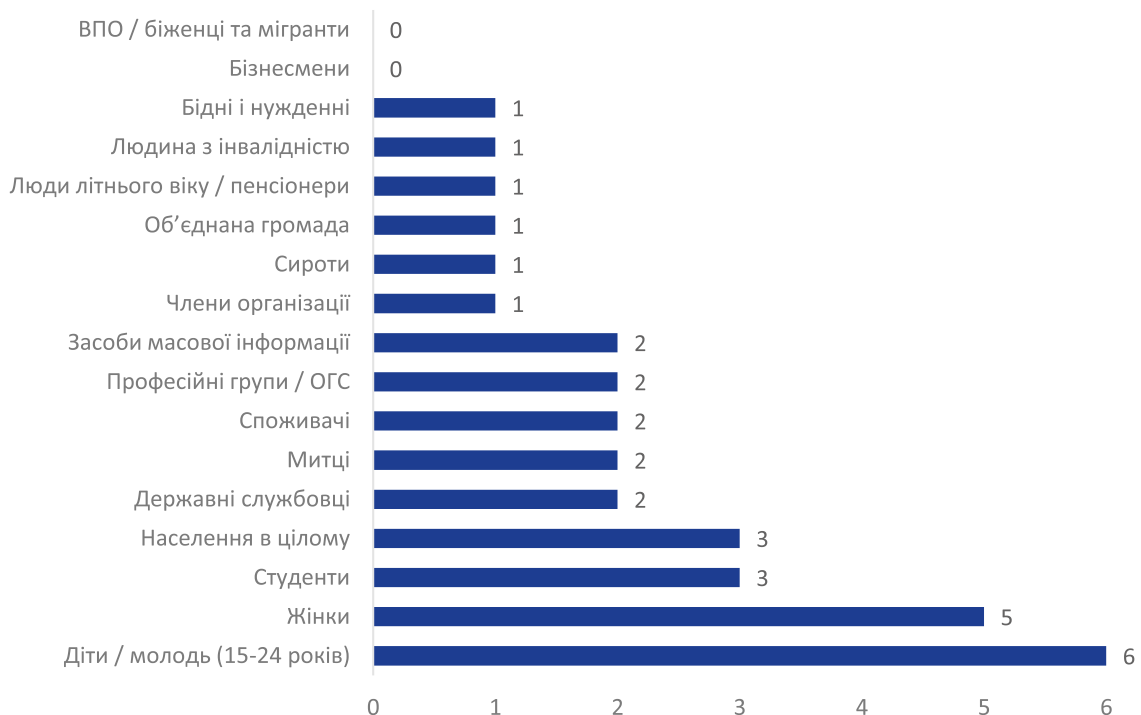
¹⁴ Інтерв'ю з представником органу влади

Графік 3. Види діяльності ОГС Житомира, N=12

Респонденти визначали свої цільові групи так само, як і сектори та види діяльності, обираючи водночас до трьох варіантів (Графік 4). Серед таких груп організації найчастіше обирали *діти/молодь* (6 ОГС), *жінки* (5 ОГС) та *студенти* (3 ОГС). По дві організації працюють із такими цільовими групами, як *митці, споживачі, ОГС, ЗМІ та населення в цілому*. Сім організацій вибрали такі цільові групи, як *члени організації, сироти, об'єднана громада, державні службовці, люди літнього віку / пенсіонери, люди з інвалідністю та бідні й нужденні*. Серед опитаних організацій Житомира немає ОГС, які фокусуються на таких цільових групах, як *ВПО / біженці, мігранти та бізнесмени*.

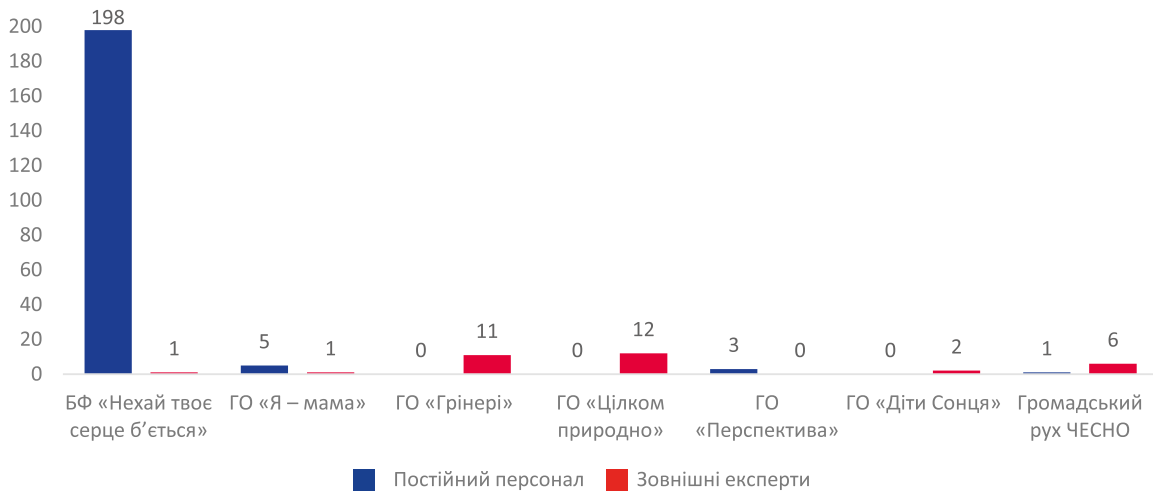
Графік 4. Цільові групи ОГС Житомира, N=12

З 11 опитаних ОГС, дев'ять організацій є членськими і дві не мають членів. У середньому ОГС Житомира мають до 25 членів. Деякі організації мають всього 1 члена (ГО «Перспектива»), а одна організація (ГО «Молодіжна фундація європейських ініціатив») заявила про 154 прихильників своєї організації.

З 11 опитаних ОГС чотири зазначили наявність постійного персоналу (Графік 5), і кількість персоналу не перевищує 1-5 співробітників. Але один благодійний фонд зазначив 198 співробітників¹⁵, які залучені до надання соціальних послуг найбільш незахищеним верствам населення. Шість організацій залучають експертів до виконання певних робіт, і їх кількість не перевищує 12 осіб. Чотири ОГС, що не мають співробітників та не залучають зовнішніх експертів до діяльності своїх організацій, використовують волонтерську працю.

Графік 5. Кількість персоналу та експертів в ОГС Житомира, N=12

Респондентів просили оцінити свої людські ресурси, зокрема професійний досвід співробітників і залучених експертів; їхню освіту і навички; досвід співробітників організації та залучених експертів у проведенні антикорупційної діяльності; потенціал організації в проведенні антикорупційної діяльності при поточному рівні людських ресурсів. З 11 ОГС лише 9 змогли оцінити якість людських ресурсів своєї організації. Результати самооцінки¹⁶ представлені в Таблиці 1.

Як показано в Таблиці 1, середня оцінка людських ресурсів ОГС, що заповнили анкету, є вищою середнього рівня. Лише благодійні організації «Нас об'єднує Житомир» та «Надія Є» та ГО «Скриня добрих справ» оцінили свої людські ресурси нижче середнього (1.6 – 2.2 бали з 5). Представники Громадського руху ЧЕСНО та ГО «Цілком природно» оцінили свої людські ресурси досить високо (4.6 та 4 бали з 5 відповідно). Вище середнього рівня, а саме від 2.8 до 3.8 оцінили якість своїх співробітників та експертів чотири організації. Як загальний виклик усі опитані організації зазначали високий рівень міграції, особливо молоді, з міста. У місті не вистачає професійних організацій, які б мали оплачуваний персонал, тому деякі члени ОГС працюють переважно на волонтерських засадах.

Цікаво зазначити, що в середньому всі ОГС досить високо оцінили відповідність професійного досвіду, освіти та навичок співробітників та залучених експертів цілям, завданням, проектам та послугам організації (4.4 та 4.1 з 5 балів). У той же час досвід співробітників та експертів організації в проведенні антикорупційної діяльності був оцінений дещо нижче (2.9 та 2.5 відповідно). Потенціал організації в проведенні антикорупційної діяльності за поточного рівня людських ресурсів половина ОГС Житомира бачать як посередній (2.5 з 5 балів).

Досліджені ОГС міста використовують декілька каналів зв'язку для інформування про свою діяльність та спілкування з різними аудиторіями (Графік 6). Найбільш популярним каналом зв'язку для ОГС Житомира є соціальні мережі. Лише декілька ОГС мають веб-сайти організації (4 ОГС) та використовують електронну розсилку (4 ОГС). Одна організація випускає бюлетені.

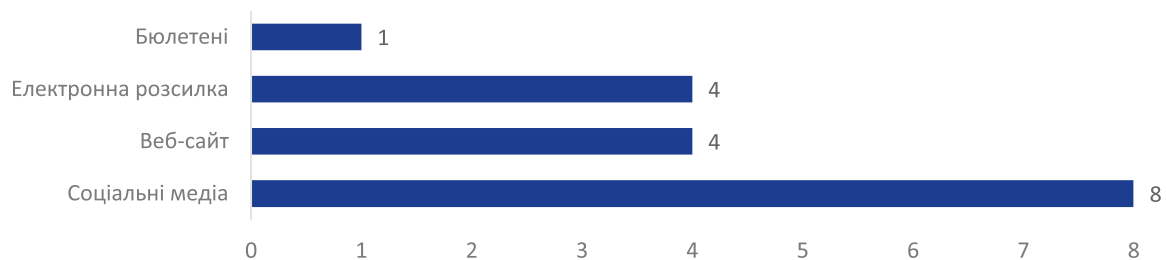
¹⁵ Інтерв'ю, 5 листопада 2018

¹⁶ Самооцінка здійснювалася за 5-бальною шкалою, де 1 означає відсутність відповідних ресурсів (найнижчу оцінку), а 5 – відмінну забезпеченість (найвищу оцінку)

Таблиця 1. Оцінка людських ресурсів ОГС Житомира, N=8

Назва ОГС	Відповідність професійного досвіду співробітників та залучених експертів цілям, завданням, проектам та послугам організації	Відповідність освіти і навичок співробітників та залучених експертів цілям, завданням, проектам і послугам організації	Досвід співробітників організації в проведенні антикорупційної діяльності	Досвід залучених експертів організації в проведенні антикорупційної діяльності	Потенціал організації в проведенні антикорупційної діяльності за поточного рівня людських ресурсів	Середня оцінка людських ресурсів ОГС
Громадський рух ЧЕСНО	5	5	5	4	4	4.6
ГО «Діти Сонця»	4	4	3	3	2	3.2
ГО «Перспектива»	-	-	-	-	-	-
ГО «Цілком природно»	5	4	4	4	3	4.0
ГО «Молодіжна фундація Європейських ініціатив»	3	3	3	2	3	2.8
ГО «Грінері»	5	5	3	3	3	3.8
БФ «Нас об'єднує Житомир»	1	4	1	1	1	1.6
ГО «Скриня корисних справ»	5	5	2	1	2	2.0
БО «Надія Є»	5	5	2	2	2	2.2
ГО «Я - мама»	-	-	-	-	-	-
Середня оцінка людських ресурсів ОГС	4.1	4.4	2.9	2.5	2.5	3.0

Графік 6. Канали зв'язку ОГС Житомира, N=11

Респондентів також просили оцінити свої технічні ресурси, зокрема забезпеченість приміщеннями, ІТ-інфраструктурою, а також потенціал організацій проводити антикорупційну діяльність за наявного зараз рівня технічного забезпечення. Результати самооцінки¹⁷ представлені в Таблиці 2.

Забезпечення технічними ресурсами тих 9 ОГС, що заповнили анкети, є вище середнього. І хоча така ситуація не є притаманною всім опитаним організаціям, необхідно зауважити, що особливих нарікань на відсутність приміщень для офісів/тренінгів чи обладнання ОГС не висловлювали. Цікавим є факт досить високого забезпечення ОГС Житомира приміщеннями.

¹⁷ Самооцінка здійснювалася за 5-бальною шкалою, де 1 означає відсутність відповідних ресурсів (найнижчу оцінку), а 5 – відмінну забезпеченість (найвищу оцінку)

Таблиця 2. Самооцінка технічних ресурсів ОГС, N=9

Назва ОГС	Приміщення організації	Приміщення для проведення тренінгів та надання послуг цільовим групам	ІТ-інфраструктура, обладнання та програмне забезпечення	Потенціал організації в проведенні антикорупційної діяльності за рівня технічного забезпечення	Середня оцінка технічних ресурсів ОГС
Громадський рух ЧЕСНО	4	1	4	4	3.25
ГО «Діти Сонця»	3	1	2	3	2.25
ГО «Перспектива»	-	-	-	-	-
ГО «Цілком природно»	4	4	3	3	3.5
ГО «Молодіжна фундація Європейських ініціатив»	5	5	2	2	3.5
ГО «Грінері»	5	4	5	4	4.5
БФ «Нас об'єднує Житомир»	4	4	4	1	3.25
ГО «Скриня корисних справ»	1	1	5	1	2.0
БО «Надія Є»	5	3	3	3	3.5
ГО «Я - мама»	1	1	1	1	1.0
Середня оцінка людських ресурсів ОГС	3.56	2.67	3.22	2.57	3.0

Інтерв'ю з ОГС показали, що організації міста мають досвід залучення **грантових коштів**, а саме ГО «Милосердя» залучала грант на реалізацію проекту *Створення санпропускника для бездомних осіб у м.Житомир*. Інші організації, які мають досвід залучення грантових коштів: ГО «Молодіжна фундація європейських ініціатив», ГО «Перспектива» (гранти від Глобального фонду для боротьби зі СНІДом), ГО «Молодіжна фундація європейських ініціатив» (проект *Школа ефективного підлітка*).

ОПИС ОГС, ЩО РОЗРОБЛЯЮТЬ ПОЛІТИКУ

Чотири ОГС Житомира зазначили, що вони займаються розробкою політики. Це громадські організації:

- ГО «Грінері»
- ГО «Молодіжна фундація європейських ініціатив»
- ГО «Цілком природно»
- ГО «Перспектива»

Функція розробки політики містить декілька видів діяльності, зокрема: *участь у процесах прийняття рішень на місцевому та національному рівнях; надання коментарів / рекомендацій до документів політики; участь у визначенні та розробці нової стратегії розвитку; участь у впровадженні стратегій розвитку; моніторинг та оцінка результатів і якості впровадження політики*. Графік 7 демонструє розподіл кількості ОГС за цими видами діяльності.

Графік 7. Кількість ОГС за видами діяльності з розробки політики, N=4

На думку опитаних представників ОГС, у місті немає жодної ОГС, яка могла б професійно надавати допомогу владі в розробці політики. Є певне експертне середовище, яке залучається до обговорення проектів рішень міської влади¹⁸. Позитивну роль у створенні такого експертного середовища відіграє громадська рада при міському голові, до складу якої входять представники вищих навчальних закладів, громадських організацій, але які володіють фаховими знаннями в певній сфері. Це дозволяє професійно обговорювати проекти рішень міської влади, давати фахові коментарі до пропозицій, висувати власні обґрунтовані пропозиції¹⁹.

ОПИС ОГС, ЩО НАДАЮТЬ ПОСЛУГИ

З опитаних 11 ОГС сім надають послуги, а саме:

- ГО «Нехай твоє серце б'ється»
- ГО «Я – мама»
- БО «Благодійний фонд «Надія є»
- БФ «Нас об'єднує Житомир»
- ГО «Цілком природно»
- ГО «Перспектива»
- ГО «Діти Сонця»

З трьох видів діяльності в рамках надання послуг ОГС Житомира займаються лише двома, а саме: *наданням послуг населенню власними силами або у співпраці з публічними інституціями* займаються 4 ОГС, а до *удосконалення послуг та їх надання, враховуючи проблеми окремих груп населення, виявлення потреб конкретних груп населення в послугах, моніторинг та покращення якості послуг* тощо залучені 5 ОГС. Таким видом діяльності, як *вплив на публічні послуги, що надаються урядом, шляхом моніторингу їх якості надання, представництва суспільних потреб і інтересів; співпраця з урядом щодо покращення процесів визначення / якості / надання послуг* не займається жодна з ОГС Житомира.

На думку опитаних представників ОГС, надання послуг – можливо, найсильніший напрям діяльності ОГС міста. За словами представника Департаменту соціальної політики у місті близько 20 ОГС працюють у сфері соціального захисту. У місті існує програма соціального захисту населення на 2016-20 роки, у якій прописана можливість підтримки статутної діяльності ОГС, але не проекти чи соціальні замовлення на надання соціальних послуг. При міській раді діє три координаційних ради, а саме: з питань Чорнобиля, ветеранів АТО та комітет доступності. ОГС є членами цих рад.

ОГС цього спектра займаються захистом прав дітей, людей з інвалідністю, наданням послуг нарко- та алкозалежним. Серед таких організацій багато традиційних, які отримують бюджетне фінансування: Міська спілка ветеранів афганської війни (розвиток інваспорту), Обласна організація товариства слі-

¹⁸ Групове інтерв'ю, 6 листопада 2018

¹⁹ Інтерв'ю з начальником управління зі зв'язків із громадськістю

пих (організація культурологічних подорожей), Обласна організація товариства глухих (режисерський клуб, організація спортивних змагань), ГО «Молодь, жінка, сім'я» (забезпечення доступності до об'єктів інфраструктури). ГО «Паритет» проводила цикл тренінгів з фінансової грамотності для літніх людей. ГО «Милосердя» надає послуги безпритульним (взимку більше 100 осіб перебувають у притулку), здійснює соціальне патрулювання. ГО «Братів Кузьмініх» надає послуги соціальної реабілітації. ГО «Атошник» допомагає з працевлаштуванням ветеранів АТО, надає їм послуги соціальної реабілітації. ГО «Молодіжна фундація європейських ініціатив» надає допомогу онкохворим дітям, здійснює діяльність з протидії насильству і пропаганди ненасильства, а також у сфері неформальної освіти. ГО «Перспектива» надає послуги наркозалежним, ВІЛ/СНІД-інфікованим.

ОПИС ОГС, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ ГРОМАДЯНСЬКИМ ПРЕДСТАВНИЦТВОМ

З опитаних ОГС наступні сім організацій займаються громадянським представництвом:

- ГО «Нехай твоє серце б'ється»
- ГО «Скриня корисних справ»
- ГО «Молодіжна фундація європейських ініціатив»
- ГО «Цілком природно»
- ГО «Перспектива»
- ГО «Діти Сонця»
- Громадський рух ЧЕСНО

Функція громадянського представництва містить декілька видів діяльності, зокрема: *підвищення обізнаності про проблеми й конкретні громадські інтереси; проведення досліджень і формування порядку денного політики; розробку і впровадження кампаній з інформування та громадянського представництва; мобілізацію ОГС, громад і вразливих груп населення; активізацію ОГС і населення щодо участі в процесах політики; посилення систем відповідальності; здійснення громадського моніторингу й нагляду*; інше. Графік 8 демонструє розподіл кількості ОГС за цими видами діяльності.

Графік 8. Розподіл ОГС за видами діяльності з громадянського представництва, N=7

Оскільки громадянське представництво є однією з важливих ролей ОГС, важливо розуміти, які саме кроки в процесі представництва та захисту інтересів цільових груп організації розуміють і використовують, а які саме необхідно вивчати та/або удосконалювати і практикувати. Процес (або кампанія) громадянського представництва складається з семи етапів, і нижче надана самооцінка спроможності ОГС Житомира (тих, що заповнили анкету) щодо їх досвіду впровадження кожного етапу.

Таблиця 3. Самооцінка ОГС своєї діяльності з громадянського представництва, N=7

Напрямок діяльності/ Компоненти за напрямом діяльності	Кількість ОГС	Середня оцінка
1. Збір й аналіз інформації щодо громадянського представництва		2.9
• Збирають інформацію та досліджують життєво важливі проблеми клієнтів	6	2.0
• Досліджують відповідні публічні інституції та їхню роль щодо цілей і завдань ОГС в інтересах клієнтів і бенефіціарів		2.9
• Визначають інтереси зацікавлених сторін з питань, що стосуються клієнтів		2.7
• Проводять детальний аналіз для формування політичної позиції з питань, що стосуються клієнтів		4.0
2. Чи забезпечує Ваша ОГС зворотний зв'язок від членів ОГС і громадян з цього питання?		2.55
• Організують зустрічі членів ОГС, щоб обговорити інформацію, зібрану з питань, що стосуються клієнтів	6	2.2
• Активізують зворотний зв'язок від громадськості через організацію громадських зустрічей, фокус-груп, опитувань, телефонних дзвінків або іншими подібними методами		2.2
• Проводять кампанії для засобів масової інформації з метою підтримки власної позиції		2.5
• Змінювали свою стратегію у відповідь на інформацію, отриману від тих груп, які представляють, відкритого членства або громадськості		3.3
3. Чи розробляє Ваша ОГС сталу й стійку політику?		2.0
• Чи Ваша ОГС має практику виписування своїх цілей і завдань політики?	6	1.6
• Чи розрізняє ОГС формулювання цілей відповідно до різних аудиторій і груп та чи пристосовує свої цілі й завдання політики до різних груп?		2.0
• Чи використовує Ваша ОГС зібрану з різних джерел інформацію для аргументації позиції, цілей та завдань?		2.5
4. Збір / розподіл ресурсів з громадського представництва й лобювання		2.5
• Збирають пожертви від членів, зацікавлених громадян та/або інших організацій (бізнес, фонди, релігійні групи) для досягнення мети, цілей організації, для сприяння діяльності з просування ідей, для здійснення завдань та зміцнення своєї позиції	6	3.3
• Виділяють та витрачають свої внутрішні ресурси, такі як час або гроші, для представлення та захисту прав		1.3
• Використовують та координують волонтерську працю для вирішення питань захисту прав		2.2
• Збирають внески із зовнішніх джерел, таких як донори, бізнес, місцеві організації та інші, для представлення та захисту прав та інтересів		3.2
5. Чи Ваша ОГС створює / бере участь у коаліціях і мережах для впровадження спільних заходів з цього питання?		2.5
• Прагнуть бути залученими до коаліцій та мереж з іншими групами або особами з подібними інтересами для спільного вирішення питань, які є важливими для клієнтів	7	2.1
• Є формальними чи неформальними учасниками коаліції або мережі		2.6
• Є ініціаторами формування коаліцій, мереж або спільних робочих груп з метою вирішення важливих для клієнтів питань		2.7

6. Чи інформує Ваша ОГС громаду про свою позицію з політичних рішень?		2.4
• Як часто ОГС готує комунікаційний план?	7	2.4
• Чи працює Ваша ОГС зі ЗМІ, такими як газети, радіо, телебачення, з метою поінформувати громадськість про діяльність організації?		1.9
• Чи організовує ОГС зустрічі, семінари або інші заходи з метою інформування громадськості про позицію чи діяльність організації?		2.6
• Чи зазвичай після заходів проводить Ваша ОГС подальшу діяльність з метою отримання зворотного зв'язку від громадськості з важливих для клієнтів питань?		2.3
• Як часто Ваша ОГС переглядає свою стратегію або задекларовану позицію відповідно до отриманого зворотного зв'язку від зацікавлених сторін, зокрема партнерів по коаліції?		3.0
7. Чи проводить Ваша ОГС подальші заходи, щоб впливати на соціально-політичний розвиток у місті та щоб залучати громадян?		3.4
• Чи заохочує Ваша ОГС відповідні дії членів, громадян або клієнтів, як-от написання листів посадовим особам органів місцевого самоврядування щодо важливих для клієнтів питань?	6	2.5
• Чи проводить Ваша ОГС активне лобювання позицій щодо політичних рішень, наприклад, оголошення на слуханнях, особисті візити до посадових осіб органів місцевого самоврядування тощо?		4.0
• Як часто ОГС здійснює нагляд за діяльністю публічних інституцій на місцевому або національному рівнях із питань, що становлять інтерес або відповідають цілям і завданням ОГС?		3.1
• Чи здійснювала Ваша ОГС коли-небудь мобілізацію громади щодо рішень, які приймаються місцевими або національними владними структурами щодо важливих для клієнтів питань?		3.9
• Чи залучає / виділяє ОГС ресурси для діяльності з моніторингу політичних заходів?		4.0
• Чи здійснює Ваша ОГС моніторинг та чи підвищує громадську обізнаність щодо законів та поправок, впроваджених внаслідок рекомендацій, наданих Вашою організацією з питань, що становлять інтерес для клієнтів?		3.0
• Чи переглядає Ваша ОГС власний підхід до вирішення політичних питань, якщо здійснені заходи виявились неефективними?		3.1

Самооцінка ОГС Житомира показала, що при розробці та проведенні кампаній громадянського представництва найслабшим місцем є *розробка сталої і стійкої політики* (2 з 5 балів). Найвищу оцінку ОГС поставили собі за *проведення заходів із впливу на соціально-політичний розвиток у місті та залучення громадян*, а саме 3.4 бали з 5 можливих. Решту етапів громадянського представництва ОГС оцінили посередньо – на 2.4 – 2.9 балів.

Інтерв'ю з організаціями показали, що деякі з них мають досвід проведення кампаній громадянського представництва. Так, МГО «Сучасний формат» проводив кампанії проти тютюнопаління, проти насильства в сім'ї. ГО «Турбота» реалізувала проект із соціального адвокатури, у рамках якого було подовжено дію зеленого світла на окремих світлофорах міста, встановлено лавки зі спинками, надавалися соціальні консультації. Житомирське відділення ГО «Чесно» проводило 5 тренінгів з адвокатури, тільки після 1 були результати – запроваджений конкурс молодіжних стартапів.

Але якщо порівнювати з іншими напрямками діяльності, то, на думку учасників фокус-групи з ОГС міста, найбільші проблеми виникають саме щодо громадянського представництва. Ті кампанії, які проводилися, стосувалися в основному ВПО, учасників АТО. Так, ГО «Атошник» вирішувала проблеми з видачею посвідчень учасника бойових дій, видачею землі.

ОПИС ОГС, ЩО СПІВПРАЦЮЮТЬ З МОЛОДДЮ

З дітьми, молоддю та студентами працюють такі ОГС Житомира:

- ГО «Нехай твоє серце б'ється»
- ГО «Я – мама»
- БО «Благодійний фонд «Надія є»
- ГО «Скриня корисних справ»
- БФ «Нас об'єднує Житомир»
- ГО «Молодіжна фундація європейських ініціатив»
- ГО «Цілком природно»

Управління у справах сім'ї, молоді та спорту працює²⁰ з 22 молодіжними, дитячими та благодійними громадськими організаціями, зокрема «Обласна молодіжна творча спілка художників та мистецтвознавців», ГО «Авенір», ГО «Молодь. Жінка. Сім'я», ГО «Паритет», ВМГО «Асоціація «КВК України», БФ «Надія є», ВПМО «Пласт», ГО «Житомирська асоціація науковців та бізнес-консультантів», БО «Планета для дітей», ВБО «АСЕТ», ГО «Я - мама», МГО естрадних діячів «Арт-форум», НАЛМО «Оксія», БМФ «Арт-терапія», ГО «Атошник», ГО «Асоціація музеїв космонавтики України», ГО «Атом», ГО «Студентський клуб», ГО «Пісенний Спас», ГО «Молодіжна фундація європейських ініціатив», ГО «Нова сила», ГО «Стріт Воркаут Житомир».

За 2018 рік Управлінням та Житомирським міським центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді спільно з ОГС міста реалізовано 77 проектів молодіжної та іншої тематики. Найбільш помітними були такі проекти: *Про Житомир, Репортер Про, Мистецькі ворота, Яка прекрасна наша планета!, Житомирський учнівський кінофестиваль ЖУК, Протидія булінгу, Світло спілкування, Наукові пікніки, Школа місцевого підприємництва, Весняна школа успіху, Європейські студії, Школа місцевого самоврядування, Житомир! Я люблю тебе!, Молодь – надія держави – 2018, Українська абетка міста, Студентська ліра* та інші.

Так, у 2018 році за проектом *Муніципальна школа місцевого самоврядування* пройшли навчання та отримали сертифікати 158 студентів. Спільно з ГО «Молодіжна фундація європейських ініціатив» міська влада проводить школу молодого політика. У рамках конкурсу грантів міська влада підтримувала спортивні проекти для залучення молоді до спортивного життя.

На думку представників міської влади, молодь мало знає про громадські організації, не знає, як створити громадську організацію, з якими питаннями прийти в муніципалітет. У молодіжних ОГС є проблеми з фандрейзингом, в комунікації з владою. Загалом активність молодіжних ОГС пояснюється наявністю в місті п'яти вищих навчальних закладів.

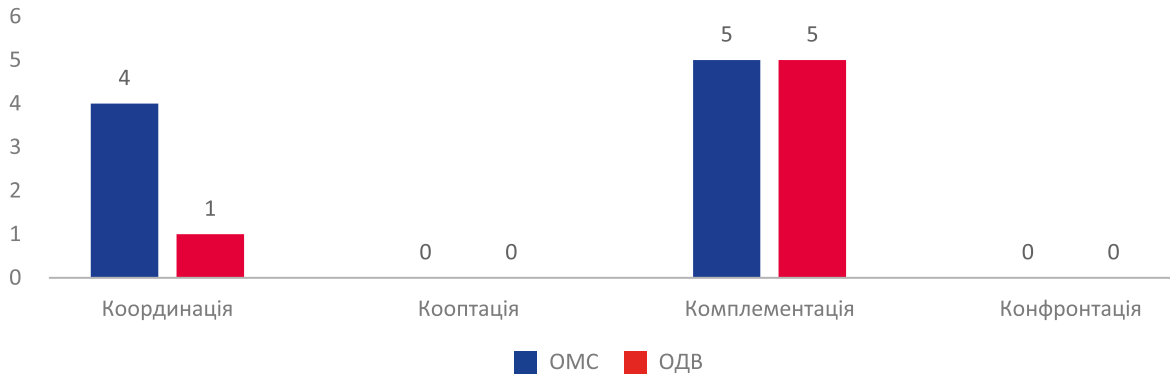
СПІВПРАЦЯ ОГС ТА ВЛАДИ

Рівень відносин ОГС із органами місцевого самоврядування та державної влади є важливим чинником, що впливає на спроможність ОГС представляти та захищати інтереси своїх цільових груп, брати участь у процесах формування політики, надавати соціальні послуги. Всі ОГС, які взяли участь у цьому дослідженні, у той чи інший спосіб співпрацюють з органами місцевого самоврядування та з органами державної влади. Серед органів влади, з якими є співпраця, опитані назвали міську раду, обласну державну адміністрацію, відділ освіти, відділ культури, міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, Новоград-Волинську міську раду, Коростенську міську раду, Бердичівську міську раду. На думку більшості опитаних представників ОГС, з міською владою встановлені конструктивні відносини, тоді як з ОДА працювати важко.

Для отримання кращого розуміння співпраці між ОГС та органами місцевого самоврядування і державної влади респондентам було запропоновано чотири варіанти для визначення характеру співпраці з владою. Оцінки ОГС суттєво різняться (Графік 9).

²⁰ Інтерв'ю, 5 листопада 2018

Графік 9. Характер співпраці ОГС та органів влади (N=9 щодо співпраці з органами місцевого самоврядування (ОМС) та N=6 щодо співпраці з органами державної влади (ОДВ))

Необхідно відмітити, що між міською владою та ОГС Житомира існує конструктивна співпраця і ОГС не є політично заангажованими та поділеними за політичними поглядами та партійною приналежністю. На думку деяких анкетованих, однозначно відповісти на питання щодо характеру співпраці з міською владою складно. Разом з тим, відносини скоріше тяжіють до координації, хоча між окремими ОГС та владою є і конфронтація²¹. На думку представників міської ради, відносини з ОГС можна охарактеризувати як координація та комплементарія²².

Під час проведення інтерв'ю, були названі такі механізми співпраці органів влади та ОГС: Громадська рада при міському голові (до складу входить 20 представників громадськості, більше експертного рівня), Молодіжна рада при міському голові, Комітет доступності, координаційна рада афганців і атошників, Рада при міському відділенні МВС, робочі та спеціалізовані тематичні групи (транспорт, конкурс громадських ініціатив, громадський бюджет, опікунські ради при лікарнях, комунальна комісія тощо). У місті діє програма грантів міського голови для громадських організацій, окремо надаються гранти на гендерні ініціативи, а також у галузі спорту.

Для управління громадським бюджетом створено Координаційну раду з питань впровадження бюджету участі, до складу якої входить 10 представників громадськості, які мають право голосу, а також 5 представників міської ради з правом дорадчого голосу. За такої моделі управління всі рішення приймаються громадськістю. Після завершення голосування і підбиття підсумків передбачається поширити цей досвід серед інших міст²³.

У місті переглядається механізм електронних петицій, передбачається інтегрувати переглянуте положення про електронні петиції в оновлений статут міста. Опитані представники ОГС наводили приклади ініційованих ними електронних петицій, які були підтримані міською владою (наприклад, для видалення карантинних рослин виділено кошти з міського бюджету на 2019 рік). У системі «Відкрите місто» зареєстровано більше 100 користувачів. За жовтень 2018 року надійшло до 400 заявок, з яких 280 вирішено. У місті працює Міський інформаційний центр (служба 15-80)²⁴. Однак деякі опитані зазначили, що громадські активісти не користуються інструментами демократичної участі, бо не дуже обізнані з ними²⁵.

Поширеною формою співпраці з міською владою є спільна організація міських заходів і свят (наприклад, *Велодень*, фестивалі, ярмарки вакансій).

Основними каналами співпраці між ОГС є робота ОГС у різних радах, зустрічі та ФВ, участь в конкурсних комісіях з призначення керівників комунальних підприємств. Також ОГС можуть бути присутні на Скайп конференціях міської влади з ОДА та на сесіях міської ради (за попереднім погодженням).

²¹ Інтерв'ю, 5 листопада 2018

²² Інтерв'ю, 5 листопада 2018

²³ Інтерв'ю, 5 листопада 2018

²⁴ Групове інтерв'ю, 6 листопада 2018

²⁵ Інтерв'ю, 6 листопада 2018

ЗАЛУЧЕНІСТЬ ОГС ДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ КОРУПЦІЇ

Під час проведення інтерв'ю для оцінки технічної (програмної) спроможності ОГС в антикорупційній діяльності зібрано таку інформацію про досвід проведення антикорупційної діяльності:

- **МГО «Сучасний формат»** робили факт-чекінг, а також вчили журналістів, як проводити факт-чекінг. Організація також проводила журналістські розслідування, результати яких висвітлювалися на 5-му каналі. У рамках проекту WikInvestigation проводили громадське розслідування про вирубку лісу біля околиць міста. Організація проводила навчання ВПО та університетської молоді з питань користування відкритими державними реєстрами.
- **ГО «Перспектива»** упродовж п'яти років здійснює моніторинг Національного превентивного механізму.
- **Житомирське відділення ГО «Чесно»** здійснювало перевірку електронних декларацій чиновників, а також моніторинг медичної реформи (надсилали запити на інформацію до закладів охорони здоров'я).

Зі слів деяких опитаних представників ОГС, у місті є організації, які проводять антикорупційні розслідування на замовлення²⁶.

На думку опитаних представників міської влади, найчастіше з різноманітними запитами на проведення антикорупційної діяльності звертаються ГО «Антикорупційний рух Житомирщини» (5-8 запитів на місяць), ГО «Антикорупційне бюро України», ГО «Захист і справедливість». Були зустрічі з представниками ГО «Автомайдан Житомир». Тільки одна ОГС – ГО «Місто і закон» зверталася із запитом на проведення антикорупційної експертизи щодо контролю за використанням батьківських коштів. Але це питання не входить до сфери повноважень міської ради²⁷.

ПРЕДСТАВНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНИХ ОГС В МІСТІ

- КВУ
- ПЛАСТ
- Громадський рух ЧЕСНО
- Громадянська мережа ОПОРА
- ГО «Від серця до серця»
- ГО «Умка»
- Світовий Конгрес Українських Молодіжних Організацій (СКУМО)
- ВМГО «Студентська республіка»
- Міжнародний благодійний фонд «Український жіночий фонд»
- Ліга КВК

УЧАСТЬ МІСЦЕВИХ ОГС В РЕГІОНАЛЬНИХ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Національні мережі/коаліції	Регіональні мережі/коаліції
<ul style="list-style-type: none"> • Мережа хабів громадянського суспільства (у процесі створення. На момент проведення інтерв'ю МГО «Сучасний формат» велися переговори про оренду приміщення) • Мережа Фондів Громад України (БФ «Фонд громади Житомира») • Коаліція громадських організацій та ініціатив «За вільну від тютюнового диму Україну» (БФ «Фонд громади Житомира») 	Відсутні

²⁶ Інтерв'ю, 5 листопада 2018

²⁷ Інтерв'ю, 5 листопада 2018

СПІВПРАЦЯ ОГС ЖИТОМИРА МІЖ СОБОЮ

Під час інтерв'ю ОГС запитували, з ким із місцевих організацій вони співпрацюють/координують свою діяльність/ проводять спільні заходи тощо. Нижче показані ці зв'язки між ОГС Житомира.

ОГС	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. ГО «Я – мама!»															
2. ГО «Грінері»												■			
3. ГО «Цілком природно»														■	
4. ГО «Скрина корисних справ»															■
5. ГО «Атошник»															
6. ГО «Діти Сонця»	■														
7. ГО «Перспектива»												■			
8. Громадський рух ЧЕСНО			■												
9. БФ «Фонд громади Житомира»															
10. БФ «Нас об'єднує Житомир»															
11. Житомирський обласний осередок Комітету виборців України															
12. ГО «Сучасний формат»						■	■								
13. БО «Надія Є»												■			
14. ГО «Молодіжна фундація європейських ініціатив»			■									■			
15. Інші ОГС															

На думку опитаних, в місті були випадки створення коаліцій ОГС, солідарності з певних питань. Наразі ОГС віддають перевагу ситуативному співробітництву залежно від ситуації. Але між ОГС міста інколи відбувається конкуренція за залучення грантових коштів.

У місті діє з десяток ОГС, цільовою групою яких є учасники АТО. На початку своєї діяльності вони підписували між собою меморандуми про співпрацю, згодом відійшли від такої практики. Якщо в організації збігаються цілі, шляхи їх досягнення, то вони співпрацюють між собою²⁸.

ЗАЦІКАВЛЕНІ В УЧАСТІ В ПРОЕКТІ

- ГО «Нехай твоє серце б'ється»
- БФ «Нас об'єднує Житомир»
- ГО «Грінері»
- ГО «Молодіжна фундація європейських ініціатив»
- ГО «Перспектива»
- Громадський рух ЧЕСНО

²⁸ Інтерв'ю, 5 листопада 2018

НЕ ЗАЦІКАВЛЕНІ

- ГО «Я – мама»
- БО «Благодійний фонд «Надія є»
- ГО «Скрина корисних справ»
- ГО «Цілком природно»
- ГО «Діти Сонця»

НОТАТКИ

- Багато опитаних відзначили загалом низький рівень політизації ОГС міста, але є окремі ОГС, які працюють на певні політичні сили. Однак з наближенням до виборів картина змінюється;
- В ОГС міста немає знань, що таке корупція, чим вона відрізняється від інших зловживань, організації не знають, де шукати інформацію, що можна подати запит на отримання публічної інформації;
- Необхідно віднайти ті сфери, де злагоджена робота і ОГС, і влади міста неможлива без співпраці;
- Провести просвітницьку кампанію серед житомирян, щоб більшість їх знала, наприклад, *«три речі, які я можу зробити, щоб зменшити корупцію»*;
- Необхідно проводити школи проектного менеджменту, щоб ширше залучати ОГС до написання проектів, використання бюджетних коштів (необхідно розвивати навички управління бюджетними коштами, звітування, роботи з казначейством);
- Місто потребує спеціалізованого консультативного центру для молоді, більше молодіжних громадських організацій;
- ОГС міста не вистачає вміння вести переговори, чути один одного;
- Для забезпечення сталої взаємодії ОГС і міської влади доцільно підписати компакт, або суспільний договір між владою і ОГС міста;
- ОГС міста бракує знань з організаційного розвитку, немає системної роботи організацій;
- ОГС рідко публічно звітують про використання залучених ними коштів;
- У цілому в ОГС відсутнє стратегічне бачення подальшого розвитку (*«ми живемо одним днем»*²⁹);
- Бракує сталості результатів після навчальних заходів (представники багатьох ОГС проходили навчання з різноманітних питань, але після навчання не було ніякого продовження);
- ОГС бракує вмінь мобілізувати громадськість через соціальні мережі, ЗМІ.

²⁹ Інтерв'ю, 5 листопада 2018

М. МАРІУПОЛЬ

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО МІСТО

Маріуполь – місто обласного значення в Україні в Донецькій області. Розташоване на березі Азовського моря, в гирлі річки Кальміус. Площа міста складає 166 км². Населення – 446,103 мешканців (2017 р.). Маріуполь – багатонаціональне місто, в якому проживають представники близько 120 національностей. Значний порт і промисловий центр країни. У місті діють два великі металургійні комбінати (Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча та «Азовсталь») і найбільше в Україні машинобудівне підприємство — концерн «Азовмаш», продукція яких складає значну частину експорту України. Понад 50 країн світу купують продукцію Маріупольських металургійних комбінатів.

Місто володіє потужним економічним, інтелектуальним потенціалом і міжнародним авторитетом, воно є культурним центром регіону і віднесене до категорії історичних. Район компактного розселення греків Приазов'я. Кліматичний і грязьовий курорт.

У *Рейтингу прозорості міст* серед 100 найбільших міст України станом на 11 листопада 2018 року Маріуполь посів 2 місце (81,1 бал зі 100)³⁰. Маріуполь на 1-му місці в Україні за індексом забруднення атмосфери в I півріччі 2018 р.³¹.

Міський голова Бойченко Вадим

Контактна інформація 87500 Донецька область, м. Маріуполь, вул. Митрополитська, 39

Сайт міської ради: <https://mariupolrada.gov.ua/>

Згадування/наявність інформації на сайті щодо громадських рад: немає, є лише про громадські слухання: <https://mariupolrada.gov.ua/city-council-solutions/pro-zatverdzhennja-polozhennja-pro-gromadski-sluhannja-v-misti-mariupoli>

Список ОГС <https://mariupolrada.gov.ua/page/gromadski-obednannja>

Участь представників ОГС у роботі рад (кількість депутатів від ОГС) <https://mariupolrada.gov.ua/person/deputies>

Стратегія зі сприяння розвитку ОГС <https://mariupolrada.gov.ua/page/programa-sprijannja-rozvitku-osbb>

³⁰ <https://transparentcities.in.ua/rating/?rating-year=current>

³¹ <https://interfax.com.ua/news/economic/525117.html>

ОПИС ОГС МІСТА

На сайті Маріупольської міської ради в розділі «Громадські об'єднання» зазначено, що в місті Маріуполі зареєстровані та діють понад 650 громадських організацій³². За результатами ідентифікації зареєстрованих ОГС на відповідність критеріям дослідження та доступності контактної інформації було визначено 16 ОГС, яким було запропоновано взяти участь у інтерв'ю та фокус-групах. Під час інтерв'ю з представниками ОГС та міської влади ставилося запитання, скільки, на їхню думку або вони знають, активних ОГС у місті. На думку учасників інтерв'ю, активних ОГС у місті небагато, більше персоналії – громадських діячів. Так, у вільному просторі «Халабуда» (при ГО ЦГ «Східна брама») збиралися на різні заходи представники до 25 ОГС, але постійно згадуються не більше 5. На думку одного з опитаних представників ОГС, кількість реально активних ОГС невелика («достатньо пальців однієї руки»³³), однак є реальні громадські активісти. Водночас окремі особи є членами одразу декількох ОГС. 80% ОГС представлені однією особою³⁴. 90% громадських активістів знають один одного. Найбільша названа кількість діючих ОГС у місті – 100³⁵. Разом з тим, серед ОГС міста – так звані традиційні організації інвалідів, ветеранів, чорнобильців, до них додалися новостворені організації учасників АТО. Загалом організацій такого спрямування, які отримують кошти з міського бюджету, – 17 (у 2019 році їх буде 18)³⁶.

З 16 ОГС, яким було запропоновано взяти участь у дослідженні, 14 організацій заповнили анкети для онлайн-опитування, з них 13 є громадськими організаціями і 1 благодійний фонд. Тільки одна ОГС зареєстрована в 2004 році (ГО «Джерело натхнення»), інші 13 організацій зареєстровані в 2014-2018 роках, 3 з них – у 2018 році: ГО «Діловий клуб «Партнер», БФ «Родина Приазов'я» та ГО «Агенція стратегічного розвитку ініціатив «Азовська паланка». Це свідчить про те, що сектор ОГС у місті відносно молодий, переважна більшість ОГС перебувають на стадії організаційного становлення. Водночас така ситуація може свідчити про більшу активність у місті організацій, створених на хвилі підвищення громадської активності після Революції Гідності.

Представлені ОГС працюють на трьох рівнях: національному (1 ОГС – ГО «Ініціативна група «Разом!»), регіональному (6 ОГС) та місцевому (7 ОГС). Такий розподіл ОГС показує, що вони рівномірно представляють національний, регіональний та місцевий рівень.

Регіональні ОГС, які працюють у місті:

1. ГО «Азовська Паренхіма»
2. ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня»
3. ГО «Розвиток Приазов'я»
4. ГО «Рада жінок Донеччини»
5. БФ «Родина Приазов'я»
6. ГО «Донбаський інститут регіональної політики»

На рівні міста працюють такі ОГС:

1. ГО «Джерело натхнення»
2. ГО ЦГ «Східна Брама»
3. ГО «Фонд розвитку Маріуполя»
4. ГО «Діловий клуб «Партнер»
5. ГО «Агенція стратегічного розвитку ініціатив «Азовська паланка»
6. ГО «Сила підприємців»
7. ГО «Медіа платформа «М14»

Досліджені ОГС міста працюють у 8 секторах (Графік 10). Водночас найбільш поширеним є сектор *громадська діяльність та громадянське представництво* (працюють 13 ОГС, з яких 5 є громадськими та правозахисними організаціями. Досліджені ОГС найменше працюють у секторі *бізнес- і професійні асоціації* (2 ОГС: ГО ЦГ «Східна Брама» та ГО «Сила підприємців»). Жодна з досліджених ОГС не працює в таких секторах, як *благодійність, міжнародна діяльність, діяльність релігійних організацій*.

³² Маріупольська міська рада: <https://mariupolrada.gov.ua/page/gromadski-obednannja>

³³ Інтерв'ю, 5 листопада 2018

³⁴ Інтерв'ю, 5 листопада 2018

³⁵ Інтерв'ю, 5 листопада 2018

³⁶ Інтерв'ю, 5 листопада 2018

Графік 10. Кількість ОГС за секторами діяльності, N=14

ОГС міста пропонувалося обрати не більше трьох секторів діяльності. Значна частина представлених ОГС в основному є вузькоспеціалізованими, тобто працюють в одному – трьох секторах (11 ОГС). Однак 3 ОГС обрали більше трьох секторів, відповідно їх можна назвати широко спеціалізованими (універсальними). Одна з цих ОГС працює одразу у 7 секторах (ГО «Ініціативна група «Разом!»), друга в 6 секторах (ГО «Азовська Паренхіма»), третя в 5 секторах (НГО ЦГІ «Східна Брама»). Найбільша кількість ОГС (5) працюють одразу в двох секторах, до того ж комбінації секторів різні, а три з них працюють у секторах *культура та відпочинок* і *громадська діяльність та громадянське представництво*.

Важливою характеристикою ОГС є види діяльності організацій. Респондентів просили обрати не більше трьох видів діяльності. Більшість ОГС (8) обрали саме по 3 види діяльності. Однак 3 організації відзначили 2 види діяльності: ГО «Джерело натхнення», ГО «Розвиток Приазов'я», ГО «Сила підприємців». Деякі організації обрали більше ніж 3 види діяльності. Зокрема, по 5 видів діяльності позначили ГО «Рада жінок Донеччини», БФ «Родина Приазов'я», 4 види діяльності – ГО «Азовська Паренхіма». Одна з цих ОГС – ГО «Азовська Паренхіма» – також працює у найбільшій кількості секторів. Зазначені організації є досить розгалуженими, намагаються охопити досить різноманітні сектори та види діяльності.

Серед найбільш розповсюджених видів діяльності (як ілюструє Графік 11) домінують *громадянське представництво та лобювання* (одразу 8 ОГС здійснює такий вид діяльності); *просвітницька діяльність, поширення інформації, надання послуг, зокрема соціальних* (по 6 ОГС). Найменш поширеними видами діяльності є *реабілітація та адміністрування грантів* (тільки по 1 ОГС працюють за цим видом діяльності). Незначне поширення має також такий вид діяльності, як *розробка рекомендацій з питань політики* – тільки 2 ОГС займаються цим. Окрім запропонованого переліку видів діяльності, 2 ОГС вказали інші види діяльності зі сфери культури й мистецтва: *культура й музика та виставки й концерти*.

Графік 11. Види діяльності ОГС, N=14

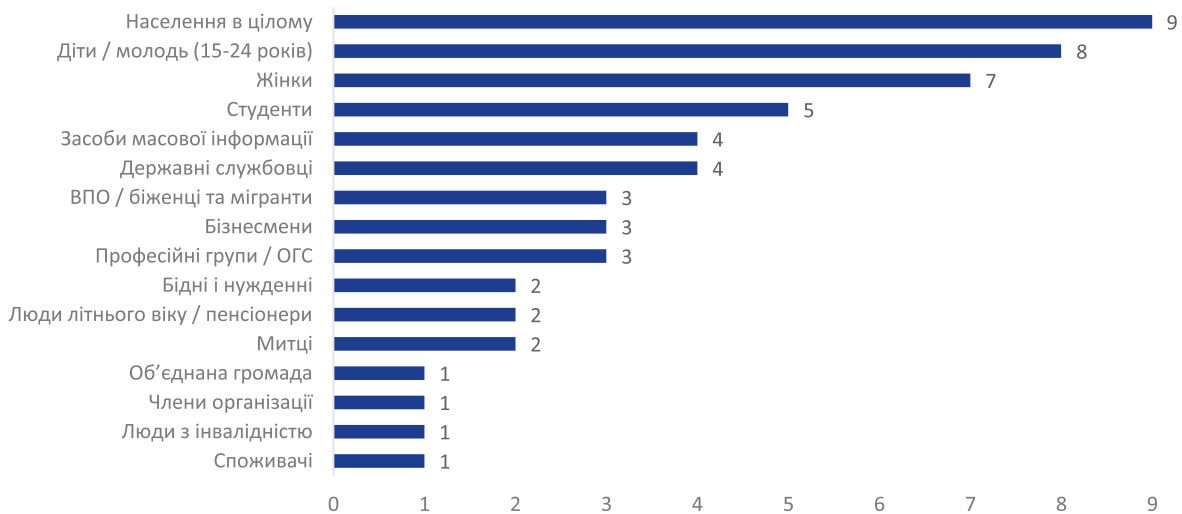

Респонденти визначали свої цільові групи так само, як і сектори та види діяльності, обираючи водночас до трьох варіантів. Серед таких груп організації найчастіше обирали *населення в цілому* (9 ОГС), що може свідчити про відсутність чітко визначеної цільової групи. Наступними за популярністю є такі групи, як *діти / молодь* (15-24 років) (8 ОГС працюють з цією цільовою групою), *жінки* (7 ОГС), *студенти* (5 ОГС). Найменша кількість ОГС (по 1) працюють з такими цільовими групами, як *об'єднана громада, члени організації, люди з інвалідністю, споживачі*. Мало ОГС (по 2) працюють також з такими цільовими групами, як *бідні і нужденні, люди літнього віку / пенсіонери, митці*.

Так само, як у випадку секторів та видів діяльності, деякі організації відзначили більше трьох цільових груп, з якими вони працюють. Найбільше таких груп – 10 – відзначила ГО «Азовська Паренхіма», з 6 цільовими групами працює ГО «Рада жінок Донеччини», з 5 ГО ЦГ «Східна Брама», ГО «Діловий клуб «Партнер» та БФ «Родина Приазов'я», на 4 цільові групи скеровує свою діяльність ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня». Варто зазначити, що жодна з досліджених ОГС не працює з такою групою, як «сироти».

На Графіку 12 видно розподіл ОГС, які опікуються тією чи іншою цільовою групою.

Графік 12. Цільові групи ОГС, N=14

Половина ОГС, які заповнили онлайн-анкету, є членськими організаціями, кількість членів варіює від 2 (ГО «Ініціативна група «Разом!») до 36 (ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня»). Переважна більшість членських ОГС є малочисельними, кількість їхніх членів не перевищує 10 осіб (5 або 71,4% членських ОГС). Тільки в двох ОГС кількість членів перевищує 10: уже згадана ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня» з 36 членами та ГО «Азовська Паренхіма» з 25 членами.

Серед ОГС, які відзначили, що вони є нечленськими: ГО «Джерело натхнення», ГО «Фонд розвитку Маріуполя», ГО «Діловий клуб «Партнер», БФ «Родина Приазов'я», ГО «Сила підприємців», ГО «Медіа платформа «М14», ГО «Донбаський інститут регіональної політики».

12 з 14 досліджених ОГС міста, які заповнили онлайн-анкету, мають постійний оплачуваний персонал, а кількість працівників у них варіює від 2 (ГО «Фонд розвитку Маріуполя») до 25 (ГО «Азовська Паренхіма»). У середньому ті ОГС, які мають постійний оплачуваний персонал, мають 9 працівників. Водночас 4 ОГС мають не більше 5 працівників, 6 – 10 працівників мають 5 ОГС, більше 10 – 3 ОГС. Серед організацій, які не мають постійного оплачуваного персоналу, – ГО «Джерело натхнення» та ГО «Діловий клуб «Партнер».

9 з 14 досліджених ОГС міста залучають до своєї роботи експертів. Кількість залучених експертів варіює від 2 (ГО «Азовська Паренхіма» та НГО ЦГ «Східна Брама») до 9 (ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня»). Середня кількість експертів у тих ОГС, які залучають їх до своєї роботи, становить 5 осіб. Серед ОГС, які не залучають експертів, – ГО «Рада жінок Донеччини», ГО «Діловий клуб «Партнер», ГО «Агенція стратегічного розвитку ініціатив «Азовська паланка», ГО «Сила підприємців» та ГО «Медіа платформа «М14».

Така ситуація з наймом оплачуваного персоналу та залученням експертів показує, що певна частина ОГС міста використовують волонтерську працю своїх членів (засновників) або представників цільових груп. Для того, щоб наймати оплачуваний персонал або залучати експертів, у них недостатньо фінансових ресурсів.

Респондентів просили оцінити свої людські ресурси, зокрема професійний досвід співробітників і залучених експертів; їхню освіту і навички; досвід співробітників організації та залучених експертів у проведенні антикорупційної діяльності; потенціал організації в проведенні антикорупційної діяльності за поточного рівня людських ресурсів. Результати самооцінки³⁷ представлені в Таблиці 4.

Таблиця 4. Самооцінка людських ресурсів ОГС, N=13

Назва ОГС	Відповідність професійного досвіду співробітників та залучених експертів цілям, завданням, проектам та послугам організації	Відповідність освіти і навичок співробітників та залучених експертів цілям, завданням, проектам і послугам організації	Досвід співробітників організації в проведенні антикорупційної діяльності	Досвід залучених експертів організації в проведенні антикорупційної діяльності	Потенціал організації в проведенні антикорупційної діяльності за поточного рівня людських ресурсів	Середня оцінка людських ресурсів ОГС
ГО «Джерело натхнення»	3	3	3	1	3	2.6
НГО ЦГ «Східна Брама»	3	4	2	2	3	2.8
ГО «Ініціативна група «Разом!»	5	5	5	5	5	5
ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня»	5	5	4	4	4	4.4
ГО «Фонд розвитку Маріуполя»	4	4	2	2	2	2.8
ГО «Розвиток Приазов'я»	4	3	2	1	3	2.6
ГО «Сила підприємців»	2	3	4	2	2	2.6
БФ «Родина Приазов'я»	4	5	3	3	3	3.6
ГО «Діловий клуб «Партнер»	4	4	1	1	1	2.2
ГО «Рада жінок Донеччини»	5	5	1	1		3
ГО «Медіа- платформа «М14»	3	3	2	2	3	2.6
ГО «Агенція стратегічного розвитку ініціатив «Азовська паланка»	3	4	4	4	4	3.8
ГО «Донбаський інститут регіональної політики»	3	3	2	2	2	2.4
Середня оцінка людських ресурсів по всіх ОГС	3.69	3.92	2.69	2.31	2.92	3.11

Як показано в Таблиці 4, середня оцінка людських ресурсів ОГС трохи вища задовільного рівня. Водночас в більшій частині (8) ОГС забезпеченість людськими ресурсами нижче задовільного рівня (ГО «Джерело натхнення», НГО ЦГ «Східна Брама», ГО «Фонд розвитку Маріуполя», ГО «Розвиток Приазов'я», ГО «Сила підприємців», ГО «Діловий клуб «Партнер», ГО «Медіа платформа «М14», ГО «Донбаський

³⁷ Самооцінка здійснювалася за 5-бальною шкалою, де 1 означає відсутність відповідних ресурсів (найнижчу оцінку), а 5 – відмінну забезпеченість (найвищу оцінку).

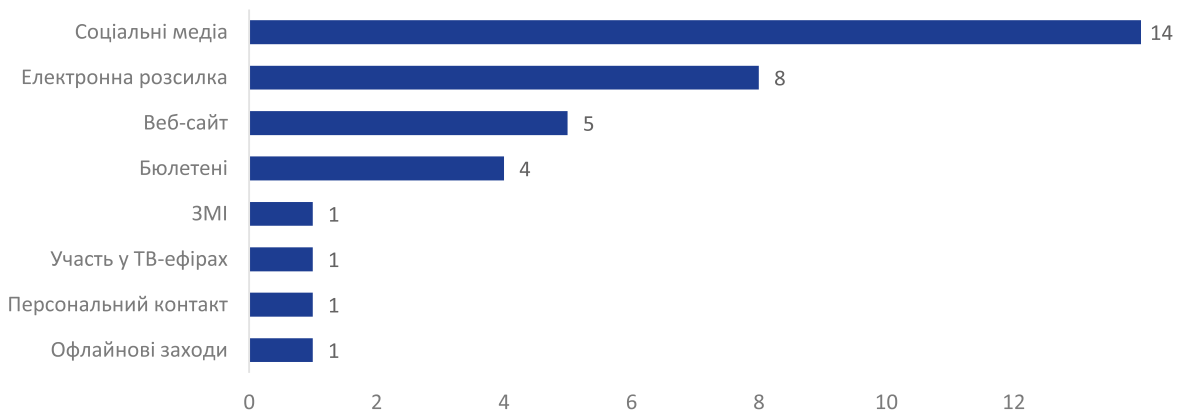
інститут регіональної політики»). Лише 2 ОГС оцінили свої людські ресурси на *достатньому* чи *вище достатнього* рівні (ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня» та ГО «Ініціативна група «Разом!»). З останніх тільки ГО «Ініціативна група «Разом!» оцінила свої людські ресурси на *відмінно*. Водночас потенціал здійснювати антикорупційну діяльність за поточного рівня людських ресурсів ОГС оцінили порівняно *нижче середнього* рівня. Так, *нижче посереднього* рівня потенціал до такої діяльності в 4 ОГС³⁸ (ГО «Фонд розвитку Маріуполя», ГО «Сила підприємців», ГО «Діловий клуб «Партнер», ГО «Донбаський інститут регіональної політики»). На рівні *добре* та *відмінно* мають такий потенціал 3 ОГС (ГО «Ініціативна група «Разом!», ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня» та ГО «Агенція стратегічного розвитку ініціатив «Азовська паланка»), з них тільки ГО «Ініціативна група «Разом!» на *відмінно*.

Найнижче ОГС оцінили досвід залучених експертів організацій у проведенні антикорупційної діяльності. Середня оцінка у всіх ОГС нижча задовільного рівня – 2.31. Так само невисокою є *середня* оцінка досвіду співробітників організацій у проведенні антикорупційної діяльності – 2.69. За цим компонентом 7 ОГС оцінюють свій рівень *нижче задовільного рівня* (ГО ЦГП «Східна Брама», ГО «Фонд розвитку Маріуполя», ГО «Розвиток Приазов'я», ГО «Діловий клуб «Партнер», ГО «Рада жінок Донеччини», ГО «Медіа платформа «М14», ГО «Донбаський інститут регіональної політики»). Водночас за цим компонентом так само ГО «Ініціативна група «Разом!» оцінила свій рівень на *відмінно*.

На думку деяких представників ОГС, професійний рівень ОГС міста перебуває на *досить низькому* рівні. Серед тих ОГС, які більш системно працюють, – ГО «Східна брама», яка створила вільний простір «Халабуда» і постійно проводить культурні заходи, різноманітні зустрічі³⁹.

Досліджені ОГС міста використовують різні канали зв'язку для інформування про свою діяльність (Графік 13). Найбільш розповсюдженим каналом інформування є соціальні медіа (14 ОГС використовують його). 5 ОГС вказали, що вони використовують веб-сайт для інформування про свою діяльність. Водночас тільки 3 організації вказали в анкетах адресу веб-сайту (ГО «Ініціативна група «Разом!», ГО «Фонд розвитку Маріуполя», ГО «Донбаський інститут регіональної політики»).

Графік 13. Канали зв'язку, які використовуються для інформування про діяльність організації, N=14

Тільки 1 ОГС використовує традиційні ЗМІ (ГО «Рада жінок Донеччини») та 1 ОГС використовує для інформування участь у ТВ-ефірах, персональні контакти та офлайн-заходи (ГО «Донбаський інститут регіональної політики»). Більшість представлених ОГС (10) використовує більше ніж 1 канал інформування. Використання безкоштовних або малобюджетних каналів інформування може свідчити про обмеженість ресурсів для використання інших каналів.

Респондентів також просили оцінити свої технічні ресурси, зокрема забезпеченість приміщеннями, ІТ-інфраструктурою, а також потенціал організацій проводити антикорупційну діяльність за наявного зараз рівня технічного забезпечення. Результати самооцінки⁴⁰ представлені в Таблиці 5.

³⁸ ГО «Рада жінок Донеччини» не надала такої оцінки

³⁹ Зазначалося декількома інформантами – представниками ОГС

⁴⁰ Самооцінка здійснювалася за 5-бальною шкалою, де 1 означає відсутність відповідних ресурсів (найнижчу оцінку), а 5 – відмінну забезпеченість (найвищу оцінку)

Таблиця 5. Самооцінка технічних ресурсів ОГС, N=13

Назва ОГС	Приміщення організації	Приміщення для проведення тренінгів та надання послуг цільовим групам	ІТ-інфраструктура, обладнання та програмне забезпечення	Потенціал організації в проведенні антикорупційної діяльності запоточного рівня технічного забезпечення	Середня оцінка технічних ресурсів ОГС
ГО «Джерело натхнення»	3	1	3	3	2.5
ГО ЦГІ «Східна Брама»	5	5	5	5	5
ГО «Ініціативна група «Разом!»	3	3	5	5	4
ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня»	5	3	4	4	4
ГО «Фонд розвитку Маріуполя»		5	5	5	5
ГО «Розвиток Приазов'я»	4	4	3	3	3.5
ГО «Сила підприємців»	1	3	4	2	2.5
БФ «Родина Приазов'я»	2	2	3	2	2.25
ГО «Діловий клуб «Партнер»	1	1	1	1	1
ГО «Рада жінок Донеччини»	4	4	4		4
ГО «Медіа платформа «М14»	1	1	2	3	1.75
ГО «Агенція стратегічного розвитку ініціатив «Азовська паланка»	5	1	2	3	2.75
ГО «Донбаський інститут регіональної політики»	4	4	4	1	3.25
Середня оцінка технічних ресурсів усіх ОГС	3.17	2.85	3.46	3.08	3.19

Як демонструє Таблиця 5, середня оцінка технічних ресурсів ОГС трохи перевищує *середній* рівень. Середній рівень забезпеченості технічними ресурсами нижче задовільного рівня в 6 ОГС (ГО «Джерело натхнення», ГО «Сила підприємців», БФ «Родина Приазов'я», ГО «Діловий клуб «Партнер», ГО «Медіа платформа «М14», ГО «Агенція стратегічного розвитку ініціатив «Азовська паланка»). Лише 5 ОГС оцінили свої технічні ресурси на *достатньому чи вище достатнього* рівні (ГО ЦГІ «Східна Брама», ГО «Ініціативна група «Разом!», ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня», ГО «Фонд розвитку Маріуполя» та ГО «Рада жінок Донеччини»). З них тільки дві ОГС оцінюють свої технічні ресурси на *відмінно* – ГО ЦГІ «Східна Брама» та ГО «Фонд розвитку Маріуполя». А потенціал здійснювати антикорупційну діяльність за поточного рівня забезпечення технічними ресурсами ОГС оцінили трохи *нижче середнього рівня*. *Нижче задовільного* рівня потенціал до такої діяльності тільки в 4 ОГС⁴¹ (ГО «Сила підприємців», БФ «Родина Приазов'я», ГО «Діловий клуб «Партнер» та ГО «Донбаський інститут регіональної політики»). На рівні *добре* та *відмінно* мають такий потенціал 4 ОГС, з них на *відмінно* 3 ОГС (ГО ЦГІ «Східна Брама», ГО «Ініціативна група «Разом!» та ГО «Фонд розвитку Маріуполя»).

Інтерв'ю з представниками ОГС показали, що незначна кількість ОГС у місті мають досвід залучення **грантових коштів**. Серед тих, які мають такий досвід:

- **ГО ЦГІ «Східна Брама»** була партнером у проєкті *Будуємо Україну разом* за фінансової підтримки USAID. USAID запропонувала підтримку, допомогла з написанням заявки на грант. USAID підтримала одразу два проєкти організації, фінансова підтримка тривала півроку. Наразі організація працює без грантів (значну частину прибутків отримує від здачі в оренду при-

⁴¹ ГО «Рада жінок Донеччини» не надала оцінки

міщень вільного простору «Халабуда»). ГО ЦГІ «Східна Брама» була партнером проекту *Київський діалог*⁴². Також організація отримувала гранти від гуманітарної неурядової організації «Карітас України» (на проведення курсів у школі-інтернаті).

- **ГО «Маріупольська асоціація підприємців»** отримувала фінансування від USAID для проведення зустрічей з бізнесом, надання консультацій підприємцям.
- **ГО «Фонд розвитку Маріуполя»** готувала спільні проекти з міською владою: «Доброзичлива медицина» (за фінансової підтримки USAID) та проект ремонту Центру первинної медико-санітарної допомоги (за фінансової підтримки ПРООН).
- **ГО «Рада жінок Донеччини»** за фінансової підтримки Фонду народонаселення ООН створила в місті притулок для допомоги постраждалим від конфліктів.
- **БФ «Родина Приазов'я»** за фінансової підтримки ПРООН відкрила консультативне бюро для громадян, які живуть на підконтрольній території Донецької області.

ОПИС ОГС, ЩО РОЗРОБЛЯЮТЬ ПОЛІТИКУ

З досліджених ОГС міста тільки 5 залучені до розробки політики. Це такі ОГС:

1. ГО «Джерело натхнення»
2. ГО «Ініціативна група «Разом!»
3. ГО «Фонд розвитку Маріуполя»
4. ГО «Сила підприємців»
5. ГО «Донбаський інститут регіональної політики»

Функція розробки політики включає декілька видів діяльності, зокрема: *участь у процесах прийняття рішень на місцевому та національному рівнях; надання коментарів / рекомендацій до документів політики; участь у визначенні та розробці нової стратегії розвитку; участь у впровадженні стратегій розвитку; моніторинг та оцінка результатів і якості впровадження політики*. Графік 14 демонструє розподіл кількості ОГС за цими видами діяльності з розробки політики.

Графік 14. Кількість ОГС за видами діяльності з розробки політики, N=5

Під час інтерв'ю доволі велика кількість представників ОГС зазначили, що вони та члени організацій були залучені до розробки різноманітних документів: стратегії розвитку міста (ГО «Фонд розвитку Маріуполя», ГО «Рада жінок Донеччини»), положення про наглядові ради комунальних підприємств (ГО «Розвиток Приазов'я», ГО «Медіа платформа «М14», ГО «Агенція стратегічного розвитку ініціатив «Азовська паланка»), положення про розміщення зовнішньої реклами (ГО «Сила підприємців»). Представники ГО «Джерело натхнення» готували експертні висновки до проектів рішень міської ради.

⁴² Київський Діалог – це унікальна німецько-українська платформа для діалогу та обміну досвідом, яка об'єднує мультиплікаторів зі сфери політики, бізнесу, медіа та громадянського суспільства Німеччини та України, і тим самим сприяє демократичному розвитку України (<https://www.kyiv-dialogue.org/uk/pro-nas/xto-mi-je.html>)

ОПИС ОГС, ЩО НАДАЮТЬ ПОСЛУГИ

З досліджених ОГС міста 7 виконують функцію надання послуг. Це такі ОГС:

1. ГО «Азовська Паренхіма»
2. ГО «Джерело натхнення»
3. ГО ЦГП «Східна Брама»
4. ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня»
5. ГО «Рада жінок Донеччини»
6. БФ «Родина Приазов'я»
7. ГО «Медіа платформа «М14»

Функція надання послуг включає декілька видів діяльності, зокрема: *надання послуг населенню власними силами або у співпраці з публічними інституціями; удосконалення послуг та їх надання, враховуючи проблеми окремих груп населення, виявлення потреб конкретних груп населення в послугах, моніторинг та покращення якості послуг тощо; вплив на публічні послуги, що надаються урядом, шляхом моніторингу їх якості надання, представництва суспільних потреб і інтересів; співпраця з урядом щодо покращення процесів визначення / якості / надання послуг; інше.* Графік 15 демонструє розподіл кількості ОГС за цими видами діяльності.

Графік 15. Кількість ОГС за видами діяльності з надання послуг, N=7

На думку представників ОГС, у місті наявний великий сектор соціальних організацій, які працюють з неповносправними, інфікованими на ВІЛ-СНІД, постраждалими внаслідок військового конфлікту.

Серед опитаних ОГС **ГО ЦГП «Східна Брама»** надає допомогу ветеранам АТО, ВПО, біженцям. Для переселенців при організації діяв Центр волонтерської допомоги, де збирали одяг, взуття, продукти харчування для переселенців та захисників Маріуполя. Організація створила вільний простір «Халабуда», завдяки чому отримує частину доходів (від здачі в оренду приміщень). У «Халабуді» проводиться до 160 заходів на місяць, з них половина – силами організації. Частина з цих заходів, які є важливими для міста, проводяться безоплатно. Організація позиціонує відкритий простір «Халабуда» як соціально відповідальний бізнес.

ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня» надає юридичні послуги населенню, здійснює захист громадянських прав людей, які проживають на лінії розмежування і в Маріуполі, а також ВПО. Серед діючих членів організації – 6 юристів, 4 психологи (з них 2 арт-терапевти та 2 кризові терапевти). Організація також надає освітні послуги мікробізнесу, допомагає в написанні проектів, співпрацює з центром зайнятості.

ГО «Рада жінок Донеччини» надає послуги соціально-психологічної підтримки сім'ям ВПО, зокрема жінкам та дітям. З січня 2018 року організація впроваджує програму з протидії та запобіганню гендерному насильству. Також організація за підтримки Фонду народонаселення ООН створила притулок для допомоги постраждалим від конфлікту. У січні 2019 року притулок буде переданий місту і фінансуватиметься з міського бюджету.

Основним напрямом діяльності **БФ «Родина Приазов'я»** є первинна допомога громадянам у складних життєвих обставинах. Фонд надає послуги психологічної реабілітації та юридичної підтримки ВПО, учасникам АТО, членам їх сімей. Юридичні консультації охоплюють у т.ч. земельні питання.

ОПИС ОГС, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ ГРОМАДЯНСЬКИМ ПРЕДСТАВНИЦТВОМ

З опитаних ОГС міста 13 організацій займаються громадянським представництвом. Це такі ОГС:

1. ГО «Азовська Паренхіма»
2. ГО «Джерело натхнення»
3. НГО ЦГІ «Східна Брама»
4. ГО «Ініціативна група «Разом!»
5. ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня»
6. ГО «Фонд розвитку Маріуполя»
7. ГО «Розвиток Приазов'я»
8. ГО «Рада жінок Донеччини»
9. ГО «Діловий клуб «Партнер»
10. ГО «Агенція стратегічного розвитку ініціатив «Азовська паланка»
11. ГО «Сила підприємців»
12. ГО «Медіа платформа «М14»
13. ГО «Донбаський інститут регіональної політики»

Функція громадянського представництва містить декілька видів діяльності, зокрема: *підвищення обізнаності про проблеми і конкретні громадські інтереси; проведення досліджень і формування порядку денного політики; розробку і впровадження кампаній з інформування та громадянського представництва; мобілізацію ОГС, громад і вразливих груп населення; активізацію ОГС і населення щодо участі в процесах політики; посилення систем відповідальності; здійснення громадського моніторингу і нагляду; інше.* Графік 16 демонструє розподіл кількості ОГС за цими видами діяльності.

Графік 16. Кількість ОГС за видами діяльності з громадянського представництва, N=13

У Таблиці 6 представлено узагальнені результати самооцінки⁴³ ОГС за напрямками діяльності з громадянського представництва.

⁴³ Самооцінка здійснювалася за 5-бальною шкалою, де 1 означає завжди (найвищу оцінку), а 5 – ніколи (найнижчу оцінку)

Таблиця 6. Самооцінка ОГС щодо спроможності проведення кампаній громадянського представництва, N=9

Напрямок діяльності/ Компоненти за напрямом діяльності	Кількість ОГС	Середня оцінка
1. Збір й аналіз інформації щодо громадянського представництва		2.07
• Збирають інформацію та досліджують життєво важливі проблеми клієнтів	8	2.11
• Досліджують відповідні публічні інституції та їхню роль щодо цілей і завдань ОГС в інтересах клієнтів і бенефіціарів		1.89
• Визначають інтереси зацікавлених сторін з питань, що стосуються клієнтів		1.78
• Проводять детальний аналіз для формування політичної позиції з питань, що стосуються клієнтів		2.50
2. Чи забезпечує Ваша ОГС зворотний зв'язок від членів ОГС і громадян з цього питання?		2.60
• Організують зустрічі членів ОГС, щоб обговорити інформацію, зібрану з питань, що стосуються клієнтів	8	2.60
• Активізують зворотний зв'язок від громадськості через організацію громадських зустрічей, фокус-груп, опитувань, телефонних дзвінків або іншими подібними методами		2.70
• Проводять кампанії для засобів масової інформації з метою підтримки власної позиції		2.60
• Змінювали свою стратегію у відповідь на інформацію, отриману від тих груп, які представляють, відкритого членства або громадськості		2.50
3. Чи розробляє Ваша ОГС сталу й стійку політику?		2.80
• Чи Ваша ОГС має практику виписування своїх цілей і завдань політики?	8	3.22
• Чи розрізняє ОГС формулювання цілей відповідно до різних аудиторій і груп та чи пристосовує свої цілі й завдання політики до різних груп?		2.67
• Чи використовує Ваша ОГС зібрану з різних джерел інформацію для аргументації позиції, цілей та завдань?		2.50
4. Збір / розподіл ресурсів з громадського представництва й лобіювання		2.20
• Збирають пожертви від членів, зацікавлених громадян та/або інших організацій (бізнес, фонди, релігійні групи) для досягнення мети, цілей організації, для сприяння діяльності з просування ідей, для здійснення завдань та зміцнення своєї позиції	7	2.57
• Виділяють та витрачають свої внутрішні ресурси, такі як час або гроші, для представлення та захисту прав		1.71
• Використовують та координують волонтерську працю для вирішення питань захисту прав		2.38
• Збирають внески із зовнішніх джерел, таких як донори, бізнес, місцеві організації та інші, для представлення та захисту прав та інтересів		2.13
5. Чи Ваша ОГС створює / бере участь у коаліціях і мережах для впровадження спільних заходів з цього питання?		2.65
• Прагнуть бути залученими до коаліцій та мереж з іншими групами або особами з подібними інтересами для спільного вирішення питань, які є важливими для клієнтів	9	2.50
• Є формальними чи неформальними учасниками коаліції або мережі		3.00
• Є ініціаторами формування коаліцій, мереж або спільних робочих груп з метою вирішення важливих для клієнтів питань		2.44

6. Чи інформує Ваша ОГС громаду про свою позицію з політичних рішень?		2.94
• Як часто ОГС готує комунікаційний план?	7	3.29
• Чи працює Ваша ОГС зі ЗМІ, такими як газети, радіо, телебачення, з метою поінформувати громадськість про діяльність організації?		2.00
• Чи організовує ОГС зустрічі, семінари або інші заходи з метою інформування громадськості про позицію чи діяльність організації?		3.00
• Чи зазвичай після заходів проводить Ваша ОГС подальшу діяльність з метою отримання зворотного зв'язку від громадськості з важливих для клієнтів питань?		3.00
• Як часто Ваша ОГС переглядає свою стратегію або задекларовану позицію відповідно до отриманого зворотного зв'язку від зацікавлених сторін, зокрема партнерів по коаліції?		3.43
7. Чи проводить Ваша ОГС подальші заходи, щоб впливати на соціально-політичний розвиток у місті та щоб залучати громадян?		2.67
• Чи заохочує Ваша ОГС відповідні дії членів, громадян або клієнтів, як-от написання листів посадовим особам органів місцевого самоврядування щодо важливих для клієнтів питань?	9	2.67
• Чи проводить Ваша ОГС активне лобювання позицій щодо політичних рішень, наприклад, оголошення на слуханнях, особисті візити до посадових осіб органів місцевого самоврядування тощо?		2.67
• Як часто ОГС здійснює нагляд за діяльністю публічних інституцій на місцевому або національному рівнях із питань, що становлять інтерес або відповідають цілям і завданням ОГС?		3.22
• Чи здійснювала Ваша ОГС коли-небудь мобілізацію громади щодо рішень, які приймаються місцевими або національними владними структурами щодо важливих для клієнтів питань?		2.44
• Чи залучає / виділяє ОГС ресурси для діяльності з моніторингу політичних заходів?		3.22
• Чи здійснює Ваша ОГС моніторинг та чи підвищує громадську обізнаність щодо законів та поправок, впроваджених внаслідок рекомендацій, наданих Вашою організацією з питань, що становлять інтерес для клієнтів?		2.30
• Чи переглядає Ваша ОГС власний підхід до вирішення політичних питань, якщо здійснені заходи виявились неефективними?		2.20

Як показано в Таблиці 6, ОГС достатньо часто здійснюють діяльність на першому етапі громадянського представництва, а саме збирають і аналізують інформацію та проводять дослідження відповідних публічних інституцій і їхньої ролі щодо цілей і завдань ОГС в інтересах клієнтів і бенефіціарів (1.89 бала), а також визначають інтереси зацікавлених сторін з питань, що стосуються клієнтів (1.78). Достатньо часто ОГС виділяють і витрачають свої внутрішні ресурси такі, як час або гроші, для представлення та захисту прав (1.71). Натомість результати самооцінки показують, що ОГС достатньо рідко інформують громаду про свою позицію з політичних рішень (середня оцінка 2.94), зокрема в частині підготовки комунікаційного плану (3.29) та перегляду своєї стратегії або задекларованої позиції відповідно до отриманого зворотного зв'язку від зацікавлених сторін, зокрема партнерів по коаліції (3.43). Також ОГС рідко випишують свої цілі і завдання політики (3.22).

На думку деяких опитаних представників ОГС, усі ОГС міста потроху займаються екологічною проблематикою. Але водночас у місті немає професійних екологічних організацій (їх бракує не тільки в Маріуполі, але й у цілому в Україні⁴⁴). Екологія – це одна з небагатьох тем, яка об'єднує ОГС та є приводом для періодичних зустрічей ОГС. Але це більше спонтанні зустрічі.

ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня» за напрямом громадянського представництва підготувала не одну аналітичну записку за тематикою захисту громадянських прав. Серед успішних кампаній громадянського представництва організації – запровадження податкових канікул зі сплати податку за землю для фізичних осіб-підприємців.

⁴⁴ Інтерв'ю, 12 листопада 2018

ГО «Сила підприємців» займається захистом малого бізнесу з питань регуляторної політики. Представники організації брали участь у підготовці *Положення про порядок розміщення тимчасових споруд для підприємницької діяльності*. Напрямом діяльності організації також є просування інтересів місцевого бізнесу в публічних закупівлях, а саме в частині зменшення розміру предметів закупівель, щоб зробити їх більш доступними для малого бізнесу.

ОПИС ОГС, ЩО СПІВПРАЦЮЮТЬ З МОЛОДДЮ

Серед 14 досліджених ОГС міста 9 працюють з молоддю, зокрема зі студентською молоддю 5 ОГС. Це такі ОГС:

- ГО «Азовська Паренхіма» (молодь, студенти)
- ГО ЦГП «Східна Брама» (молодь, студенти)
- ГО «Ініціативна група «Разом!» (молодь)
- ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня» (молодь, студенти)
- ГО «Фонд розвитку Маріуполя» (студенти)
- ГО «Розвиток Приазов'я» (молодь)
- ГО «Рада жінок Донеччини» (молодь)
- ГО «Діловий клуб «Партнер» (молодь)
- БФ «Родина Приазов'я» (молодь, студенти)

У місті сформований Молодіжний парламент. Але, за висловлюваннями одного з представників ОГС, міська влада впливала на обрання голови Молодіжного парламенту: спочатку обрали одного, але представники міської влади не схвалили такий вибір, натомість провели ще одні вибори і обрали головою родича одного з депутатів міської ради⁴⁵.

ВІДНОСИНИ ОГС ТА ВЛАДИ

Рівень відносин ОГС із органами місцевого самоврядування та державної влади є важливим чинником, що впливає на спроможність ОГС представляти та захищати інтереси своїх цільових груп, брати участь у процесах формування політики, надавати соціальні послуги. З ОГС, представлених у цьому дослідженні, у той чи інший спосіб співпрацюють з органами місцевого самоврядування 13 організацій (у т.ч. 7 ОГС з Маріупольською міською радою та її виконавчими органами) та з органами державної влади 12 організацій. ОГС, які співпрацюють з Маріупольською міською радою:

1. ГО «Азовська Паренхіма»
2. ГО ЦГП «Східна Брама»
3. ГО «Ініціативна група «Разом!»
4. ГО «Розвиток Приазов'я»
5. ГО «Рада жінок Донеччини»
6. ГО «Агенція стратегічного розвитку ініціатив «Азовська паланка»
7. ГО «Донбаський інститут регіональної політики»

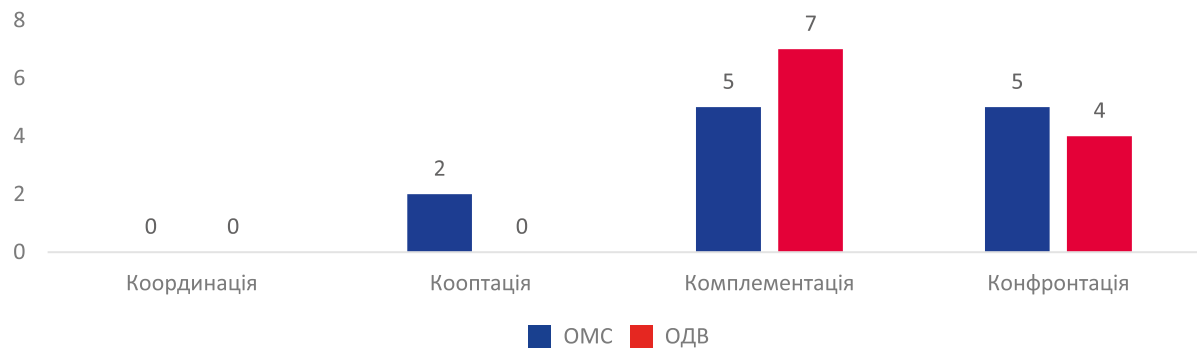
Не співпрацює ані з органами місцевого самоврядування, ані з органами державної влади ГО «Діловий клуб «Партнер».

Для отримання кращого розуміння співпраці між ОГС та органами місцевого самоврядування і державної влади респондентам було запропоновано чотири варіанти для визначення характеру співпраці з владою. Оцінки ОГС суттєво різняться (Графік 17).

Найбільша кількість ОГС (7) вважають відносини з органами державної влади комплементарними, тоді як з органами місцевого самоврядування – 5. Потрібно зазначити, що відносини з двома системами органів влади жодна ОГС не оцінила як координація, натомість порівняно багато оцінок цих відносин як конфронтація: 5 у випадку відносин з органами місцевого самоврядування та 4 з органами державної влади.

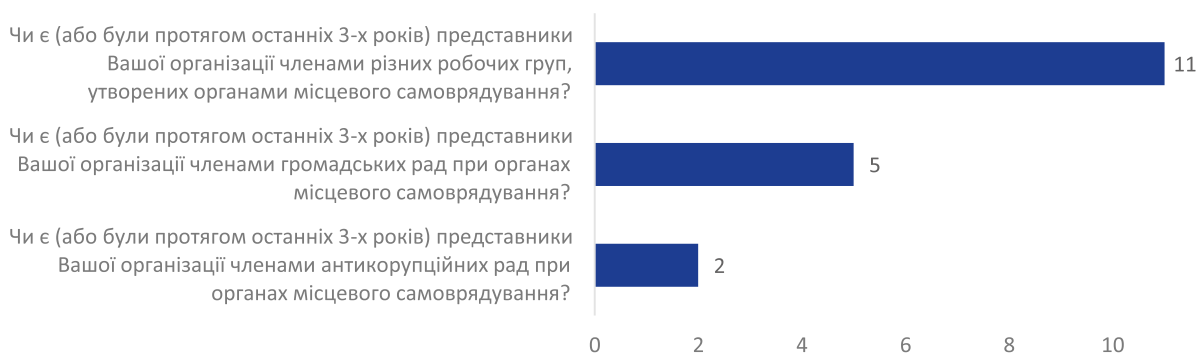
⁴⁵ Інтерв'ю, 12 листопада 2018

Графік 17. Характер співпраці ОГС та органів влади (N=12 щодо співпраці з органами місцевого самоврядування та N=11 щодо співпраці з органами державної влади)

Як демонструє Графік 18, найбільш поширеною формою співпраці ОГС з органами місцевого самоврядування є участь у різних робочих групах, утворених цими органами (11 ОГС брали участь у робочих групах). Також 5 ОГС представлені (або були представлені) в громадських рада. Але жодна з опитаних ОГС не отримувала фінансування від органів місцевого самоврядування. З досліджених ОГС представники тільки двох ОГС – ГО «Джерело натхнення» та ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня» – були членами антикорупційних рад при органах місцевого самоврядування.

Графік 18. Форми співпраці ОГС із органами місцевого самоврядування, N=13

Деякі представники ОГС під час інтерв'ю відзначили, що в місті є зміни на краще в питаннях відкритості та прозорості міської влади. У 2015-2016 рр. до влади в місті прийшли нові люди, у яких не було «історичної пам'яті», вони запровадили багато демократичних інструментів, яких не було раніше, рішення стали прийматися більш прозоро, ніж раніше.

Однак, на думку переважної більшості опитаних представників ОГС, міський голова Маріуполя не є самостійною політичною фігурою, оскільки пов'язаний із заводами Групи Метінвест. А міська влада в цілому є частиною Групи Метінвест, вона не звикла консультиватися з громадськістю⁴⁶. У місті бракує майданчиків для відкритого спілкування представників міської влади та громадськості. Просто зайти в міську раду неможливо через охорону. І хоча зустрічі влади і громадськості відбуваються (наприклад, з питань екології), але результатів цих зустрічей немає, немає подальших спільних дій: «прогресивні практики взаємодії з громадськістю задекларовані міською владою, але влада ще не готова бути відкритою, сприймати критику»⁴⁷. Наприклад, при розробці Статуту міста громадськість надавала слухні зауваження і пропозиції, але влада їх не сприймала, бо була впевнена у своїй правоті: «влада співпрацює з громадськістю, тільки якщо їй це треба»⁴⁸.

⁴⁶ Інтерв'ю, 12 листопада 2018

⁴⁷ Інтерв'ю, 12 листопада 2018

⁴⁸ Інтерв'ю, 12 листопада 2018

Представники ОГС також висловили розчарування в деяких інструментах демократії участі, зокрема електронних петиціях через відсутність моніторингу того, як працюють електронні петиції, та неактивність населення. Під час інтерв'ю було відзначено, що електронні петиції є, але кінцевого результату петицій немає: «за три роки жодної електронної петиції впроваджено не було»⁴⁹. Водночас, представники ОГС певною мірою самокритичні, оскільки вважають, що недовіра електронних петицій є «не тільки провиною влади, а й громадських організацій, бо частина з них – «мильні бульбашки»⁵⁰. На думку окремих представників ОГС, деякі громадські організації політично заангажовані.

Приклад вибіркового застосування інструментів демократичної участі: частину проектів бюджету громадської участі оцінюють містяни, а частину – конкурсна комісія (в ідеалі за всі проекти мали б голосувати мешканці міста). Громадські ініціативи теж не працюють у місті: «ми ініціювали, але міська рада їх просто не реєструвала»⁵¹.

З міською владою Маріуполя, за словами представників інших ОГС, тісно пов'язана ГО «Фонд розвитку Маріуполя», яка отримує гранти від Групи Метінвест. Ця організація має меморандум про співпрацю з міською радою. Так, свідченням зв'язків ГО «Фонд розвитку Маріуполя» з міською владою називають те, що громадська організація придбала будівлю за 4,5 млн грн, а потім перепродала її міській раді за 10 млн грн⁵². Разом з тим, на думку багатьох опитаних, команда ГО «Фонд розвитку Маріуполя» є високопрофесійною і успішно реалізує потрібні для міста проекти. Зі свого боку, ГО «Фонд розвитку Маріуполя» досить критично оцінює діяльність міської влади. Як свідчення, організація була змушена припинити спільний з міською радою проект *Муніципальна школа* через невиконання міською радою своїх зобов'язань щодо стажування та подальшого працевлаштування переможців муніципальної школи.

Значною мірою на поточний рівень співпраці ОГС з Маріупольською міською радою впливає конфлікт між обраною очільницею останньої діючої громадської ради Лідією Муглі та міською радою. Лідія Муглі була обрана головою громадської ради в 2014 році, згодом її було виключено зі складу міськвиконкому, міська рада протидіяла створенню громадської ради⁵³. У 2017 році термін повноважень громадської ради закінчився, міська рада мала оголосити про створення нової громадської ради.

На рівні взаємодії ОГС зі структурними підрозділами міської ради набагато краща ситуація. ОГС міста спільно з департаментами та управліннями міської ради проводять заходи (наприклад, ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня» з Департаментом молоді). Департамент освіти сприяє перетворенню батьківських комітетів у школах у громадські організації, щоб надалі ці організації збирали кошти офіційно на рахунок організації, звітували про їх витрачання. Наразі це вдалося тільки в одній школі (№ 52). Досить активно працює з ОГС, на думку опитаних, відділ розвитку туризму та промоції.

Разом з тим, співпраця зі структурними підрозділами міської ради значною мірою залежить від особистості їхніх керівників – наскільки вони відкриті до співпраці чи навпаки консервативні. Однак, на думку окремих представників ОГС, міська влада відгукується на ті пропозиції, які є лояльними до неї (як правило, у сфері спорту, культури), а що стосується протидії корупції, наглядових рад комунальних підприємств – влада закрита⁵⁴.

На Графіку 19 представлені найбільш поширені форми співпраці ОГС з органами державної влади. Так само як у випадку з органами місцевого самоврядування, найбільш поширеною є участь представників ОГС у різних робочих групах, утворених органами державної влади (5 ОГС брали участь у робочих групах). 3 ОГС представлені зараз (або були представлені) в громадських радах. Найменш поширеними формами співпраці є отримання ОГС фінансування від органів державної влади – тільки 1 ОГС отримувала таке фінансування (ГО «Донбаський інститут регіональної політики») та участь в антикорупційних радах при органах державної влади (1 ОГС – ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня»).

На думку деяких опитаних представників ОГС міста, з Донецькою обласною адміністрацією в них навіть краща взаємодія, ніж з міською владою. Деякі ОГС мають підписані меморандуми, угоди про співпрацю з місцевими органами державної влади. Наприклад, ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня»

⁴⁹ Інтерв'ю, 12 листопада 2018

⁵⁰ Інтерв'ю, 12 листопада 2018

⁵¹ Інтерв'ю, 12 листопада 2018

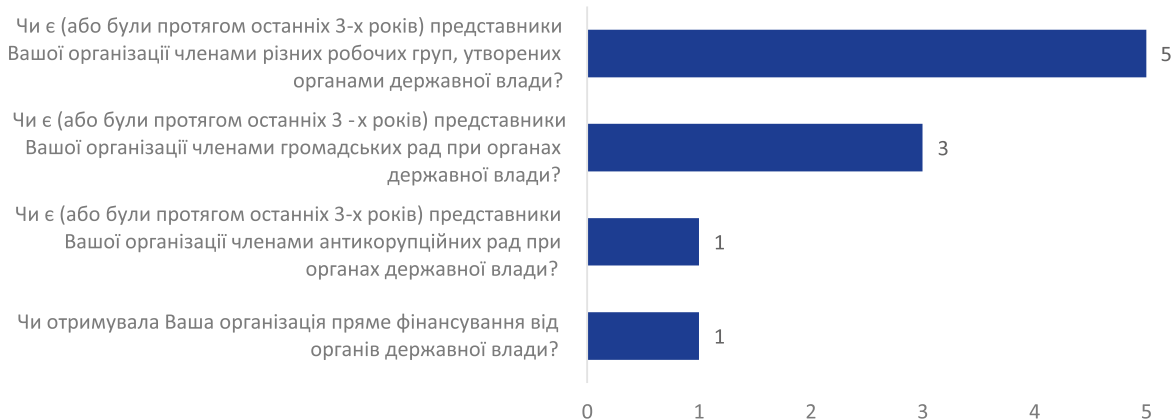
⁵² Інтерв'ю, 12 листопада 2018

⁵³ Інтерв'ю, 12 листопада 2018

⁵⁴ Інтерв'ю, 12 листопада 2018

має такий меморандум з міським центром зайнятості (організація проводить тренінги з кейс-менеджменту), місцевим відділенням Національної поліції (організація проводить тренінги на правову тематику та спільні заходи).

Графік 19. Форми співпраці ОГС із органами державної влади, N=9

На думку деяких представників ОГС міста, їм не вистачає знань, представники деяких ОГС не знають, чим займаються певні органи влади, як можна скористатися правами, які передбачені в законодавстві, які механізми взаємодії з владою. Ще одним ваговим чинником впливу на взаємодію ОГС міста з органами влади є високий рівень недовіри до влади, відчуття страху, що вимиває від суспільства активних людей (частина таких людей покинули місто через війну, а також у 2015-2016 роках через погіршення екологічної ситуації).

ЗАЛУЧЕНІСТЬ ОГС ДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ КОРУПЦІЇ

Під час проведення інтерв'ю для оцінки технічної (програмної) спроможності ОГС в антикорупційній діяльності зібрано інформацію про досвід проведення антикорупційної діяльності.

Так,

- У **ГО «Центр громадських ініціатив»** антикорупційна діяльність займає 60-70% всієї діяльності. Організація проводить антикорупційну експертизу. Організація здійснювала громадський контроль за використанням коштів гранту (на суму 200 тис Євро), який отримувала Маріупольська міська рада на закупівлю квартир для сиріт і переселенців. Представники організації моніторили наявні обмеження в доступі до публічної інформації, зверталися з цього питання до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Організація проводила семінар щодо роботи з Державним земельним кадастром. Представники організації створили кейс, подавши заяви на виділення земельних ділянок в місті, чотирьом з них міська рада відмовила у наданні земельних ділянок, вони подали до суду і вже півтора року чекають на рішення суду. Але завдяки цьому кейсу та відповідному суспільному резонансу міська рада почала виділяти земельні ділянки учасникам АТО. Організація також забезпечує роботу частини інтернет-видання «0629» – незалежного маріупольського інтернет-ресурсу.
- **ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня»** здійснювала моніторинг роботи судової системи, а також процедур оформлення довідок внутрішньо переміщеним особам. За результатами роботи організації були порушені кримінальні провадження щодо корупційних діянь певних посадовців.
- Представники **ГО «Фонд розвитку Маріуполя»** навчалися в Українському Католицькому Університеті щодо антикорупційної діяльності. Надалі організація розробляла курс для міської ради Маріуполя щодо поведінки в певних ситуаціях конфлікту інтересів.
- **ГО «Розвиток Приазов'я»** провела антикорупційне розслідування витрат міського бюджету на висвітлення діяльності міської ради та виконавчого комітету на телеканалі «NEWSONE». Представники організації знайшли інформацію про закупівлю таких послуг у системі ProZorro. Передбачалося витратити 800 тис грн за 15 сюжетів, кожен по 1,5 – 2 хвилини. Представники організації зверталися в міську раду, в редакцію телеканалу, до Національної ради з питань телебачення та радіомовлення. У результаті дій організації було оплачено тільки 3 відеосюжети. Також організація ініціювала та бере активну участь у розробленні положення про наглядові

ради при комунальних підприємствах, до яких би входили представники громадськості.

- **ГО «Джерело натхнення»** здійснює контроль за діями міської влади у різних сферах: щодо розподілу житла, проведення конкурсу громадських перевізників тощо.
- Представниці **ГО «Агенція стратегічного розвитку ініціатив «Азовська паланка»** та **ГО «Медіа платформа «М14»** є учасниками Центру громадянського контролю «Дій»⁵⁵. Вони активно надсилають запити до міської влади щодо конфлікту інтересів, корупційних ризиків, входили до складу робочої групи з розробки положення про наглядові ради комунальних підприємств. Практично всі опитані представники Маріупольської міської ради серед активних ОГС, які провадять антикорупційну діяльність, згадували Центр громадянського контролю «Дій» та його представників у місті. На думку багатьох опитаних представників ОГС, учасники Центру громадянського контролю «Дій» є найбільш фаховими в проведенні антикорупційної діяльності в місті.
- **ГО «Сила підприємців»** проводила антикорупційні розслідування щодо публічних закупівель, діяльності комунального підприємства «Маріупольавтодор».

ПРЕДСТАВНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНИХ ОГС В МІСТІ

ГО «Агенція стратегічного розвитку ініціатив «Азовська паланка» вказала, що вона є філією / представницею іншої ОГС.

УЧАСТЬ МІСЦЕВИХ ОГС В РЕГІОНАЛЬНИХ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Членство в національних мережах вказали 3 ОГС, однак жодна з них не зазначила, членом яких саме мереж вона є. Зокрема:

- ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня» – організація створила 14 жіночих організацій у різних населених пунктах області;
- ГО «Фонд розвитку Маріуполя» – співпрацює з ГО «Україна без тортур»;
- ГО «Рада жінок Донеччини» – співпрацює зі Спілкою жінок України;
- ГО «Донбаський інститут регіональної політики» працює загалом в усій Донецькій області (головний офіс розташований у Краматорську);
- БФ «Родина Приазов'я» є регіональною організацією (zareєстрований у Вугледарі);
- Як зазначалося, представники ГО «Агенція стратегічного розвитку ініціатив «Азовська паланка» та ГО «Медіа платформа «М14» беруть участь і діяльності центру громадянського контролю «Дій».

СПІВПРАЦЯ ОГС У МІСТІ

На думку опитаних представників ОГС, у місті діють неформальні коаліції організацій, які надають допомогу ВПО, а також ВІЛ-сервісних організацій. Також інколи коаліції утворюються навколо деяких політичних фігур (наприклад, колишнього секретаря міської ради). Сталих коаліцій ОГС у місті немає через політичну заангажованість керівників деяких ОГС.

ОГС міста не вистачає довіри один до одного. Наприклад, у місті була оголошена громадська акція з протидії нападам на громадських активістів. На саму акцію прийшло лише декілька представників ОГС. Ось інший приклад відсутності узгодженості між ОГС: у місті налічується 500 учасників АТО, а створених ними громадських організацій – 20. Тоді як ВПО в місті більше 100 тис, а створена ними організація тільки одна – ГО «Жителі Широкиного».

На думку інших представників, попри відсутність задокументованих коаліцій, громадські організації здатні швидко згуртуватися, якщо існує реальна загроза спільним інтересам⁵⁶. Наприклад, ініціаторами акції екопротесту у вересні 2018 року були 10 організацій, їм вдалося мобілізувати близько 6 тис осіб.

⁵⁵ Проект мережі центрів громадянського контролю «Дій» був започаткований у вересні 2016 року. Це – спільний проект чеської неурядової організації People in Need та ГО «Центр UA» за фінансової підтримки Європейського союзу. Наразі він охоплює 5 міст України: Вінницю, Запоріжжя, Краматорськ, Маріуполь та Тернопіль

⁵⁶ Інтерв'ю, 13 листопада 2018

Співпраця ОГС міста з іншими організаціями громадянського суспільства

	ГО «Агенція стратегічного захисту ініціатив «Азовська паланка»	НГО ЦГІ «Східна Брама»	ГО «Джерело натхнення»	ГО «Маріупольська асоціація підприємців»	БФ «Родина Приазов'я»	ГО «Істок»	ГО «Фонд розвитку Маріуполя»	Центр громадянського контролю «Дій»	ГО «Рада жінок Донецчини»	ГО «Центр громадських ініціатив»	ГО «Медіа платформа «М14»	ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня»	ГО «Розвиток Приазов'я»
ГО «Центр громадських ініціатив»													
НГО ЦГІ «Східна Брама»													
ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня»													
ГО «Розвиток Приазов'я»													
ГО «Донбаський інститут регіональної політики»													
ГО «Діловий клуб «Партнер»													
ГО «Сила підприємців»													
БФ «Родина Приазов'я»													

ЗАЦІКАВЛЕНІСТЬ В УЧАСТІ В ПРОЕКТІ EUACI

Під час онлайн-опитування ОГС відзначали свою зацікавленість участю в Проекті EUACI. Таку зацікавленість висловили 11 ОГС, зокрема:

1. ГО «Азовська Паренхіма»
2. ГО «Джерело натхнення»
3. ГО ЦГІ «Східна Брама»
4. ГО «Ініціативна група «Разом!»
5. ГО «Розвиток Приазов'я»
6. ГО «Діловий клуб «Партнер»
7. БФ «Родина Приазов'я»
8. ГО «Агенція стратегічного розвитку ініціатив «Азовська паланка»
9. ГО «Сила підприємців»
10. ГО «Медіа платформа «М14»
11. ГО «Донбаський інститут регіональної політики»

Не зацікавлені брати участь у проєкті EUACI 3 ОГС: ГО «Маріупольська асоціація жінок «Берегиня», ГО «Фонд розвитку Маріуполя», ГО «Рада жінок Донецчини».

НОТАТКИ

Опитувані представники ОГС та міської влади надали коментарі щодо їх потреб та висловили певні рекомендації і побажання щодо їх подальшого розвитку:

- У місті немає реальних обговорень проектів реконструкцій, які фінансуються за кошти міського бюджету, завдяки громадським обговоренням можна було б запобігти багатьом помилкам;
- Необхідно налагодити роботу міської влади з органами самоорганізації населення для недопущення політизації ОСН;
- Сприяти інституційному розвитку організацій громадського суспільства шляхом навчання;
- Створювати майданчики для спілкування організацій громадянського суспільства між собою та між організаціями і міською владою;
- Доцільно залучити незаангажованого модератора для роботи на такому майданчику (можливо, з іншого регіону);
- Вчити міську владу, як потрібно звітувати перед громадськістю;
- За посередництва проекту доцільно підписати компакт, або суспільний договір між владою і громадою про взаємодію з питань анतिकорупційної діяльності.

М. НІКОПОЛЬ

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО МІСТО

Нікополь – місто-порт, знаходиться на півдні Дніпропетровської області, розташоване на високому правому березі Каховського водосховища. Адміністративний центр Нікопольського району. Місто обласного значення в Дніпропетровській області. Населення міста 115 943 (2017 р.). Площа міста – 59 км². Четверте за чисельністю населення місто області, центр Нікопольського марганцевого басейну, у місті працюють два підприємства металургійної та декілька машинобудівної промисловості. Промислові підприємства є основними наповнювачами міського бюджету, на які припадає більше половини від загального обсягу надходжень.

У Рейтингу прозорості міст серед 100 найбільших міст України станом на 11 листопада 2018 року Нікополь посів 29 місце (40 балів зі 100)⁵⁷. Нікополь зайняв 31-е місце в рейтингу E-data і показав кращу динаміку серед 447 міст України щодо відкритості та прозорості використання бюджетних коштів на місцевому рівні. За короткий термін Нікополь піднявся в рейтингу на 359 пунктів⁵⁸.

Міський голова	Фісак Андрій
Контактна інформація	Поштова адреса: 53200, м.. Нікополь, вул. Електрометалургів, 3 Сайт міської ради: http://www.nikopol-mrada.dp.gov.ua/
Згадування/наявність інформації на сайті щодо громадських рад: немає, є лише про громадські слухання:	http://www.nikopol-mrada.dp.gov.ua/publicna-informatsiia/hromadska-rada
Список ОГС	http://www.nikopol-mrada.dp.gov.ua/prijmalnya/hromadski-ta-politychni-obiednannia-mista
Участь представників ОГС у роботі рад (кількість депутатів від ОГС)	http://www.nikopol-mrada.dp.gov.ua/vlada/deputatskiy-korpus/deputatski-hrupy-ta-fraktsii
Стратегія зі сприяння розвитку ОГС	http://www.nikopol-mrada.dp.gov.ua/publicna-informatsiia/strategichniy-plan

⁵⁷ <https://transparentcities.in.ua/rating/?rating-year=current>

⁵⁸ <https://nikopol.informator.ua/2018/02/02/pokrov-oboshel-nikopol-v-rejtinge-ye-data-na-24-pozitsii/>

ОПИС ОГС МІСТА

На сайті Нікопольської міської ради в розділі «Громадські та політичні об'єднання міста» розміщений перелік зареєстрованих громадських організацій по місту Нікополь станом на 21.08.2018 р., який налічує 191 організацію⁵⁹. Водночас відсутня інформація про діяльність у місті благодійних організацій і фондів. За результатами ідентифікації зареєстрованих ОГС на відповідність критеріям дослідження та доступності контактної інформації було визначено 15 ОГС, яким було запропоновано взяти участь у інтерв'ю та фокус-групах. Під час інтерв'ю з представниками ОГС та міської влади ставилося запитання, скільки, на їхню думку або вони знають, активних ОГС у місті. На думку учасників інтерв'ю, активних ОГС у місті небагато, більше персоналій – громадських діячів. На думку окремих респондентів, активних ОГС у місті від 4 до 15.

З 15 ОГС, яким було запропоновано взяти участь у дослідженні, 8 організацій заповнили анкети для онлайн-опитування, з них 5 – громадські організації, 2 – благодійні організації, 1 – громадська спілка. Тільки одна ОГС зареєстрована до 2001 року (ГО «Спілка «Громадянський дозор» у 1995 році), інші 7 ОГС зареєстровані в 2010-2018 роках, а в останні чотири роки (з 2014 року по 2018 рік) зареєстровано 5 організацій: ГО «Нікопольська міськрайонна комісія з питань люстрації та запобіганню і протидії корупції», ГО «Правозахисна група Придніпров'я», ГО «Ніко-Центр», Громадська спілка «Нікопольці», БО «Нікопольський Центр Громадських Ініціатив». Це свідчить про те, що сектор ОГС у місті відносно молодий, переважна більшість ОГС перебувають на стадії організаційного становлення. Водночас це може свідчити про підвищення громадської активності в місті після Революції Гідності.

Представлені ОГС працюють на регіональному (3 ОГС) та місцевому рівнях (5 ОГС). Жодна з опитаних ОГС не працює на національному рівні.

Серед регіональних ОГС, які працюють у місті, такі:

- БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя»
- ГО «Нікопольська агенція регіонального розвитку»
- ГО «Спілка «Громадянський дозор»

На рівні міста працюють такі ОГС:

- БО «Нікопольський Центр Громадських Ініціатив»
- ГО «Нікопольська міськрайонна комісія з питань люстрації та запобіганню і протидії корупції»
- ГО «Ніко-Центр»
- ГО «Правозахисна група Придніпров'я»
- Громадська спілка «Нікопольці»

Досліджені ОГС міста працюють у 8 секторах (Графік 20). Найбільш поширеним є сектор *громадська діяльність та громадянське представництво* (працюють 6 ОГС, вони є громадськими та правозахисними організаціями, з них 3 надають правові та юридичні послуги). Досліджені ОГС найменше працюють у секторах: *освіта та дослідження* (1 ОГС: ГО «Правозахисна група Придніпров'я») та *здоров'я* (1 ОГС: БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя»). Жодна з досліджених ОГС не працює в таких секторах, як *культура та відпочинок*, *благодійність*, *міжнародна діяльність* та *діяльність релігійних організацій*.

ОГС міста пропонувалося обрати не більше трьох секторів діяльності. Майже всі представлені ОГС в основному є вузькоспеціалізованими, тобто працюють в одному – трьох секторах (7 ОГС). Тільки одна організація працює більше, ніж у трьох секторах – ГО «Правозахисна група Придніпров'я», відповідно її можна назвати широко спеціалізованою (універсальною). Ця ОГС працює одразу у 6 секторах. Найбільша кількість ОГС (4) працюють тільки в одному секторі, дві з них працюють у секторі *громадська діяльність та громадянське представництво*.

Важливою характеристикою ОГС є види діяльності організацій. Респондентів просили обрати не більше трьох видів діяльності. Однак 3 організації відзначили 2 види діяльності: БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя», ГО «Ніко-Центр», ГО «Правозахисна група Придніпров'я». Деякі організації обрали більше ніж 3 види діяльності. Зокрема, по 4 види діяльності позначили

⁵⁹ Нікопольська міська рада: http://www.nikopol-mrada.dp.gov.ua/obrashenie/go/go_nik.doc.

БО «Нікопольський Центр Громадських Ініціатив», ГО «Нікопольська агенція регіонального розвитку», ГО «Спілка «Громадянський дозор». Зазначені організації є досить розгалуженими, намагаються охопити більше різноманітних секторів та видів діяльності. Дві ОГС обрали саме по 3 види діяльності: ГО «Нікопольська міськрайонна комісія з питань люстрації та запобіганню і протидії корупції» та Громадська спілка «Нікопольці».

Графік 20. Кількість ОГС за секторами діяльності, N=8

Серед найбільш розповсюджених видів діяльності (Графік 21) – *правова допомога* (одразу 5 ОГС здійснює такий вид діяльності); *дослідження та аналіз* (4 ОГС) та *просвітницька діяльність* (3 ОГС). Найменш поширеними видами діяльності є *реабілітація, навчання та консультації, благодійність та адміністрування грантів* (тільки по 1 ОГС працюють за цим видом діяльності). Незначне поширення мають також такі види діяльності, як *розробка рекомендацій з питань політики, поширення інформації, надання послуг, зокрема соціальних*, тільки 2 ОГС займаються цим. Одна ОГС (Громадська спілка «Нікопольці») додала до запропонованих ще один вид діяльності – *антикорупційна діяльність*.

Графік 21. Види діяльності ОГС, N=8

Респонденти визначали свої цільові групи так само, як і сектори та види діяльності, обираючи водночас до трьох варіантів. Серед таких груп організації найчастіше обирали населення в цілому (5 ОГС), що може свідчити про відсутність чітко визначеної цільової групи у відповідних ОГС (ГО «Нікопольська міськрайонна комісія з питань люстрації та запобіганню і протидії корупції», ГО «Ніко-Центр», ГО «Правозахисна група Придніпров'я», Громадська спілка «Нікопольці», ГО «Спілка «Громадянський дозор»). Незважаючи на відносно невелику кількість досліджених ОГС, вони охоплюють досить різноманітні цільові групи. Принаймні по одній ОГС працюють з такими цільовими групами, як *сироти, споживачі, професійні групи / ОГС, бізнесмени, об'єднана громада, посадові особи місцевого самоврядування та комунальних підприємств*.

Так само як у визначенні секторів та видів діяльності, деякі організації відзначили більше трьох цільових груп, з якими вони працюють. По 4 цільові групи зазначили БО «Нікопольський Центр Громадських Ініціатив», ГО «Нікопольська міськрайонна комісія з питань люстрації та запобіганню і протидії корупції» та ГО «Нікопольська агенція регіонального розвитку». Варто зазначити, що жодна з досліджених ОГС не працює з такими групами, як *студенти* (що можна пояснити відсутністю в місті закладів вищої освіти), *митці*, *бідні* та *нужденні*. На Графіку 22 видно розподіл ОГС, які опікуються тією чи іншою цільовою групою.

Графік 22. Цільові групи ОГС, N=8

Половина ОГС (4), які заповнили онлайн-анкету, є членськими організаціями, кількість членів варіює від 1 (БО «Нікопольський Центр Громадських Ініціатив») до 250 (Громадська спілка «Нікопольці»). У двох інших членських ОГС кількість членів становить менше 10 (ГО «Правозахисна група Придніпров'я» та ГО «Спілка «Громадянський дозор»).

Серед ОГС, які відзначили, що вони є нечленськими: ГО «Нікопольська міськрайонна комісія з питань люстрації та запобіганню і протидії корупції», БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя», ГО «Ніко-Центр», ГО «Нікопольська агенція регіонального розвитку».

6 з 8 досліджених ОГС міста, які заповнили онлайн-анкету, мають постійний оплачуваний персонал, кількість працівників варіює від 2 (ГО «Правозахисна група Придніпров'я») до 8 (ГО «Спілка «Громадянський дозор»»). Організації, які не мають постійного оплачуваного персоналу, – ГО «Нікопольська міськрайонна комісія з питань люстрації та запобіганню і протидії корупції» та ГО «Ніко-Центр».

Тільки 3 з 8 досліджених ОГС міста залучають до своєї роботи експертів. Кількість залучених експертів варіює від 1 (БО «Нікопольський Центр Громадських Ініціатив») до 3 (ГО «Нікопольська агенція регіонального розвитку» та Громадська спілка «Нікопольці»). Серед ОГС, які не залучають експертів: ГО «Нікопольська міськрайонна комісія з питань люстрації та запобіганню і протидії корупції», БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя», ГО «Ніко-Центр», ГО «Правозахисна група Придніпров'я» та ГО «Спілка «Громадянський дозор».

Така ситуація із наймом оплачуваного персоналу та залученням експертів показує, що певна частина ОГС міста використовують волонтерську працю своїх членів (засновників) або представників цільових груп. Для того, щоб наймати оплачуваний персонал або залучати експертів, у них недостатньо фінансових ресурсів.

Респондентів просили оцінити свої людські ресурси, зокрема професійний досвід співробітників і залучених експертів; їхню освіту і навички; досвід співробітників організації та залучених експертів у проведенні антикорупційної діяльності; потенціал організації в проведенні антикорупційної діяльності при поточному рівні людських ресурсів. Результати самооцінки⁶⁰ представлені в Таблиці 7.

Таблиця 7. Самооцінка людських ресурсів ОГС, N=8

Назва ОГС	Відповідність професійного досвіду співробітників та залучених експертів цілям, завданням, проектам та послугам організації	Відповідність освіти і навичок співробітників та залучених експертів цілям, завданням, проектам і послугам організації	Досвід співробітників організації в проведенні антикорупційної діяльності	Досвід залучених експертів організації в проведенні антикорупційної діяльності	Потенціал організації в проведенні антикорупційної діяльності за поточного рівня людських ресурсів	Середня оцінка людських ресурсів ОГС
БО «Нікопольський Центр Громадських Ініціатив»	4	4	3	3	3	3.40
ГО «Правозахисна група Придніпров'я»	4	4	3	3	3	3.40
ГО «Нікопольська агенція регіонального розвитку»	4	4	2	2	3	3.00
ГО «Ніко-Центр»	3	3	3	1	2	2.40
БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя»			1	1	1	1.00
ГО «Нікопольська міськрайонна комісія з питань люстрації та запобіганню і протидії корупції»	2	2	3	1	3	2.20
ГО «Спілка «Громадянський дозор»	4	5	4	4	3	4.00
Громадська спілка «Нікопольці»	4	4	4	4	3	3.80
Середня оцінка людських ресурсів усіх ОГС	3.57	3.71	2.88	2.38	2.63	3.03

Як показано в Таблиці 7, середня оцінка людських ресурсів ОГС перебуває на *задовільному* рівні. Проте в 3 ОГС забезпеченість людськими ресурсами *нижче середнього* рівня (ГО «Ніко-Центр», БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя» та ГО «Нікопольська міськрайонна комісія з питань люстрації та запобіганню і протидії корупції»). Лише ГО «Спілка «Громадянський дозор» оцінила свої людські ресурси на рівні *добре* (однак жодна ОГС не має відмінних оцінок). Водночас потенціал здійснювати антикорупційну діяльність за поточного рівня людських ресурсів ОГС оцінили *дещо нижче за середній* рівень. У двох ОГС потенціал такої діяльності *нижче середнього* рівня (ГО «Ніко-Центр» та БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя»). Жодна з організацій не оцінила свій потенціал у проведенні антикорупційної діяльності за поточного рівня людських ресурсів на рівні *добре* або *відмінно*.

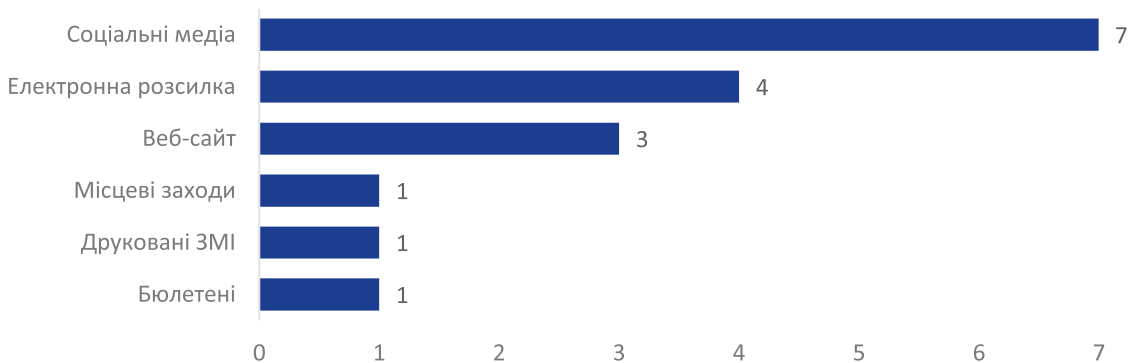
Найнижче ОГС оцінили досвід залучених експертів у проведенні антикорупційної діяльності. Середня оцінка у всіх ОГС *нижче середнього* рівня – 2.38. Так само невисокою є середня оцінка досвіду співробітників організацій у проведенні антикорупційної діяльності – 2.88. За цим компонентом 2

⁶⁰ Самооцінка здійснювалася за 5-бальною шкалою, де 1 означає відсутність відповідних ресурсів (найнижчу оцінку), а 5 – відмінну забезпеченість (найвищу оцінку)

ОГС оцінюють свій рівень нижче задовільного (ГО «Нікопольська агенція регіонального розвитку» та БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя»). Водночас за цим компонентом ГО «Спілка «Громадянський дозор» та Громадська спілка «Нікопольці» оцінили свій рівень на *добре*.

Досліджені ОГС міста використовують різні канали зв'язку для інформування про свою діяльність (Графік 23). Найбільш розповсюдженим каналом інформування є соціальні медіа (7 ОГС використовують його). 4 ОГС вказали, що вони використовують електронні розсилки для інформування про свою діяльність. 3 ОГС зазначили, що використовують веб-сайт, водночас тільки 2 з них вказали в анкетах адресу веб-сайту (БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя» та ГО «Спілка «Громадянський дозор»).

Графік 23. Канали зв'язку, які використовуються для інформування про діяльність організації, N=8

Тільки 1 ОГС використовує друковані ЗМІ, бюлетені та місцеві заходи (Громадська спілка «Нікопольці»). Більшість представлених ОГС (5) використовує більше, ніж 1 канал інформування. Тоді як 3 ОГС користуються тільки 1 каналом комунікації – соціальними медіа або електронною розсилкою. Використання безкоштовних або малобюджетних каналів інформування може свідчити про обмеженість ресурсів для використання інших каналів.

Респондентів також просили оцінити свої технічні ресурси, зокрема забезпеченість приміщеннями, IT-інфраструктурою, а також потенціал організацій проводити антикорупційну діяльність за наявного зараз рівня технічного забезпечення. Результати самооцінки⁶¹ представлені в Таблиці 8.

Як демонструє Таблиця 8, середня оцінка технічних ресурсів ОГС перебуває *нижче задовільного* рівня. Середній рівень забезпеченості технічними ресурсами *нижче задовільного* рівня в 4 ОГС (ГО «Ніко-Центр», БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя», ГО «Спілка «Громадянський дозор» та Громадська спілка «Нікопольці»). Лише БО «Нікопольський Центр Громадських Ініціатив» оцінила свої технічні ресурси на рівні *вище достатнього*. Водночас потенціал здійснювати антикорупційну діяльність за сучасного рівня забезпечення технічними ресурси ОГС оцінили на рівні *задовільно*. *Нижче посереднього* рівня потенціал такої діяльності тільки в 1 ОГС – БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя». На рівні *добре* мають такий потенціал 2 ОГС (ГО «Нікопольський Центр Громадських Ініціатив», ГО «Правозахисна група Придніпров'я»).

Інтерв'ю з представниками ОГС показали, що незначна кількість ОГС у місті мають досвід **залучення грантових коштів**. Ось приклади такого досвіду:

- **БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя»** впроваджував проєкт у сфері культури за фінансової підтримки USAID. У 2017 році організація отримувала грант від ЄС/ПРООН на впровадження інноваційних технологій у медичну сферу міста Нікополь «Електронна медична картка нікопольця».
- **БО «Нікопольський Центр Громадських Ініціатив»** розробляв стратегічний план розвитку організації та операційний план на 5 років за підтримки ICAP «Єднання». Також організація

⁶¹ Самооцінка здійснювалася за 5-бальною шкалою, де 1 означає відсутність відповідних ресурсів (найнижчу оцінку), а 5 – відмінну забезпеченість (найвищу оцінку)

отримувала грант на створення Центру освіти дорослих, завдяки цьому Нікополь увійшов у глобальну мережу міст, що навчаються.

- **БФ «Нове життя»** отримував грант від Міжнародної організації міграції на реалізацію проєкту з інтеграції ВПО в місті.
- **БФ «Нікополь туристичний»** отримував грант від GIZ на закупівлю обладнання для проведення заходів та друку промоційних матеріалів.

Таблиця 8. Самооцінка технічних ресурсів ОГС, N=8

Назва ОГС	Приміщення організації	Приміщення для проведення тренінгів та надання послуг цільовим групам	IT-інфраструктура, обладнання та програмне забезпечення	Потенціал організації в проведенні антикорупційної діяльності за поточного рівня технічного забезпечення	Середня оцінка технічних ресурсів ОГС
БО «Нікопольський Центр Громадських Ініціатив»	5	5	5	4	4.75
ГО «Правозахисна група Придніпров'я»	4	3	4	4	3.75
ГО «Нікопольська агенція регіонального розвитку»	3	3	3	3	3.00
ГО «Ніко-Центр»	1	1	1	3	1.50
БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя»	3	1	3	1	2.00
ГО «Нікопольська міськрайонна комісія з питань люстрації та запобіганню і протидії корупції»	5	1	3	3	3.00
ГО «Спілка «Громадянський дозор»	1	1	4	3	2.25
Громадська спілка «Нікопольці»	3	1	3	3	2.50
Середня оцінка людських ресурсів усіх ОГС	3.13	2.00	3.25	3.00	2.84

ОПИС ОГС, ЩО РОЗРОБЛЯЮТЬ ПОЛІТИКУ

З досліджених ОГС міста тільки 3 залучені до розробки політики. Це такі ОГС:

- ГО «Нікопольська міськрайонна комісія з питань люстрації та запобіганню і протидії корупції»
- ГО «Ніко-Центр»
- Громадська спілка «Нікопольці»

Функція розробки політики включає декілька видів діяльності, зокрема: *участь у процесах прийняття рішень на місцевому та національному рівнях; надання коментарів / рекомендацій до документів політики; участь у визначенні та розробці нової стратегії розвитку; участь у впровадженні стратегій розвитку; моніторинг та оцінка результатів і якості впровадження політики.* Графік 24 демонструє розподіл кількості ОГС за цими видами діяльності.

Графік 24. Кількість ОГС за видами діяльності з розробки політики, N=8

Під час інтерв'ю представник БО «Нікопольський Центр Громадських Ініціатив» зазначив, що члени організацій були залучені до розробки різноманітних документів; як приклад *Положення про доступ до публічної інформації*.

ОПИС ОГС, ЩО НАДАЮТЬ ПОСЛУГИ

З досліджених ОГС міста 4 виконують функцію надання послуг. Це такі ОГС:

- БО «Нікопольський Центр Громадських Ініціатив»
- ГО «Нікопольська агенція регіонального розвитку»
- ГО «Правозахисна група Придніпров'я»
- ГО «Спілка «Громадянський дозор»

Функція надання послуг містить декілька видів діяльності, зокрема: *надання послуг населенню власними силами або у співпраці з публічними інституціями; удосконалення послуг та їх надання, з урахуванням проблеми окремих груп населення, виявлення потреб конкретних груп населення в послугах, моніторинг та покращення якості послуг тощо; вплив на публічні послуги, що надаються урядом, шляхом моніторингу їх якості надання, представництва суспільних потреб і інтересів; співпраця з урядом щодо покращення процесів визначення / якості / надання послуг; інше.* Графік 25 демонструє розподіл кількості ОГС за цими видами діяльності.

Графік 25. Кількість ОГС за видами діяльності з надання послуг, N=8

Серед опитаних ОГС **БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя»** надає допомогу онкохворим та важко хворим дітям та дорослим. Надається допомога малозабезпеченим та багатодітним сім'ям.

ГО «Ніко-Центр» надає юридичні послуги ВПО, інвалідам.

ГО «Правозахисна група Придніпров'я» надає послуги учасникам бойових дій.

БФ «Нове життя» надає послуги жінкам, які опинилися в складних життєвих обставинах, звільнилися з в'язниці, колишнім наркозалежним. Разом з міською владою створений притулок для безхатченків. Надаються послуги духовно-психологічної реабілітації, медико-соціального супроводу. На базі фонду є навчально-виробничий центр, зараз у планах фонду – створення соціального підприємства.

ОПИС ОГС, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ ГРОМАДЯНСЬКИМ ПРЕДСТАВНИЦТВОМ

З опитаних ОГС міста 6 організацій займаються громадянським представництвом. Це такі ОГС:

- БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя»
- ГО «Ніко-Центр»
- ГО «Нікопольська агенція регіонального розвитку»
- ГО «Правозахисна група Придніпров'я»
- Громадська спілка «Нікопольці»
- ГО «Спілка «Громадянський дозор»

Функція громадянського представництва включає декілька видів діяльності, зокрема: *підвищення обізнаності про проблеми і конкретні громадські інтереси; проведення досліджень і формування порядку денного політики; розробку і впровадження кампаній з інформування та громадянського представництва; мобілізацію ОГС, громад і вразливих груп населення; активізацію ОГС і населення щодо участі в процесах політики; посилення систем відповідальності; здійснення громадського моніторингу і нагляду; інше.* Графік 26 демонструє розподіл кількості ОГС за цими видами діяльності.

Графік 26. Кількість ОГС за видами діяльності з громадянського представництва, N=8

Як показує Таблиця 9, найбільш часто ОГС міста збирають *інформацію та проводять дослідження життєво важливих проблем клієнтів (1.80), формулюють цілі відповідно до різних аудиторій і груп та пристосовують свої цілі і завдання політики до різних груп (1.80), використовують зібрану з різних джерел інформацію для аргументації позиції, цілей та завдань (1.20).* Також, за результатами самооцінки, достатньо часто ОГС *мобілізують громаду щодо рішень, які приймаються місцевими або національними владними структурами щодо важливих для клієнтів питань (1.83*

бала), виділяють та витрачають свої внутрішні ресурси такі, як час або гроші, для представлення та захисту прав (1.80) консолідує зусилля сектору ОГС (1.67 бала). Водночас під час інтерв'ю представники ОГС міста висловили дещо відмінну оцінку ситуації в частині мобілізації громади та консолідації зусиль сектору ОГС.

Таблиця 9. Самооцінка щодо здійснення діяльності з громадянського представництва, N=6

Напрямок діяльності/ Компоненти за напрямом діяльності	Кількість ОГС	Середня оцінка
1. Збір і аналіз інформації щодо громадянського представництва		2.45
• Збирають інформацію та досліджують життєво важливі проблеми клієнтів	5	1.80
• Досліджують відповідні публічні інституції та їхню роль щодо цілей і завдань ОГС в інтересах клієнтів і бенефіціарів		2.80
• Визначають інтереси зацікавлених сторін з питань, що стосуються клієнтів		2.40
• Проводять детальний аналіз для формування політичної позиції з питань, що стосуються клієнтів		2.80
2. Чи забезпечує Ваша ОГС зворотний зв'язок від членів ОГС і громадян з цього питання?		3.13
• Організують зустрічі членів ОГС, щоб обговорити інформацію, зібрану з питань, що стосуються клієнтів	6	2.17
• Заохочують зворотний зв'язок від громадськості через організацію громадських зустрічей, фокус-груп, опитувань, телефонних дзвінків або іншими подібними методами		3.00
• Проводять кампанії для засобів масової інформації з метою підтримки власної позиції		3.50
• Змінювали свою стратегію у відповідь на інформацію, отриману від тих груп, які представляють, відкритого членства або громадськості		3.83
3. Чи розробляє Ваша ОГС сталу й стійку політику?		1.67
• Чи Ваша ОГС має практику виписування своїх цілей і завдань політики?	5	2.00
• Чи розрізняє ОГС формулювання цілей відповідно до різних аудиторій і груп та чи пристосовує свої цілі й завдання політики до різних груп?		1.80
• Чи використовує Ваша ОГС зібрану з різних джерел інформацію для аргументації позиції, цілей та завдань?		1.20
4. Збір / розподіл ресурсів з громадського представництва й лобювання		3.40
• Збирають пожертви від членів, зацікавлених громадян та/або інших організацій (бізнес, фонди, релігійні групи) для досягнення мети, цілей організації, для сприяння діяльності з просування ідей, для здійснення завдань та зміцнення своєї позиції	5	4.40
• Виділяють та витрачають свої внутрішні ресурси, такі як час або гроші, для представлення та захисту прав		1.80
• Використовують та координують волонтерську працю для вирішення питань = захисту прав		2.60
• Збирають внески із зовнішніх джерел, таких як донори, бізнес, місцеві організації та інші, для представлення та захисту прав та інтересів		4.80
5. Чи Ваша ОГС створює / бере участь у коаліціях і мережах для впровадження спільних заходів з цього питання?		2.28

У Таблиці 9 представлено узагальнені результати самооцінки⁶² ОГС за напрямками діяльності з громадянського представництва.

⁶² Самооцінка здійснювалася за 5-бальною шкалою, де 1 означає завжди (найвищу оцінку), а 5 – ніколи (найнижчу оцінку).

• Прагнуть бути залученими до коаліцій та мереж з іншими групами або особами з подібними інтересами для спільного вирішення питань, які є важливими для клієнтів	6	1.67
• Є формальними чи неформальними учасниками коаліції або мережі		2.67
• Є ініціаторами формування коаліцій, мереж або спільних робочих груп з метою вирішення важливих для клієнтів питань		2.50
6. Чи інформує Ваша ОГС громаду про свою позицію з політичних рішень?		3.05
• Як часто ОГС готує комунікаційний план?	5	3.00
• Чи працює Ваша ОГС із ЗМІ, такими як газети, радіо, телебачення, з метою поінформувати громадськість про діяльність організації?		2.80
• Чи організовує ОГС зустрічі, семінари або інші заходи з метою інформування громадськості про позицію чи діяльність організації?		3.00
• Чи зазвичай після заходів проводить Ваша ОГС подальшу діяльність з метою отримання зворотного зв'язку від громадськості з важливих для клієнтів питань?		3.25
• Як часто Ваша ОГС переглядає свою стратегію або задекларовану позицію відповідно до отриманого зворотного зв'язку від зацікавлених сторін, зокрема партнерів по коаліції?		3.20
7. Чи проводить Ваша ОГС подальші заходи, щоб впливати на соціально-політичний розвиток у місті та щоб залучати громадян?		2.45
• Чи заохочує Ваша ОГС відповідні дії членів, громадян або клієнтів, як-от написання листів посадовим особам органів місцевого самоврядування щодо важливих для клієнтів питань?	6	2.14
• Чи проводить Ваша ОГС активне лобювання позицій щодо політичних рішень, наприклад, оголошення на слуханнях, особисті візити до посадових осіб органів місцевого самоврядування тощо?		2.43
• Як часто ОГС здійснює нагляд за діяльністю публічних інституцій на місцевому або національному рівнях із питань, що становлять інтерес або відповідають цілям і завданням ОГС?		2.57
• Чи здійснювала Ваша ОГС коли-небудь мобілізацію громади щодо рішень, які приймаються місцевими або національними владними структурами щодо важливих для клієнтів питань?		1.83
• Чи залучає / виділяє ОГС ресурси для діяльності з моніторингу політичних заходів?		3.50
• Чи здійснює Ваша ОГС моніторинг та чи підвищує громадську обізнаність щодо законів та поправок, впроваджених внаслідок рекомендацій, наданих Вашою організацією з питань, що становлять інтерес для клієнтів?		2.67
• Чи переглядає Ваша ОГС власний підхід до вирішення політичних питань, якщо здійснені заходи виявились неефективними?		2.00

Натомість, за результатами самооцінки, ОГС рідко збирають внески із зовнішніх джерел таких, як донори, бізнес, місцеві організації та інші, для представлення та захисту прав та інтересів (4.80), збирають пожертви від членів, зацікавлених громадян та/або інших організацій (бізнес, фонди, релігійні групи) для досягнення мети, цілей організації, для сприяння діяльності з просування ідей, для здійснення завдань та зміцнення своєї позиції (4.40), залучають/виділяють ресурси для діяльності з моніторингу політичних заходів (3.50).

ОПИС ОГС, ЩО СПІВПРАЦЮЮТЬ З МОЛОДДЮ

Серед 8 досліджених ОГС міста тільки 2 працюють з молоддю. Зокрема, це такі ОГС:

- БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя» (діти / молодь, сироти)
- ГО «Правозахисна група Придніпров'я» (діти / молодь)

Під час особистих інтерв'ю представник БО «Нікопольський Центр Громадських Ініціатив» зазначив, що організація готує освітній проект *Чесні вибори*, орієнтований на молодь. ГО «Правозахисна група Придніпров'я» проводить просвітницьку роботу для старшокласників, а також уроки соціальної адаптації (намагаються охопити всі школи, училища, технікуми).

ВІДНОСИНИ ОГС ТА ВЛАДИ

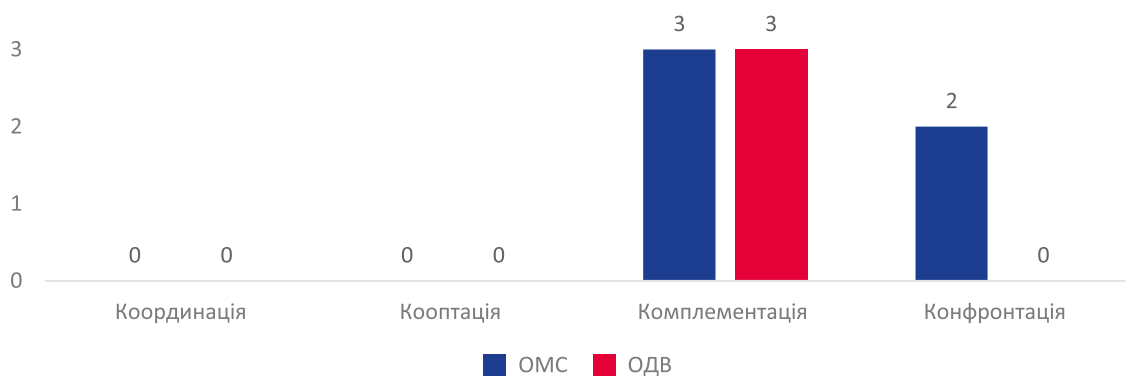
Рівень відносин ОГС із органами місцевого самоврядування та державної влади є важливим чинником, що впливає на спроможність ОГС представляти та захищати інтереси своїх цільових груп, брати участь у процесах формування політики, надавати соціальні послуги. З ОГС, представлених у цьому дослідженні, у той чи інший спосіб співпрацюють з органами місцевого самоврядування 6 організацій та з органами державної влади 2 організації. Співпрацюють з органами місцевого самоврядування такі ОГС:

- ГО «Нікопольська міськрайонна комісія з питань люстрації та запобіганню і протидії корупції»
- БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя»
- ГО «Нікопольська агенція регіонального розвитку»
- ГО «Правозахисна група Придніпров'я»
- Громадська спілка «Нікопольці»
- ГО «Спілка «Громадянський дозор»

Серед ГО, які не співпрацюють ані з органами місцевого самоврядування, ані з органами державної влади, - БО «Нікопольський Центр Громадських Ініціатив».

Для отримання кращого розуміння співпраці між ОГС та органами місцевого самоврядування і державної влади респондентам було запропоновано чотири варіанти, щоб визначити характер співпраці з владою. Оцінки ОГС з цього питання представлені на Графіку 27.

Графік 27. Характер співпраці ОГС та органів влади (N=5 щодо співпраці з органами місцевого самоврядування та N=3 щодо співпраці з органами державної влади)

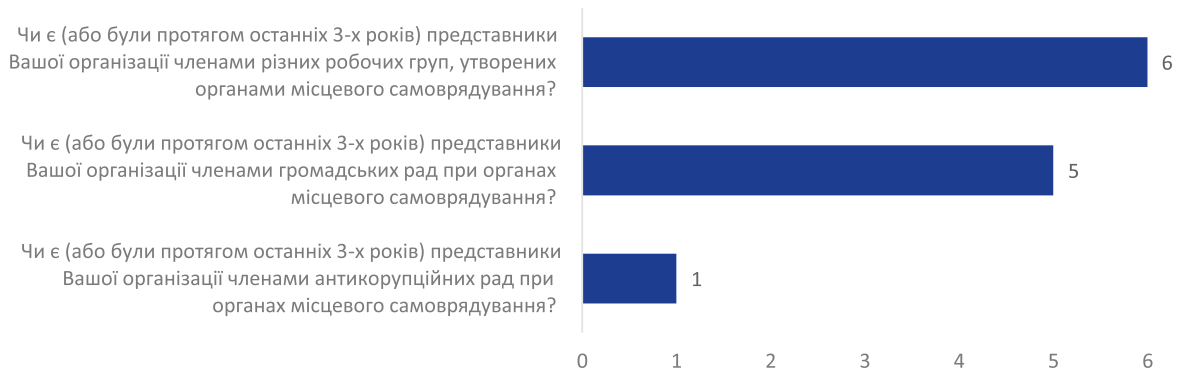

Найбільша кількість ОГС (3) вважають відносини з органами як місцевого самоврядування, так і державної влади комплементарними. Потрібно відзначити, що відносини з двома системами органів влади жодна ОГС не оцінила як координація чи кооптація. Натомість у відносинах з органами місцевого самоврядування рівень взаємодії відзначений як конфронтація: 5 ОГС надали таку оцінку.

Як демонструє Графік 28, найбільш поширеною формою співпраці ОГС з органами місцевого самоврядування є участь у різних робочих групах, утворених цими органами (6 ОГС брали участь у робочих групах). Також 5 ОГС представлені (або були представлені) в громадських рада. Водночас жодна з опи-

таних ОГС не отримувала фінансування від органів місцевого самоврядування. З досліджених ОГС тільки ГО «Правозахисна група Придніпров'я» були членами антикорупційних рад при органах місцевого самоврядування.

Графік 28. Форми співпраці ОГС з органами місцевого самоврядування, N=6

Щодо форм співробітництва з органами державної влади, представники БО «Нікопольський Центр Громадських Ініціатив» є (або були протягом останніх 3-х років) членами різних робочих груп, утворених органами державної влади. Громадська спілка «Нікопольці» співпрацює з Державною аудиторською службою, Уповноваженим з прав людини, Національним агентством з питань запобігання корупції.

Міська влада, на думку опитаних представників ОГС, по-різному реагує на пропозиції громадськості. На думку більшості опитаних, міська влада замкнена у відносинах з громадськістю. На думку опитаних представників ОГС, міська влада часто приписує собі результати роботи ОГС, особливо тих, які займаються благодійництвом, надають соціальні послуги.

Створення Громадської ради було ініційовано міською радою. До складу ради було обрано 35 представників ОГС. Кандидатури до складу Громадської ради були передані на затвердження міській раді. Було запропоновано провести люстрації кандидатів, за її результатами міська рада затвердила тільки 7 кандидатів. Щодо інших кандидатів, то наразі ведуться судові розгляди за позовами ОГС. За повідомленням з сайту Нікопольської міської ради, склад Громадської ради при Нікопольській міській раді затверджений рішенням міської ради від 22.06.2018 р. № 2-37/VII у кількості сімох членів.

ГО «Нікопольська агенція регіонального розвитку» у співпраці з міською владою мала досвід створення Центру розвитку бізнесу. Представники організації входять до Координаційної ради з питань підприємництва при міському голові. Налагоджена тісна співпраця з Управлінням економіки міської ради.

ЗАЛУЧЕНІСТЬ ОГС ДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ КОРУПЦІЇ

Під час проведення інтерв'ю для оцінки технічної (програмною) спроможності ОГС в антикорупційній діяльності зібрано інформацію про досвід проведення антикорупційної діяльності. Так:

- **БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя»** подавала листи до міського управління охорони здоров'я, надавала пропозиції до рішень госпітальної ради. Організація також брала участь у створенні наглядових рад комунальних підприємств, виступала одним з ініціаторів громадських слухань по наглядовим радам.
- **ГО «Нікопольська міськрайонна комісія з питань люстрації та запобігання і протидії корупції»** проводила моніторинг публічних закупівель, зокрема щодо забезпечення дитячим харчуванням у закладах освіти (у 60-70% випадків досягали певних результатів). Організація також була одним з ініціаторів громадських слухань по наглядовим радам комунальних підприємств. Фахівці організації проводили моніторинг електронних декларацій про доходи і майно публічних осіб, за результатами моніторингу надсилали протоколи в прокуратуру. Також було викрито декілька випадків конфлікту інтересів у депутатів міської ради, співробітників структурних підрозділів міської ради та комунальних підприємств і установ. Представники організації також ініціювали громадські слухання по діяльності Комунального підприємства «Міська житлово-технічна інспекція». Було викрито схему непрозорої передачі земельних ділянок в оренду для розміщення МАФів (шляхом передачі в користування комунальним під-

приємствам і подальшого розпорядження земельними ділянками комунальних підприємств в обхід Нікопольської міської ради).

- Представники **БО «Нікопольський Центр Громадських Ініціатив»** проходили спеціалізоване навчання з питань корупції. Робили запити на отримання інформації та виявляли багату порушень у задоволенні цих запитів (але результати не оприлюднюються, бо призначені для внутрішнього використання в організації).
- **ГО «Спілка «Громадянський дозор»** проводить антикорупційну діяльність в еколого-захисній сфері. Представники організації мали досвід роботи в антикорупційному комітеті (1999 р.). Виявлялися явища корупції при встановленні огорож парків, рекультивації звалищ твердих побутових відходів. Раніше організація видавала звіт про дотримання прав людини, який містив також розділ про стан корупції. Був досягнутий успіх щодо вимог з оприлюднення генерального плану міста.
- **Громадська спілка «Нікопольці»** за 2017 рік викрила корупційних порушень на загальну суму більше 1 млн грн, у 2018 році було порушено 3 кримінальні справи за матеріалами, зібраними спілкою.

ПРЕДСТАВНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНИХ ОГС В МІСТІ

ГО «Нікопольська агенція регіонального розвитку» вказала, що вона є філією / представницею іншої ОГС.

УЧАСТЬ МІСЦЕВИХ ОГС У РЕГІОНАЛЬНИХ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Членство в національних мережах вказали 2 ОГС, однак жодна з них не зазначила, членом яких саме мереж вона є. Зокрема:

- ГО «Нікопольська агенція регіонального розвитку»;
- ГО «Спілка «Громадянський дозор»;

БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя» бере участь у національних мережах ОГС: БФ «Запорука» (ініціатор зібрань для онкологів, волонтерів, які працюють з онкохворими дітьми), БО «Фундація прямої допомоги», БФ «Пацієнти України», БФ «Відкриті долоні»;

ГО «Нікопольська агенція регіонального розвитку» є учасником мережі ГО «Центр реформ та місцевого розвитку», співпрацює з Громадянською мережею ОПОРА.

СПІВПРАЦЯ ОГС У МІСТІ

Стосовно рівня консолідації ОГС думки респондентів розділилися. На думку тих, чії представники були обрані до складу Громадської ради, саме цей майданчик дозволяє ОГС консолідувати зусилля. За деякими оцінками⁶³, найбільша громадська активність у місті спостерігалася в 2014-2015 рр., надалі відбувається спад активності. Були спроби створити громадський комітет, але прийшло декілька представників⁶⁴. Були успішні випадки об'єднання громадськості міста для проведення одноразових заходів, наприклад, щодо забезпечення якості дитячого харчування, продажу труб системи централізованого опалення, щодо утворення наглядових рад комунальних підприємств. Але це не призвело до формування сталих коаліцій ОГС міста.

⁶³ Інтерв'ю, 14 листопада 2018

⁶⁴ Інтерв'ю, 14 листопада 2018

Співпраця ОГС міста з іншими організаціями громадянського суспільства

	Громадська спілка «Нікопольці»	БФ «Нове життя»	ГО «Козацький набат»	ГО «Прихист»	ГО «Відкриті двері»	ГО «Ніко-Центр»	ГО «Енергія життя+»	БО «Нікопольський Центр Громадських Ініціатив»	ГО «Сокіл»	ГО «Аква»	ГО «Жіночий клуб»	Союз підприємців Нікополя	ГО «Рідний Нікополь»	ГО «Асоціація учасників бойових дій»	ГО «Спілка «Громадянський дозор»	БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя»
БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя»																
ГО «Нікопольська міськрайонна комісія з питань люстрації та запобіганню і протидії корупції»																
ГО «Спілка «Громадянський дозор»																
ГО «Ніко-Центр»																
ГО «Нікопольська агенція регіонального розвитку»																
Громадська спілка «Нікопольці»																
ГО «Правозахисна група Придніпров'я»																
БФ «Нове життя»																

ЗАЦІКАВЛЕНІСТЬ В УЧАСТІ В ПРОЕКТІ EUACI

Під час онлайн опитування ОГС зазначали свою зацікавленість участю в Проекті EUACI. Таку зацікавленість висловили всі 8 ОГС, які брали участь в опитуванні, зокрема:

- БО «Нікопольський Центр Громадських Ініціатив»
- ГО «Нікопольська міськрайонна комісія з питань люстрації та запобіганню і протидії корупції»
- БО «Нікопольський регіональний благодійний фонд «Дітям Нікополя»
- ГО «Ніко-Центр»
- ГО «Нікопольська агенція регіонального розвитку»
- ГО «Правозахисна група Придніпров'я»
- Громадська спілка «Нікопольці»
- ГО «Спілка «Громадянський дозор»

НОТАТКИ

Опитувані представники ОГС та міської влади надали коментарі щодо їх потреб та висловили певні рекомендації і побажання щодо їх подальшого розвитку:

- ОГС не вистачає кваліфікованих експертів, наприклад, з юридичних питань (доцільно було б продовжити практику утримання експертів з певних питань для надання підтримки ОГС міста);
- ОГС міста не вистачає знань і вмінь зі фандрейзингу, бухгалтерського обліку в неприбуткових організаціях. Навчання з цих тем було б корисним для ОГС міста;
- Для проведення антикорупційної діяльності не вистачає фахових знань, а також важелів для прийняття дієвих рішень. Доцільна була б правова і фінансова експертиза підготовлених документів за результатами антикорупційних розслідувань, проведених ОГС міста;
- Потрібні інформаційні матеріали для проведення круглих столів на тему боротьби з корупцією (можливе надання мінімального фінансування для друку матеріалів);
- Створити регіональну коаліцію ОГС із сусідніх міст (Нікополь, Марганець, Покров);
- Потрібно навчати представників ОГС, як працювати з системою ProZorro для проведення антикорупційних розслідувань;
- Місто потребує майданчик для комунікації ОГС та громадських діячів (відкритий громадський простір);
- ОГС міста не вистачає знань і вмінь організувати круглі столи, модерувати дискусію.

М. ЧЕРНІВЦІ

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО МІСТО

Чернівці – це обласний центр, який розташований на південному заході України за 40 км від румунського кордону і займає площу близько 153 км². Чисельність населення міста становить 266 тис. осіб (2017 р.). Одним з сильних сторін міста визнано сприяння втіленню інноваційних та екологічно чистих технологій, соціально-економічна сфера як пріоритетний напрямок діяльності, а також забезпечення високих стандартів якості послуг, що надаються мешканцям. У місті низький рівень злочинності. Торгівля – основне заняття городян. За насиченістю торговими площами невеликий обласний центр займає одне з перших місць в країні. Але зарплати в Чернівцях низькі, відсутні робочі місця, і тому практично в кожній родині хтось знаходиться на заробітках в Італії чи Іспанії.

За *Індексом демократичності міст* 2018 року серед 24 обласних центрів Чернівці стали лідерами демократичності та набрали 90%⁶⁴. У *Рейтингу прозорості міст* серед 100 найбільших міст України станом на 11 листопада 2018 року Чернівці посіли 26 місце (42,4 бали зі 100)⁶⁵, хоча в 2017 році Чернівці мали 6 місце одразу після Києва⁶⁶. За *Рівнем комфортності українських міст-обласних центрів* Чернівці в 2018 році набрали 23 бали зі 100⁶⁷, тоді як в 2017 році Чернівці мали середню оцінку і набрали 43,6 балів зі 100 можливих⁶⁸.

Міський голова	Чернівецька міська рада на сесії 26 липня 2018 року проголосувала за дострокову відставку мера Олексія Каспрука. До обрання нового очільника обов'язки міського голови виконує секретар міськради Василь Продан.
Контактна інформація	Поштова адреса: 58002 м. Чернівці, Центральна площа, 1 Сайт міської ради: http://city.cv.ua
Інформація щодо громадських рад	http://chernivtsy.eu/portal/gromadska-rada
Список ОГС	http://chernivtsy.eu/portal/1133-2
Участь представників ОГС в роботі рад (кількість депутатів від ОГС)	не позначено (http://chernivtsy.eu/portal/8629-2)
Стратегія по сприянню розвитку ОГС	План заходів з реалізації у 2018 – 2020 роках стратегії розвитку Чернівецької області на період до 2020 року // Напрямок 2.4. Удосконалення управління регіональним розвитком, боротьба з корупцією, розвиток громадянського суспільства та медіа // http://archive.bukoda.gov.ua/sites/default/files/S/Strategy2020/plan_zahodiv_2018-2020.pdf .

⁶⁵ <https://goo.gl/8UnBkP>

⁶⁶ <https://transparentcities.in.ua/rating/?rating-year=current>

⁶⁷ <https://transparentcities.in.ua/city/chernivtsi/>

⁶⁸ <https://focus.ua/ratings/377768/>

⁶⁹ <https://transparentcities.in.ua/city/chernivtsi/>

ОПИС ОГС МІСТА

Аналіз документів, звітів досліджень, даних сайтів та інших джерел інформації щодо ОГС виявив 96 організацій громадянського суспільства тих організаційно-правових форм, які вивчаються в м. Чернівцях. Перевірка виявлених ОГС в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань показала наявність 89 ОГС з організаційно-правовою формою *громадська організація* (80) та *благодійна організація/благодійний фонд* (9). За результатами ідентифікації зареєстрованих ОГС на відповідність критеріям дослідження та доступності контактної інформації було визначено 30 ОГС, яким було запропоновано взяти участь у інтерв'ю та фокус-групах. Під час інтерв'ю з представниками ОГС та міської влади ставилося запитання, скільки, на їхню думку або вони знають, активних ОГС у місті. На думку опитаних, кількість активних ОГС міста коливається від 10 до 50. На думку одного з представників міської ради, у 1990-х рр. у місті було 70 активних ОГС.

З 30 ОГС, яким було запропоновано взяти участь у дослідженні, 17 організацій заповнили анкети для онлайн-опитування, і всі вони представляють громадські організації. Вони зареєстровані в різні роки, від 1991 і до 2017 року. Водночас трохи більше половини ОГС (9 з 17) зареєстровані після 2000 року, решта 8 – до 2000 року. Такий розподіл ОГС за роками заснування показує наявність у місті як більш досвідчених ОГС, що мають тривалий період діяльності, так і відносно «молодих» ОГС, які ще перебувають на стадії організаційного становлення.

Представлені ОГС працюють на трьох рівнях: національному (4 ОГС), регіональному (8 ОГС) та місцевому (5 ОГС). Такий розподіл показує, що масштаб діяльності представлених ОГС переважно виходить за межі міста.

Водночас, серед організацій, які вказали регіональний масштаб діяльності, є такі, що представляють національні ОГС, зокрема:

- Чернівецька обласна ГО «Комітет виборців»
- ГО «Лабораторія культурних досліджень»
- Чернівецька обласна організація ВГО «Громадянська мережа ОПОРА»
- ГО «Справа Кольпінга в Україні»
- ГО «Волонтерська організація «Буковина – українському війську»

Серед регіональних ОГС працюють у місті такі:

- ГО «Клуб української молоді»
- ГО «Товариство «Український народний дім в Чернівцях»
- ГО «Пацієнти Буковини»
- ГО «Буковинська агенція регіонального розвитку»
- ГО «Лабораторія демократичних трансформацій»
- ГО «Буковинський центр реконструкції та розвитку»
- ГО «Інформал Буковина»

Досліджені ОГС міста працюють у 9 секторах (Графік 29). Найбільш поширеними є сектори: *освіта та дослідження* (працюють 11 ОГС, з яких 5 займаються іншими видами освіти, аніж початкова, середня та вища освіта), *громадська діяльність та громадянське представництво* (10 ОГС, серед яких 6 є громадськими та правозахисними організаціями) і *культура та відпочинок* (9 ОГС, у т.ч. у сфері культури та мистецтва 6 ОГС). Досліджені ОГС найменше працюють у таких секторах, як *благодійність* (1 ОГС), *здоров'я та міжнародна діяльність* (по 2 ОГС). ОГС не працюють у таких секторах, як *діяльність релігійних організацій та бізнес- і професійні асоціації*.

ОГС міста пропонувалося обрати не більше трьох секторів діяльності. Значна частина представлених ОГС переважно є вузькоспеціалізованими, тобто працюють в одному – трьох секторах (7 ОГС). Однак 2 ОГС обрали більше трьох секторів, відповідно їх можна назвати широко спеціалізованими (універсальними). Одна з цих ОГС працює одразу у 8 секторах (ГО «Чернівецьке товариство інвалідів «Мрія»»), а інша в 4 секторах (Чернівецька обласна організація ВГО «Громадянська мережа ОПОРА»). Найбільша кількість ОГС (7) працюють одразу в трьох секторах, причому комбінації секторів різні, але зазвичай завжди присутній сектор «Освіта та дослідження» (у 6 таких ОГС).

Графік 29. Кількість ОГС за секторами/підсекторами діяльності, N=16

Важливою характеристикою ОГС є види діяльності організацій. Респондентів просили обрати не більше трьох видів діяльності. Більшість ОГС (11) обрали саме по 3 види діяльності. Однак деякі організації зазначили меншу кількість видів діяльності: ГО «Інформал Буковина» тільки 1 вид – *організація масових заходів*, ГО «Клуб української молоді» 2 види – *просвітницька діяльність, навчання та консультації*. Деякі організації обрали більше ніж 4 види діяльності. Зокрема, 7 видів діяльності позначили ГО «Інститут місцевого самоврядування», Чернівецька обласна організація ВГО «Громадянська мережа ОПОРА», 5 видів діяльності – ГО «Чернівецьке товариство інвалідів «Мрія», 4 види діяльності – ГО «Батьки – дітям». Дві з цих ОГС (ГО «Чернівецьке товариство інвалідів «Мрія» та Чернівецька обласна організація ВГО «Громадянська мережа ОПОРА») також працюють у найбільшій кількості секторів. Тобто це досить розгалужені організації, які намагаються охопити досить різноманітні сектори та види діяльності.

Серед найбільш розповсюджених видів діяльності (Графік 30) домінують *дослідження та аналіз, просвітницька діяльність, громадянське представництво та лобіювання* (по 9 ОГС здійснюють такі види діяльності), *навчання та консультації, поширення інформації* (по 7 ОГС). Найменш поширеними видами діяльності є *надання правової допомоги* (тільки 2 ОГС працюють за цим видом діяльності), *благодійність* (3 ОГС), *надання послуг, зокрема соціальних* (3 ОГС). Такі результати можна пояснити тим, що надання правової допомоги більше сфокусовано у спеціалізованих ОГС національного масштабу (таких, як наприклад Українська Гельсінська Спілка), а також у центрах з надання безоплатної правової допомоги⁷⁰, створених у Чернівцях.

Графік 30. Види діяльності ОГС, N=17

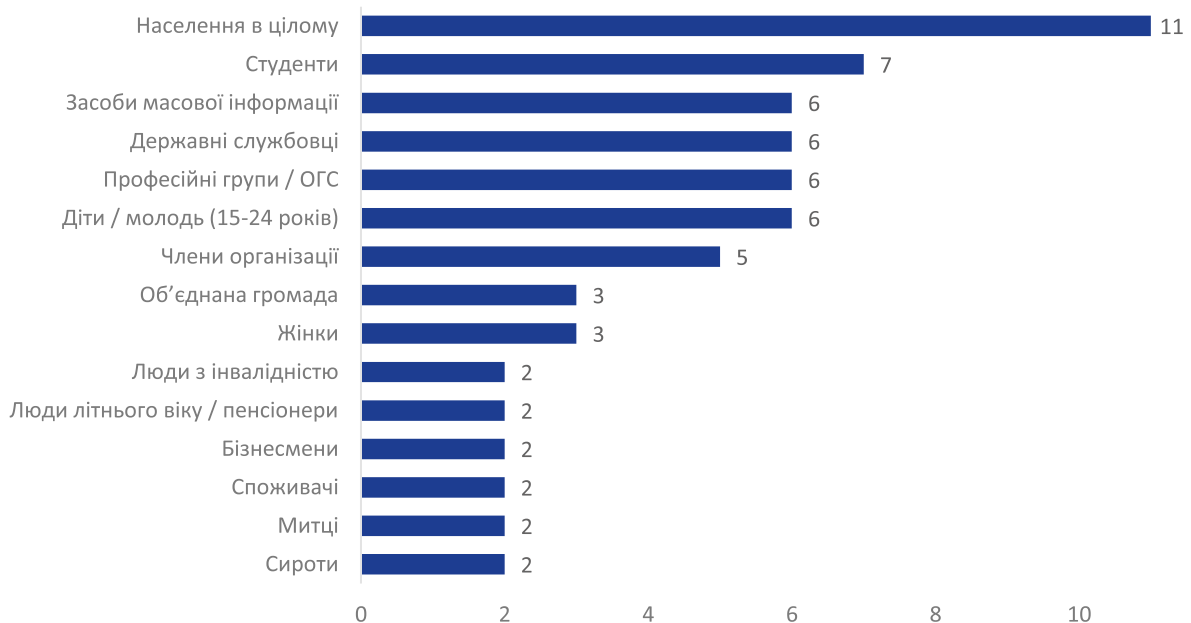

Респонденти визначали свої цільові групи так само, як і сектори та види діяльності, обираючи водночас до трьох варіантів. Серед таких груп організації найчастіше обирали *населення в цілому* (11 ОГС), що може свідчити про відсутність чітко визначеної цільової групи. Наступними за популярністю є такі групи, як *студенти* (7 ОГС), *засоби масової інформації, державні службовці, професійні групи / ОГС та діти / молодь* (15-24 років) (по 6 ОГС працюють з кожною цільовою групою). Найменша кількість ОГС (по 2) працюють з такими цільовими групами, як *люди з інвалідністю, люди літнього віку / пенсіонери, бізнесмени, споживачі, митці та сироти*.

Так само як у випадку секторів та видів діяльності, деякі організації відзначили більше трьох цільових груп, з якими вони працюють. Найбільше таких груп – 11 – відзначила Чернівецька обласна організація ВГО «Громадянська мережа ОПОРА, з 10 цільовими групами працює ГО «Інститут місцевого самоврядування», з 6 ГО «Чернівецьке товариство інвалідів «Мрія», на 4 цільові групи скеровують свою діяльність ГО «Батьки – дітям» та ГО «Волонтерська організація «Буковина – українському війську». Варто зазначити, що жодна з досліджених ОГС не працює з такими групами, як «бідні і нужденні» та «ВПО / біженці та мігранти». На Графіку 31 видно розподіл ОГС, які опікуються тією чи іншою цільовою групою.

⁷⁰ За даними Координаційного центру з надання правової допомоги (<http://www.legalaid.gov.ua/ua/local-centres>) у м. Чернівці діє Чернівецький місцевий центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги та Чернівецьке бюро правової допомоги

Графік 31. Цільові групи ОГС, N=17

13 з 17 ОГС міста, які заповнили онлайн-анкету, є членськими організаціями, водночас кількість членів варіює від 1 (ГО «Інститут місцевого самоврядування») до 58 (ГО «Справа Кольпінга в Україні»)⁷¹. Переважна більшість членських ОГС є малочисельними, кількість їхніх членів не перевищує 10 осіб (8 або 61,5% членських ОГС). Тільки в двох ОГС кількість членів перевищує 50: уже згадана ГО «Справа Кольпінга в Україні» з 58 членами та ГО «Чернівецьке товариство інвалідів «Мрія» з 51 членом. В останньому випадку відносно більша кількість членів може пояснювати ширший набір секторів та видів діяльності, за якими працює ця ОГС.

Серед ОГС, які зазначили, що вони є нечленськими: Чернівецька обласна ГО «Комітет виборців», ГО «Клуб української молоді», ГО «Пацієнти Буковини» та ГО «Буковинська агенція регіонального розвитку».

На думку опитаних представників ОГС міста, переважна більшість ОГС – це «театр одного актора», у яких є 1-3 активісти і рідко трапляються випадки, коли в організації більше 10 членів: «громадськість скоріше знає прізвища лідерів ОГС, ніж назви цих ОГС»⁷².

13 з 17 досліджених ОГС міста, які заповнили онлайн-анкету, мають постійний оплачуваний персонал, кількість працівників варіює від 1 (ГО «Інститут місцевого самоврядування») до 15 (ГО «Справа Кольпінга в Україні»). У середньому ті ОГС, які мають постійний оплачуваний персонал, мають 4 працівників. Водночас 8 ОГС мають до 5 працівників, від 6 до 10 працівників мають 4 ОГС, більше 10 – 1 ОГС. Серед організацій, які не мають постійного оплачуваного персоналу: ГО «Товариство «Український народний дім в Чернівцях», ГО «Батьки – дітям», Буковинський центр реконструкції та розвитку, ГО «Волонтерська організація «Буковина – українському війську».

12 з 17 досліджених ОГС міста залучають до своєї роботи експертів. Кількість залучених експертів варіює від 1 (ГО «Інформал Буковина», ГО «Лабораторія демократичних трансформацій») до 5 (ГО «Чернівецьке товариство інвалідів «Мрія», ГО «Інститут місцевого самоврядування»). Середня кількість експертів у тих ОГС, які залучають їх до своєї роботи, становить 3 особи. Серед ОГС, які не залучають експертів: Чернівецька обласна організація ВГО «Громадянська мережа ОПОРА, ГО «Батьки – дітям», Буковинський центр реконструкції та розвитку, ГО «Справа Кольпінга в Україні», ГО «Волонтерська організація «Буковина – українському війську».

⁷¹ Волонтерська організація «Буковина - українському війську» не вказала кількість членів

⁷² Фокус група, 29 жовтня 2018

Така ситуація із наймом оплачуваного персоналу та залученням експертів показує, що певна частина ОГС міста використовують волонтерську працю своїх членів (засновників) або представників цільових груп. Для того, щоб наймати оплачуваний персонал або залучати експертів, у них недостатньо фінансових ресурсів. Під час інтерв'ю деякі представники ОГС підтвердили, що вони підтримують діяльність ОГС за рахунок свого власного/сімейного бізнесу⁷³.

Респондентів просили оцінити свої людські ресурси, зокрема професійний досвід співробітників і залучених експертів; їхню освіту і навички; досвід співробітників організації та залучених експертів у проведенні антикорупційної діяльності; потенціал організації в проведенні антикорупційної діяльності за поточного рівня людських ресурсів. Результати самооцінки⁷⁴ представлені в Таблиці 10.

Таблиця 10. Самооцінка людських ресурсів ОГС, N=17

Назва ОГС	Відповідність професійного досвіду співробітників та залучених експертів цілям, завданням, проектам та послугам організації	Відповідність освіти і навичок співробітників та залучених експертів цілям, завданням, проектам і послугам організації	Досвід співробітників організації в проведенні антикорупційної діяльності	Досвід залучених експертів організації в проведенні антикорупційної діяльності	Потенціал організації в проведенні антикорупційної діяльності за поточного рівня людських ресурсів	Середня оцінка людських ресурсів ОГС
ГО «Інститут місцевого самоврядування»	4	4	2	2	3	3
ГО «Клуб української молоді»	3	3	3	3	3	3
ГО «Справа Кольпінга в Україні»	3	4	4	3	4	3.6
ГО «Суспільних ініціатив»	4	4	3	4	4	3.8
ГО «Народна допомога Україна»	5	4	2	2	2	3
ГО «Лабораторія демократичних трансформацій»	5	5	5	5	4	4.8
ГО «Буковинська агенція регіонального розвитку»	5	5	4	4	4	4.4
Чернівецька обласна ГО «Комітет виборців»	4	4	3	4	4	3.8
ГО «Інформал Буковина»	4	4	1	1	1	2.2
Чернівецька обласна організація ВГО «Громадянська мережа ОПОРА»	5	5	5	4	4	4.6
ГО «Батьки – дітям»	3	3	1	3	3	2.6
ГО «Товариство «Український народний дім в Чернівцях»	4	4	3	3	3	3.4
ЧМГО «Громадський актив міста»	4	4	4	3	4	3.8
ГО «Пацієнти Буковини»	5	5	3	4	4	4.2
ГО «Волонтерський рух Буковини»	3	3	1	1	1	1.8
ГО «Лабораторія культурних досліджень»	3	4	3	4	3	3.4
«Буковинський центр реконструкції і розвитку»	4	5	3	3	4	3.8
Середня оцінка людських ресурсів усіх ОГС	4.00	4.12	2.94	3.12	3.24	3.48

⁷³ Інтерв'ю, 30 жовтня 2018

⁷⁴ Самооцінка здійснювалася за 5-бальною шкалою, де 1 означає відсутність відповідних ресурсів (найнижчу оцінку), а 5 – відмінну забезпеченість (найвищу оцінку)

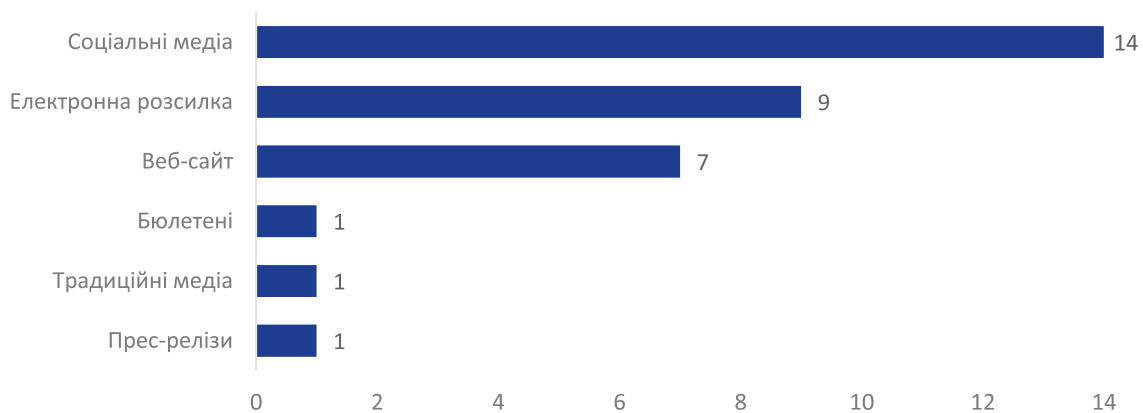
Як показано в Таблиці 10, середня оцінка людських ресурсів ОГС дещо вища задовільного рівня. Нижча задовільного рівня – забезпеченість людськими ресурсами в 3 ОГС (ГО «Інформал Буковина», ГО «Батьки – дітям», ГО «Волонтерський рух Буковини»). Лише 4 ОГС оцінили свої людські ресурси на доброму чи вище доброго рівні (ГО «Лабораторія демократичних трансформацій», ГО «Буковинська агенція регіонального розвитку», Чернівецька обласна організація ВГО «Громадянська мережа ОПОРА», ГО «Пацієнти Буковини»). З них жодна не оцінила свої людські ресурси на відмінно. Водночас потенціал здійснювати антикорупційну діяльність за поточного рівня людських ресурсів ОГС оцінили порівняно нижче, ніж середня оцінка. Так, нижче задовільного рівня потенціал до такої діяльності в 3 ОГС (ГО «Народна допомога Україна», ГО «Інформал Буковина», ГО «Волонтерський рух Буковини»). На рівні добре мають такий потенціал 9 ОГС, але жодна з них на відмінно.

Найнижче ОГС оцінили досвід своїх співробітників у проведенні антикорупційної діяльності. Середня оцінка в усіх ОГС нижче задовільного рівня – 2.89. За цим компонентом 5 ОГС оцінюють свій рівень нижче задовільного рівня (ГО «Інститут місцевого самоврядування», ГО «Народна допомога Україна», ГО «Інформал Буковина», ГО «Батьки – дітям», ГО «Волонтерський рух Буковини»). Водночас за цим компонентом 2 ОГС оцінили свій рівень на відмінно: ГО «Лабораторія демократичних трансформацій» та Чернівецька обласна організація ВГО «Громадянська мережа ОПОРА».

Дещо вище ніж власних співробітників, ОГС оцінюють досвід залучених експертів організації в проведенні антикорупційної діяльності, що дозволяє зробити висновок, що до проведення антикорупційної діяльності ОГС залучають зовнішніх експертів.

Досліджені ОГС міста використовують різні канали зв'язку для інформування про свою діяльність (Графік 32). Найбільш розповсюдженим каналом інформування є соціальні медіа (14 ОГС використовують його). Тільки 7 ОГС мають власні веб-сайти (Чернівецька обласна ГО «Комітет виборців», ГО «Чернівецьке товариство інвалідів «Мрія», ГО «Буковинська агенція регіонального розвитку», ГО «Лабораторія демократичних трансформацій», Чернівецька обласна організація ВГО «Громадянська мережа ОПОРА, Буковинський центр реконструкції та розвитку, ГО «Справа Кольпінга в Україні»).

Графік 32. Канали зв'язку, які використовуються для інформування про діяльність організації, N=17

Тільки 1 ОГС використовує традиційні медіа (ГО «Інформал Буковина»), 1 ОГС випускає інформаційні бюлетені (Чернівецька обласна ГО «Комітет виборців») та 1 ОГС випускає прес-релізи (Чернівецька обласна ГО «Комітет виборців»). Більшість представлених ОГС (10) використовує більше, ніж 1 канал інформування. Тоді як 7 ОГС користуються тільки 1 каналом комунікації, серед таких каналів електронна розсилка (2 ОГС) та соціальні медіа (5 ОГС). Використання безкоштовних або малобюджетних каналів інформування може свідчити про обмеженість ресурсів для використання інших каналів.

Респондентів також просили оцінити свої технічні ресурси, зокрема забезпеченість приміщеннями, ІТ-інфраструктурою, а також потенціал організацій проводити антикорупційну діяльність за наявного зараз рівня технічного забезпечення. Результати самооцінки⁷⁵ представлені в Таблиці 11.

⁷⁵ Самооцінка здійснювалася за 5-бальною шкалою, де 1 означає відсутність відповідних ресурсів (найнижчу оцінку), а 5 – відмінну забезпеченість (найвищу оцінку)

Таблиця 11. Самооцінка технічних ресурсів ОГС, N=17

Назва ОГС	Приміщення організації	Приміщення для проведення тренінгів та надання послуг цільовим групам	IT-інфраструктура, обладнання та програмне забезпечення	Потенціал організації в проведеному антикорупційній діяльності за поточного рівня технічного забезпечення	Середня оцінка технічних ресурсів ОГС
ГО «Інститут місцевого самоврядування»	1	1	3	3	2
ГО «Клуб української молоді»	5	5	4	5	4.75
ГО «Справа Кольпінга в Україні»	2	2	2	2	2
ГО «Суспільних ініціатив»	3	3	3	2	2.75
ГО «Народна допомога Україна»	3	4	2	2	2.75
ГО «Лабораторія демократичних трансформацій»	1	1	1	5	2
ГО «Буковинська агенція регіонального розвитку»	4	1	5	4	3.5
Чернівецька обласна ГО «Комітет виборців»	5	5	5	5	5
ГО «Інформал Буковина»	3	1	1	1	1.5
Чернівецька обласна організація ВГО «Громадянська мережа ОПОРА»	2	2	4	4	3
ГО «Батьки – дітям»	3	4	2	3	3
ГО «Товариство «Український народний дім в Чернівцях»	5	4	4	3	4
ЧМГО «Громадський актив міста»	3	1	3	4	2.75
ГО «Пацієнти Буковини»	4	3	3	3	3.25
ГО «Волонтерський рух Буковини»	5	5	4	4	4.5
ГО «Лабораторія культурних досліджень»	4	3	3	4	3.5
«Буковинський центр реконструкції і розвитку»	5	5	5	4	4.75
Середня оцінка технічних ресурсів у всіх ОГС	3.41	2.94	3.18	3.41	3.24

Як демонструє Таблиця 11, середня оцінка технічних ресурсів ОГС *досить низька*. Забезпеченість технічними ресурсами *нижче задовільного* рівня в 7 ОГС. Лише 5 ОГС оцінили свої технічні ресурси на *доброму* чи *вище доброго* рівні. З них тільки одна ОГС оцінює свої технічні ресурси на *відмінно* – Чернівецька обласна ГО «Комітет виборців України». При цьому потенціал здійснювати антикорупційну діяльність за поточного рівня забезпечення технічними ресурсами ОГС оцінили порівняно *вище середнього* рівня. *Нижче задовільного* рівня потенціал до такої діяльності тільки в 4 ОГС (ГО «Суспільних ініціатив», ГО «Справа Кольпінга в Україні», ГО «Народна допомога Україна», ГО «Інформал Буковина»). На рівні *добре* та *відмінно* мають такий потенціал 9 ОГС, з них на *відмінно* 3 ОГС (ГО «Клуб української молоді», ГО «Лабораторія демократичних трансформацій», Чернівецька обласна ГО «Комітет виборців»).

Інтерв'ю з представниками ОГС показали, що незначна кількість ОГС у місті мають досвід залучення **грантових коштів**. Такий досвід мають:

- **ГО «Народна допомога Україна»** отримувало фінансову допомогу від Міністерства соціальної допомоги Австрії для надання послуг внутрішньо переміщеним особам. Також отримували грантові кошти у рамках проекту ЄС, від Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів IREX, Інноваційного Фонду з питань взаємодії поліції з громадою на засадах партнерства (CPIF) Проекту підтримки підготовки поліцейських (РТАР) (за фінансової підтримки уряду Канади). Для реалізації ініціативи «Підвищення активності жінок в економічному житті чернівецької громади через самозайнятність (виготовлення та реалізація виробів ручної роботи та просування власних брендів хендмейду) організація отримувала грант в рамках Проекту «Партнерство для розвитку міст» (за фінансової підтримки уряду Канади).
- **ГО «Товариство «Український народний дім в Чернівцях»** за 15 років реалізувало 30 проектів. Організація здійснювала регрантинг у рамках проекту *Мікрогранти для підтримки громадських ініціатив на Буковині* за фінансової підтримки Міжнародного Фонду «Відродження».
- **ГО «Буковинська агенція регіонального розвитку»** отримувала грантові кошти в рамках програми Британської Ради *Активні Громадяни*. Організація проводила тренінги для молоді про активне громадянство, вплив на громаду та втілення ідей, а також здійснювала субгрантування ініціатив у м.Чернівцях.
- Інші ГО, які мають досвід реалізації грантових проектів: **ГО «Нова сім'я», Чернівецька обласна ГО «Комітет виборців», «Буковинський центр реконструкції і розвитку».**

ОПИС ОГС, ЩО РОЗРОБЛЯЮТЬ ПОЛІТИКУ

З досліджених ОГС міста тільки 8 залучені до розробки політики. Це такі ОГС:

- ГО «Пацієнти Буковини»
- ГО «Суспільних ініціатив»
- ГО «Буковинська агенція регіонального розвитку»
- ГО «Інститут місцевого самоврядування»
- ГО «Лабораторія демократичних трансформацій»
- Чернівецька обласна організація ВГО «Громадянська мережа ОПОРА»
- Буковинський центр реконструкції та розвитку
- ЧМГО «Громадський актив міста»

Функція розробки політики включає декілька видів діяльності, зокрема: *участь у процесах прийняття рішень на місцевому та національному рівнях; надання коментарів / рекомендацій до документів політики; участь у визначенні та розробці нової стратегії розвитку; участь у впровадженні стратегій розвитку; моніторинг та оцінка результатів і якості впровадження політики.* Графік 33 демонструє розподіл кількості ОГС за цими видами діяльності.

Графік 33. Кількість ОГС за видами діяльності з розробки політики, N=8

ОПИС ОГС, ЩО НАДАЮТЬ ПОСЛУГИ

З досліджених ОГС міста 8 виконують функцію надання послуг. Це такі ОГС:

- Чернівецька обласна ГО «Комітет виборців»
- ГО «Чернівецьке товариство інвалідів «Мрія»
- ГО «Пацієнти Буковини»
- ГО «Лабораторія культурних досліджень»
- ГО «Суспільних ініціатив»
- ГО «Інформал Буковина»
- ГО «Буковинський центр реконструкції та розвитку»
- ГО «Справа Кольпінга в Україні»

Функція надання послуг містить декілька видів діяльності, зокрема: *надання послуг населенню власними силами або у співпраці з публічними інституціями; удосконалення послуг та їх надання, з огляду на проблеми окремих груп населення, виявлення потреб конкретних груп населення в послугах, моніторинг та покращення якості послуг тощо; вплив на публічні послуги, що надаються урядом, шляхом моніторингу їх якості надання, представництва суспільних потреб і інтересів; співпраця з урядом щодо покращення процесів визначення / якості / надання послуг; інше.* Графік 34 демонструє розподіл кількості ОГС за цими видами діяльності.

Графік 34. Кількість ОГС за видами діяльності з надання послуг, N=8

Серед опитаних ОГС ГО «Народна допомога Україна» активно займається наданням соціальних послуг. Міська рада делегувала цій ОГС надання послуг з тимчасового проживання для осіб в складних життєвих обставинах та без визначеного місця проживання. При цій організації є гуртожиток, клієнти забезпечуються безкоштовним харчуванням. Варто відзначити, що ГО «Народна допомога Україна» була першою в Україні, яка почала працювати з безхатченками, за досвідом цієї організації розроблялася модель надання такої послуги та поширювалася в інших містах. Окрім цього, організація забезпечує трудову інтеграцію таких людей (є деревообробна майстерня, соціальна крамничка). Організація працює також з внутрішньо переміщеними особами.

ГО «Волонтерський рух Буковини» виступив з ініціативою створити дитячий хоспіс.

ГО «Чернівецьке товариство інвалідів «Мрія» надає послуги захисту від дискримінації для осіб з інвалідністю (право на гідне життя, право на забезпечення засобами пересування, право на участь у громадському житті).

ОПИС ОГС, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ ГРОМАДЯНСЬКИМ ПРЕДСТАВНИЦТВОМ

З опитаних ОГС міста 13 організацій займаються громадянським представництвом. Це такі ОГС:

- Чернівецька обласна ГО «Комітет виборців»
- ГО «Клуб української молоді»
- ГО «Чернівецьке товариство інвалідів «Мрія»
- ГО «Товариство «Український народний дім в Чернівцях»
- ГО «Лабораторія культурних досліджень»
- ГО «Суспільних ініціатив»
- ГО «Буковинська агенція регіонального розвитку»
- ГО «Інститут місцевого самоврядування»
- ГО «Лабораторія демократичних трансформацій»
- Чернівецька обласна організація ВГО «Громадянська мережа ОПОРА
- ГО «Батьки – дітям»
- ЧМГО «Громадський актив міста»
- ГО «Волонтерська організація «Буковина – українському війську»

Функція громадянського представництва містить декілька видів діяльності, зокрема: *підвищення обізнаності про проблеми і конкретні громадські інтереси; проведення досліджень і формування порядку денного політики; розробку і впровадження кампаній з інформування та громадянського представництва; мобілізацію ОГС, громад і вразливих груп населення; активізацію ОГС і населення щодо участі в процесах політики; посилення систем відповідальності; здійснення громадського моніторингу і нагляду; інше.* Графік 35 демонструє розподіл кількості ОГС за цими видами діяльності.

Графік 35. Кількість ОГС за видами діяльності з громадянського представництва, N=13

Як показують результати самооцінки, ОГС більшою мірою займаються *детальним аналізом для формування політичної позиції (1.75 бала)*, а також *прагнуть бути залученими до коаліцій та мереж з іншими групами або особами з подібними інтересами для спільного вирішення питань, які є важливими для клієнтів (1.92), використовують зібрану з різних джерел інформацію для аргументації позиції, цілей та завдань (1.93)*. Значно меншою мірою ОГС *залучають/виділяють ресурси для діяльності з моніторингу політичних заходів (3.92), а також збирають пожертви від різноманітних донорів для досягнення цілей і завдань ОГС (3.75)*.

У Таблиці 12 представлено узагальнені результати самооцінки⁷⁶ ОГС за певними напрямками діяльності з громадянського представництва.

Таблиця 12. Самооцінка щодо здійснення діяльності з громадянського представництва, N=13

Напрямок діяльності/ Компоненти за напрямком діяльності	Кількість ОГС	Середня оцінка
1. Збір й аналіз інформації щодо громадянського представництва		2.31
• Збирають інформацію та досліджують життєво важливі проблеми клієнтів	12	2.50
• Досліджують відповідні публічні інституції та їхню роль щодо цілей і завдань ОГС в інтересах клієнтів і бенефіціарів		2.33
• Визначають інтереси зацікавлених сторін з питань, що стосуються клієнтів		2.67
• Проводять детальний аналіз для формування політичної позиції з питань, що стосуються клієнтів		1.75
2. Чи забезпечує Ваша ОГС зворотний зв'язок від членів ОГС і громадян з цього питання?		2.69
• Організують зустрічі членів ОГС, щоб обговорити інформацію, зібрану з питань, що стосуються клієнтів	15	2.69
• Активізують зворотний зв'язок від громадськості через організацію громадських зустрічей, фокус-груп, опитувань, телефонних дзвінків або іншими подібними методами		2.94
• Проводять кампанії для засобів масової інформації з метою підтримки власної позиції		2.38
• Змінювали свою стратегію у відповідь на інформацію, отриману від тих груп, які представляють, відкритого членства або громадськості		2.75
3. Чи розробляє Ваша ОГС сталу й стійку політику?		2.36
• Чи Ваша ОГС має практику виписування своїх цілей і завдань політики?	13	2.23
• Чи розрізняє ОГС формулювання цілей відповідно до різних аудиторій і груп та чи пристосовує свої цілі й завдання політики до різних груп?		2.92
• Чи використовує Ваша ОГС зібрану з різних джерел інформацію для аргументації позиції, цілей та завдань?		1.93
4. Збір / розподіл ресурсів з громадського представництва й лобювання		3.07
• Збирають пожертви від членів, зацікавлених громадян та/або інших організацій (бізнес, фонди, релігійні групи) для досягнення мети, цілей організації, для сприяння діяльності з просування ідей, для здійснення завдань та зміцнення своєї позиції	12	3.75
• Виділяють та витрачають свої внутрішні ресурси, такі як час або гроші, для представлення та захисту прав		2.85
• Використовують та координують волонтерську працю для вирішення питань захисту прав		3.00
• Збирають внески із зовнішніх джерел, донори, бізнес, місцеві організації та інші, для представлення та захисту прав та інтересів		2.67
5. Чи Ваша ОГС створює / бере участь у коаліціях і мережах для впровадження спільних заходів із цього питання?		2.17

⁷⁶ Самооцінка здійснювалася за 5-бальною шкалою, де 1 означає відсутність відповідних ресурсів (найнижчу оцінку), а 5 – відмінну забезпеченість (найвищу оцінку)

• Прагнуть бути залученими до коаліцій та мереж з іншими групами або особами з подібними інтересами для спільного вирішення питань, які є важливими для клієнтів	12	1.92
• Є формальними чи неформальними учасниками коаліції або мережі		2.58
• Є ініціаторами формування коаліцій, мереж або спільних робочих груп з метою вирішення важливих для клієнтів питань		2.00
6. Чи інформує Ваша ОГС громаду про свою позицію з політичних рішень?		2.52
• Як часто ОГС готує комунікаційний план?	13	2.77
• Чи працює Ваша ОГС зі ЗМІ, такими як газети, радіо, телебачення з метою поінформувати громадськість про діяльність організації?		2.08
• Чи організовує ОГС зустрічі, семінари або інші заходи з метою інформування громадськості про позицію чи діяльність організації?		2.54
• Чи зазвичай після заходів проводить Ваша ОГС подальшу діяльність з метою отримання зворотного зв'язку від громадськості з важливих для клієнтів питань?		2.77
• Як часто Ваша ОГС переглядає свою стратегію або задекларовану позицію відповідно до отриманого зворотного зв'язку від зацікавлених сторін, зокрема партнерів по коаліції?		2.46
7. Чи проводить Ваша ОГС подальші заходи, щоб впливати на соціально-політичний розвиток у місті та щоб залучати громадян?		3.13
• Чи заохочує Ваша ОГС відповідні дії членів, громадян або клієнтів, як-от написання листів посадовим особам органів місцевого самоврядування щодо важливих для клієнтів питань?	12	3.08
• Чи проводить Ваша ОГС активне лобювання позицій щодо політичних рішень, наприклад, оголошення на слуханнях, особисті візити до посадових осіб органів місцевого самоврядування тощо?		2.85
• Як часто ОГС здійснює нагляд за діяльністю публічних інституцій на місцевому або національному рівнях із питань, що становлять інтерес або відповідають цілям і завданням ОГС?		2.62
• Чи здійснювала Ваша ОГС коли-небудь мобілізацію громади щодо рішень, які приймаються місцевими або національними владними структурами щодо важливих для клієнтів питань?		3.31
• Чи залучає / виділяє ОГС ресурси для діяльності з моніторингу політичних заходів?		3.92
• Чи здійснює Ваша ОГС моніторинг та чи підвищує громадську обізнаність щодо законів та поправок, впроваджених внаслідок рекомендацій, наданих Вашою організацією з питань, що становлять інтерес для клієнтів?		3.25
• Чи переглядає Ваша ОГС власний підхід до вирішення політичних питань, якщо здійснені заходи виявились неефективними?		2.92

На думку респондентів, висловлену під час інтерв'ю, ОГС міста загалом не вміють здійснювати кампанії громадянського представництва. Крім того, серед ОГС міста немає згуртованості, кожна практично проводить свої кампанії поодиночі. Деякі представники ОГС висловили припущення, що те, що вони називають кампанії громадянського представництва, скоріше не є такими, а є більше інформаційно-просвітницькою діяльністю⁷⁷.

У діяльності з громадянського представництва ОГС не вистачає теоретичних знань, а саме як правильно організувати та проводити кампанії з громадянського представництва. Крім того, бракує структурованості, тобто діяльність можна описати такою схемою: виникла проблема – зібрались – вирішили. Але немає часу на оцінку того, що зроблено, чи добре зроблено, що зрештою досягнуто.

⁷⁷ Інтерв'ю, 29 жовтня 2018

ОПИС ОГС, ЩО СПІВПРАЦЮЮТЬ З МОЛОДДЮ

Серед 17 досліджених ОГС міста 11 працюють з молоддю, зокрема зі студентською молоддю 5 ОГС. Це такі ОГС:

- Чернівецька обласна ГО «Комітет виборців» (студенти)
- ГО «Клуб української молоді» (молодь)
- ГО «Лабораторія культурних досліджень» (студенти)
- ГО «Інформал Буковина» (молодь)
- ГО «Інститут місцевого самоврядування» (студенти)
- ГО «Лабораторія демократичних трансформацій» (студенти)
- Чернівецька обласна організація ВГО «Громадянська мережа ОПОРА (молодь, студенти)
- ГО «Батьки – дітям» (молодь)
- ГО «Справа Кольпінга в Україні» (молодь)
- ЧМГО «Громадський актив міста» (студенти)
- ГО «Волонтерська організація «Буковина – українському війську» (молодь, студенти)

ГО «Клуб української молоді» працює з учнівською молоддю, а особливо з молоддю, яка вперше голосує на виборах. Для такої молоді організація здійснює просвітницькі заходи, зокрема форум-театри з виборчої тематики у школах. Також організація практикує проведення модельної гри «Рада безпеки ООН», а останні два роки на телебаченні.

ВІДНОСИНИ ОГС ТА ВЛАДИ

Рівень відносин ОГС із органами місцевого самоврядування та державної влади є важливим чинником, що впливає на спроможність ОГС представляти та захищати інтереси своїх цільових груп, брати участь у процесах формування політики, надавати соціальні послуги. З ОГС, представлених у цьому дослідженні, у той чи інший спосіб співпрацюють з органами місцевого самоврядування **15** організацій (у т.ч. 9 ОГС з Чернівецькою міською радою та її виконавчими органами) та з органами державної влади **13** організацій. ОГС, які співпрацюють з Чернівецькою міською радою:

- Чернівецька обласна ГО «Комітет виборців»
- ГО «Клуб української молоді»
- ГО «Чернівецьке товариство інвалідів «Мрія»
- ГО «Товариство «Український народний дім в Чернівцях»
- ГО «Пацієнти Буковини»
- ГО «Буковинська агенція регіонального розвитку»
- ГО «Лабораторія демократичних трансформацій»
- ГО «Батьки – дітям»
- ЧМГО «Громадський актив міста»

Серед ГО, які не співпрацюють ані з органами місцевого самоврядування, ані з органами державної влади: ГО «Лабораторія культурних досліджень» та ГО «Справа Кольпінга в Україні».

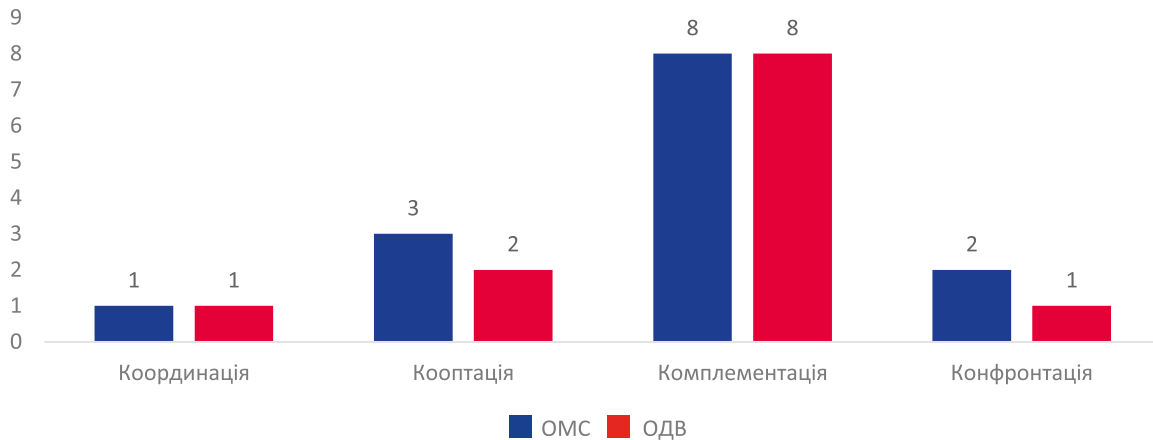
Для отримання кращого розуміння співпраці між ОГС та органами місцевого самоврядування і державної влади респондентам було запропоновано чотири варіанти, щоб визначити характер співпраці з владою. Оцінки ОГС суттєво різняться з цього питання (Графік 36).

Найбільша кількість ОГС (8) вважають відносини з органами влади комплементарними. Отримано порівняно мало крайніх оцінок цих відносин, тобто коли ці відносини характеризують як координація (по 1 оцінці для обох систем органів влади) та як конфронтація (2 оцінки щодо співпраці з органами місцевого самоврядування та 1 оцінка щодо співпраці з органами державної влади).

Як демонструє Графік 37, найбільш поширеною формою співпраці ОГС з органами місцевого самоврядування є участь у різних робочих групах, утворених цими органами (12 ОГС брали участь у робочих групах). Також достатньо велика кількість ОГС представлені (або були представлені) у громадських радах. Найменш поширеними формами співпраці є отримання ОГС фінансування від органів місцевого самоврядування: тільки **2** ОГС отримували таке фінансування (ГО «Чернівецьке товариство інвалідів

«Мрія» та ГО «Буковинська агенція регіонального розвитку»). З досліджених ОГС представники тільки однієї ОГС – ГО «Інститут місцевого самоврядування» – були членами антикорупційних рад при органах місцевого самоврядування.

Графік 36. Характер співпраці ОГС та органів влади (N=14 щодо співпраці з органами місцевого самоврядування та N=12 щодо співпраці з органами державної влади)

За результатами інтерв'ю з представниками Чернівецької міської ради виявлено, що позитивно відбувається така співпраця з громадськими організаціями та спілками спортивного спрямування. Водночас ці організації представляють переважно національні спортивні федерації чи асоціації. Співпраця між ОГС та міською радою полягає переважно у проведенні спільних заходів, обміні ресурсами для проведення цих заходів. Представники цих організацій залучаються до розробки політики, зокрема ініціюють зміни чи беруть участь у розробці правил проведення міських спортивних змагань.

Графік 37. Форми співпраці ОГС із органами місцевого самоврядування, N=13

Відділ сім'ї і молоді Чернівецької міської ради також активно співпрацює з ОГС у проведенні спільних заходів. Але наразі з міського бюджету не надаються кошти громадським організаціям. Раніше був конкурс соціальних проектів серед ОГС міста, але в 2018 році такий конкурс не проводився. Під егідою відділу працює Студентський міський парламент.

За результатами інтерв'ю з представниками міської ради та ОГС виявлено, що за окремими напрямками роботи між ними налагоджена досить плідна співпраця. Водночас, це більшою мірою сталося завдяки особистостям посадових осіб, які курують відповідні напрями.

Варто зауважити, що, на думку представників ОГС, поточний характер співпраці ОГС з Чернівецькою міською радою значною мірою зумовлюється ситуацією з усуненням міського голови Олексія Каспрука. Це стало причиною розколу серед громади міста на два табори: представники одного підтримують Олексія Каспрука, інші – підтримують виконуючого обов'язки міського голови, секретаря міської ради Василя Продана. Громадські активісти, ОГС також діляться на ці два табори, а якщо вони перебувають поза цими двома таборами, то все одно змушені працювати в цьому полі⁷⁸. На думку деяких опитаних представників міської ради⁷⁹, ОГС політично заангажовані, і особливо це стало очевидним після усунення мера міста О. Каспрука.

Значною мірою поточний рівень співпраці ОГС з Чернівецькою міською радою можна пояснити недовірою однієї з поширених форм інституалізації такої співпраці – громадської ради. Громадську раду було сформовано у вересні 2017 року у складі **35** осіб, але за фактом виявилось неможливим зібрати її для засідань та приймати рішення.

Крім того, на думку опитаних представників ОГС, інструменти демократичної участі, які свого часу розроблялися за ініціативи ОГС, наразі використовуються проти громадськості. Зокрема було змінено порядок **розгляду електронних петицій**, якщо раніше їх розглядав міськвиконком і було більше шансів на позитивний розгляд, то зараз усі петиції розглядаються міською радою і практично жодна з них не набирає достатньої кількості голосів. Крім того, міська влада використовує електронні петиції для протидії громадським ініціативам. Зокрема, якщо громадськість реєструє електронну петицію одного змісту, пов'язані з міською владою особи реєструють петицію протилежного змісту. При розгляді цих двох протилежних петицій міська рада, як правило, підтримує саме ту, яка була зареєстрована пов'язаними з нею особами, а не громадськістю.

Загалом міська влада демонструє відкритість перед громадськістю, їхніх представників запрошують на різноманітні засідання, у робочі групи, але думку не враховують. Навіть на думку одного з представників міської ради, такі інструменти, як *громадські слухання, громадський моніторинг, громадські обговорення* є недовірливими, оскільки *«якщо комусь треба, то приведуть на ці заходи своїх людей, які проштотвхнуть потрібне рішення»*⁸⁰. Яким чином протидіяти таким ситуаціям, ніхто не знає.

Деякі опитані представники ОГС були досить самокритичні в оцінці співпраці з владою. Зокрема, дехто вважає⁸¹, що, громадські організації *«не люблять опрацьовувати рішення (у нас тільки прийнято/не прийнято), а опрацьовувати пропозиції, доводити їх до логічного завершення ми не вміємо чи не вистачає часу»*) та *«громадські активісти не готові працювати на довгострокову перспективу»*.

Графік 38. Форми співпраці ОГС із органами державної влади, N=9

⁷⁸ Фокус – група з ОГС, 29 жовтня 2018

⁷⁹ Інтерв'ю, 29 жовтня 2018

⁸⁰ Інтерв'ю, 29 жовтня 2018

⁸¹ Інтерв'ю, 29 жовтня 2018

На Графіку 38 представлені найбільш поширені форми співпраці ОГС з органами державної влади. Так само, як у випадку з органами місцевого самоврядування, найбільш поширеною є участь представників ОГС у різних робочих групах, утворених органами державної влади (8 ОГС брали участь у робочих групах). Така ж кількість ОГС представлені зараз (або були представлені) в громадських радах. Найменш поширеною формою співпраці є отримання ОГС фінансування від органів місцевого самоврядування – тільки 1 ОГС отримувала таке фінансування (ГО «Товариство «Український народний дім в Чернівцях»). З досліджених ОГС жодна не була представлена в антикорупційних радах при органах державної влади.

Варто зауважити, що керівник ГО «Товариство «Український народний дім в Чернівцях» наразі очолює громадську раду при Чернівецькій обласній державній адміністрації.

ЗАЛУЧЕНІСТЬ ОГС ДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ КОРУПЦІЇ

Під час проведення інтерв'ю для оцінки технічної (програмної) спроможності ОГС в антикорупційній діяльності зібрано інформацію про досвід проведення антикорупційної діяльності.

Так,

- **ГО «Клуб української молоді»** здійснювала моніторинг витрат на придбання меблів у школі. Також організація має досвід з виявлення фактів вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень під час виборів. Організація проводить заходи щодо інформування населення з питань запобігання корупції; інколи запитує та одержує від державних органів, органів місцевого самоврядування інформацію про діяльність щодо запобігання корупції. До антикорупційних кампаній з громадянського представництва певною мірою можна віднести діяльність щодо моніторингу витрат на придбання обладнання у школах. З метою запобігання корупції організація проводить навчально-просвітницькі заходи, зокрема серед молоді, яка вперше бере участь у виборах.
- **ГО «Суспільних ініціатив»** зосереджує свою діяльність на захисті міста від незаконних забудов, зокрема на території парків «Жовтневий» та «Центральний». Досягли успіху в скасуванні рішення про початок забудови, виявили порушення в документації. Організація також працює в напрямі запобігання корупції у сфері міської забудови: писали відповідні звернення в Адміністрацію Президента. Постійно відстежуються проекти рішень міської ради, оскаржуються в суді прийняті рішення.
- **ГО «Чернівецьке товариство інвалідів «Мрія»** проводило розслідування забезпечення осіб з інвалідністю путівками на санаторно-курортне лікування (на обласному рівні). Також організація ініціювала антикорупційне розслідування щодо закупівлі бруківки, тротуарної плитки та влаштування пандусів. Проводилася інформаційна кампанія серед громадян щодо шкоди від вирубки лісу на Буковині. Організація має досвід проведення моніторингу декларацій про доходи депутатів міської ради.
- **ГО «Лабораторія демократичних трансформацій»** проводила аналіз конфлікту інтересів депутатів міської ради, а також моніторинг закупівель.
- **ГО «Пацієнти Буковини»** здійснюють антикорупційну діяльність у медичній галузі. Досить відомою серед інших респондентів виявилася ініціатива лідера цієї організації «Закупівлі Чернівці», яка представлена у фейсбуці. Організація також направляла запити на проведення громадської експертизи міської програми «Охорона здоров'я», зокрема в частині оплати послуг з томографічного обстеження у приватних медичних закладах. ОГС ініціювала публікацію залишків ліків у медичних закладах ще до прийняття відповідного наказу Міністерства охорони здоров'я. Було виявлено конфлікт інтересів у одній з лікарень (головний лікар – власник аптеки, яка орендує приміщення в цій лікарні, та ще й керівник тендерного комітету). Також є досвід у проведенні цілої низки антикорупційних розслідувань.
- **ГО «Товариство «Український народний дім в Чернівцях»** досліджувала прозорість міста, далі створила на сайті міської ради візуалізований бюджет міста. Також організація проводила антикорупційну діяльність в рамках одного з грантових проектів в ОТГ Тернопільської області. Участь в ініціативі «За прозорі бюджети» була успішною. У місті відбувалися реальні бюджетні слухання, на результати яких реагував департамент фінансів міської ради.
- **ГО «Лабораторія культурних досліджень»** має досвід проведення антикорупційної діяльності, співпрацюючи з Одеським КВУ щодо конфлікту інтересів депутатів. Представники організації проводили аналіз електронних декларацій депутатів. Також лідер організації брав участь у складанні індексу прозорості місцевих бюджетів (разом з Одеським КВУ у рамках проекту Фонду «Східна Європа»).

ПРЕДСТАВНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНИХ ОГС В МІСТІ

Чернівецька обласна організація ВГО «Громадянська мережа ОПОРА» представляє Всеукраїнську громадську мережу ОПОРА – неурядову всеукраїнську організацію громадського контролю та адвокації. Чернівецьке відділення ГО «Справа Кольпіга в Україні» є представництвом національної організації.

Серед інших національних ОГС, представлених у місті: ВГО «Комітет виборців України», Національна скаутська організація «Пласт», Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України».

Участь місцевих ОГС в регіональних та національних мережах

Членство в національних мережах вказали 7 ОГС, однак тільки 3 з них зазначили, членами яких саме мереж вони є. Зокрема:

- Чернівецька обласна ГО «Комітет виборців» входить до національної мережі ВГО «Комітет виборців України»;
- ГО «Товариство «Український народний дім в Чернівцях» є членом Громадського партнерства «За прозорі місцеві бюджети»;
- ГО «Лабораторія культурних досліджень» є членом мережі «Молодіжна асамблея».

СПІВПРАЦЯ ОГС У МІСТІ

З опитаних представників ОГС Чернівецька обласна ГО «Комітет виборців» згадав про місцеву коаліцію, куди також входять: Буковинський центр виборчих технологій, Клуб буковинської молоді, Товариство «Гільфе», ГО «Лабораторія культурних досліджень», ГО «Товариство «Український народний дім в Чернівцях». Члени коаліції уклали меморандум про впровадження Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 – 2020 роки, але всеосяжного меморандуму коаліції немає.

Співпраця ОГС у місті носить в основному ситуативний характер, немає формалізованих сталих відносин між окремими ОГС. Форуми ОГС або неформальні зустрічі представників ОГС міста не проводяться. На думку окремих респондентів, ОГС частіше зустрічаються під час форумів організаційного розвитку громадянського суспільства, що проводяться ІСАР «Єднання». Тобто однією з причин низького рівня співпраці ОГС міста між собою багато хто вважає відсутність спільного простору для ОГС, де можна було б збиратися.

Об'єднавчим мотивом для ОГС може бути наявність спільної проблеми, але як тільки ця проблема вирішена, активність завершується. Підтримка з боку інших ОГС найчастіше проявляється в «лайках» у Фейсбуці. Співпраця між ОГС більше базується на персональних контактах їхніх лідерів. Разом з тим, серед ОГС міста є конкуренція за ресурси, у т. ч. й за людські ресурси, за увагу ЗМІ.

Зі слів представника міської ради (відділ сім'ї і молоді), щоб декілька ОГС прийшли в міську раду зі спільною ініціативою, – такого не було.

Співпраця ОГС міста з іншими організаціями громадянського суспільства

	КВУ	Український народний дім	Лабораторія демократичних перетворень	Чернівецька обласна організація ВГО «Громадянська мережа ОПОРА	ГО «Чернівецьке товариство інвалідів «Мрія»	ГО «Лідер»	ГО «Захист»	ГО «Буковинська агенція регіонального розвитку»	ГО «ЛЖВ»	Буковинський центр виборчих технологій	Клуб буковинської молоді	Товариство «Гільфе»	ГО «Лабораторія культурних досліджень»	ГО «Справа Кольпіга»	ГО «Добротворець»	ГО «Народна допомога Україні»	ГО «Волонтерський рух Буковини»
ГО «Клуб української молоді»																	
ГО «Суспільних ініціатив»																	
ГО «Чернівецьке товариство інвалідів «Мрія»																	
ГО «Пацієнти Буковини»																	
ГО «Товариство «Український народний дім в Чернівцях»																	
Чернівецька обласна ГО «Комітет виборців»																	
ГО «Буковинська агенція регіонального розвитку»																	
ГО «Справа Кольпіга в Україні»																	

ЗАЦІКАВЛЕНІСТЬ В УЧАСТІ В ПРОЕКТІ EUACI

Під час онлайн-опитування ОГС відзначали свою зацікавленість участю в Проекті EUACI. Таку зацікавленість висловили 15 ОГС, зокрема:

- Чернівецька обласна ГО «Комітет виборців»
- ГО «Клуб української молоді»
- ГО «Чернівецьке товариство інвалідів «Мрія»

- ГО «Товариство «Український народний дім в Чернівцях»
- ГО «Пацієнти Буковини»
- ГО «Лабораторія культурних досліджень»
- ГО «Суспільних ініціатив»
- ГО «Інформал Буковина»
- ГО «Буковинська агенція регіонального розвитку»
- ГО «Інститут місцевого самоврядування»
- ГО «Лабораторія демократичних трансформацій»
- Чернівецька обласна організація ВГО «Громадянська мережа ОПОРА»
- ГО «Батьки – дітям»
- ЧМГО «Громадський актив міста»
- ГО «Волонтерська організація «Буковина – українському війську»

Не зацікавлені брати участь у проекті EUACI 2 ОГС: «Буковинський центр реконструкції та розвитку» та ГО «Справа Кольпінга в Україні».

НОТАТКИ

Опитувані представники ОГС та місцевих органів влади надали коментарі щодо їх потреб та висловили певні рекомендації та побажання щодо їх подальшого розвитку, які можуть стати в нагоді:

- Орієнтувати роботу проекту на практичне використання інструментів демократії участі;
- Є Портал відкритих даних Чернівців (<https://data.city.cv.ua/mk/>), але про нього мало хто знає, навіть громадський сектор; не вистачає аналітики щодо відкритих даних;
- Потрібний простір для комунікації громадських організацій (як фізичний, так і з метою налагодження взаємодії, інституалізації відносин);
- Розвивати професійний рівень громадських організацій, навчати їх проводити кампанії громадянського представництва;
- Надавати громадським організаціям юридичну підтримку в питаннях, як тиснути на владу, допомагати готувати документи для влади (пояснювати, як це робити);
- Навчати представників громадських організацій бюрократичним процедурам, за якими працює влада, щоб краще розуміти ці процеси і впливати на них;
- Навчати громадські організації працювати з бюджетними коштами;
- Оснастити громадські організації шаблонами, алгоритмами дій у певних ситуаціях;
- Навчати громадські організації, як працювати з громадою, як мобілізувати громадян;
- Допомогти розробити громадським організаціям внутрішні політики (хоча б основні: конфлікт інтересів, закупівлі, звітування), стратегії, заохочувати оприлюднювати фінансові звіти;
- Якщо проект буде впроваджувати IT-інструменти, то проводити просвітницьку кампанію, навчати громадські організації, широку громадськість, як ними користуватися.

М. ЧЕРВОНОГРАД

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО МІСТО

Червоноград – місто обласного значення у Львівській області. Розташоване у північній частині Львівської області, на відстані 80 км від обласного центру та за 70 км до кордону з Польщею. Місто має зручне географічне розташування і добре розвинену транспортну мережу (автотраса Львів – Ковель – Брест, шосе Белз – Червоноград та Радехів – Червоноград, залізниця Львів – Ковель та Червоноград – Рава-Руська). Це важливий центр гірничодобувної промисловості Львівсько-Волинського вугільного басейну. Посідає третє місце за населенням у Львівській області. Населення складає 82,8 тис. чол. (2017 р.). Займає площу 21 км². Враховуючи добре розвинуту транспортну мережу, наявність інфраструктури, Червоноград є привабливим для залучення іноземних інвестицій. Специфіка регіону – промисловий, домінуюча переробна та добувна промисловість

З *Рейтингом міст обласного значення Львівщини* (фінансові показники, робота промислової галузі, охорони-здоров'я, розвиток культури, дошкільна та позашкільна освіта, ринок праці, інвестиції, якість освіти) на 01.01.2018 р. Червоноград посів останню сходинку⁸². У *Рейтингу прозорості міст* серед 100 найбільших міст України станом на 11 листопада 2018 року Червоноград посів 18 місце (50,5 балів зі 100)⁸³.

Міський голова	Залівський Андрій
Контактна інформація	Поштова адреса: 80100, Львівська обл., м. Червоноград, пр. Шевченка, 19і Сайт міської ради: http://www.chervonograd-city.gov.ua
Інформація щодо громадських рад	http://www.chervonograd-city.gov.ua/grindex.php
Список ОГС	http://www.chervonograd-city.gov.ua
Участь представників ОГС в роботі рад (кількість депутатів від ОГС)	не позначено http://www.chervonograd-city.gov.ua/depinfo7k.pdf
Стратегія зісприяння розвитку ОГС	немає, див. на сайті http://www.chervonograd-city.gov.ua завантажуваний список у вкладенні «Програми».

⁸² <http://nadbugom.in.ua/news.php?id=2474>

⁸³ <https://transparentcities.in.ua/rating/?rating-year=current>

ОПИС ОГС МІСТА

Аналіз документів, звітів досліджень, даних сайтів та інших джерел інформації щодо ОГС виявив 129 організацій громадянського суспільства на сайті міської ради міста, які були зареєстровані з 1991 року. За результатами перевірки виявлених ОГС в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та їх ідентифікації на відповідність критеріям дослідження та доступності контактної інформації було визначено 48 ОГС, яким було запропоновано взяти участь у інтерв'ю та фокус-групах. З 48 ОГС у 7 організацій не було контактних даних або вони були застарілі. З 41 ОГС 12 організацій відгукнулись на пропозицію взяти участь у дослідженні. Під час інтерв'ю з представниками ОГС та міської влади ставилося запитання, скільки, на їхню думку або вони знають, активних ОГС у місті. На думку опитаних, кількість активних ОГС міста складає від 10 до 30 організацій. На думку представника Центру соціальної служби для сім'ї, дітей та молоді, в місті зареєстровано до 200 ОГС (за даними сайту міської ради з 1991 року було зареєстровано 129 громадських організацій), з яких активними є до 15% (або 25-30 організацій). Також учасники опитування зазначили, що є активні громадяни, які не є членами ОГС, але з якими зареєстровані організації співпрацюють.

З 12 ОГС, яким було запропоновано взяти участь у дослідженні, 5 організацій заповнили анкети для онлайн-опитування, з яких 4 представляють громадські організації і одна – благодійний фонд. Всі організації зареєстровані відносно недавно – з 2009 по 2015 роки.

З опитаних 12 ОГС одинадцять працюють на місцевому рівні і лише одна є відділенням Європейської асоціації з прав інвалідів. І хоча більшість організацій співпрацюють з обласними та національними організаціями, їх діяльність ведеться на рівні міста, хоча є три місцеві ОГС, які працюють і поза межами міста з військовими в АТО та ветеранами АТО. Це такі організації як Автомайдан, Спілка ветеранів АТО м.Червонограда та Самооборона. Також необхідно відмітити, що діяльність місцевих організацій поширюється не лише на саме місто Червоноград, але й на низку сателітних до міста поселень, таких як м.Соснівка, смт.Гірник.

Аналіз зареєстрованих 129 ОГС міста показує, що переважна більшість організацій (43 зі 129 організацій) займаються вирішенням соціально-економічних питань, 29 організацій опікуються питаннями спорту та туризму, а 11 ОГС – питаннями інвалідів та неповносправних. Питаннями, пов'язаними з молоддю, дітьми і жінками займаються 18 організацій. Опитування чинних 12 ОГС показало (Графік 39), що і на даний момент активні організації міста задіяні в таких секторах, як *освіта та дослідження* (працюють 2 ОГС), *громадська діяльність та громадянське представництво* (3 ОГС, серед яких 2 є громадськими та правозахисними організаціями), *розвиток громади* (4 ОГС), *культура та відпочинок* (4 ОГС), *благодійність* (3 ОГС), *здоров'я* (2 ОГС), *соціальні послуги* (3 ОГС), *довкілля* (1 ОГС) та *бізнес- і професійні асоціації* (1 ОГС). ОГС не працюють у таких секторах, як *діяльність релігійних організацій та міжнародна діяльність*.

Графік 39. Сфери діяльності ОГС Червонограда, N=12

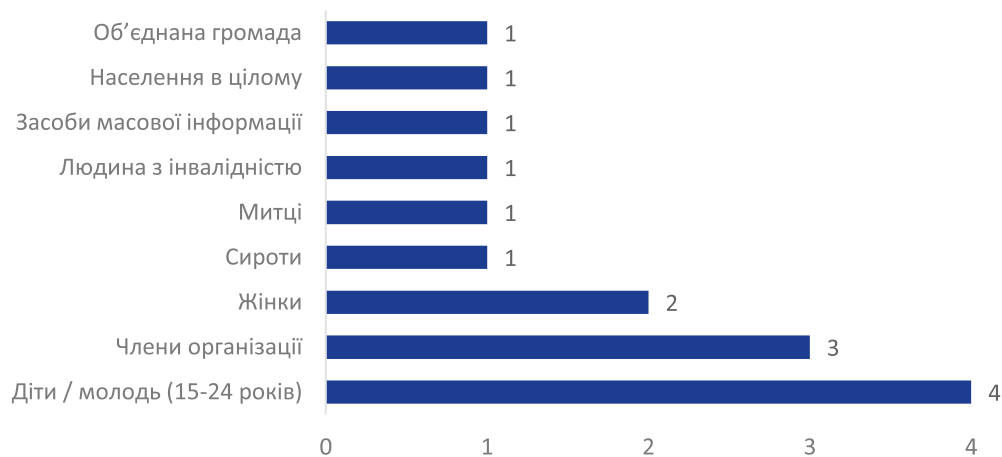

Зазвичай, опитані організації працюють у двох суміжних секторах таких, як *соціальні послуги та здоров'я, освіта та здоров'я, культура та освіта* тощо. Декілька організацій зазначили, що вони працюють у шести секторах (ГО «Воля») та у восьми секторах (БО «Фундація розвитку Червонограда»).

Важливою характеристикою ОГС є види діяльності організацій. Респондентів просили обрати не більше трьох видів діяльності. Обрані організаціями види діяльності – це *благодійність* (4), *поширення інформації* (5), *надання послуг, зокрема соціальних* (5), *просвітницька діяльність* (4), *громадянське представництво та лобювання* (2), *навчання та консультації* (2), *адміністрування грантів* (1), *реабілітація* (2), *правова допомога* (2). На жаль, жодна організація не зазначила, що вона займається *проведенням досліджень, аналізом та розробкою рекомендацій з питань політики*.

Респонденти визначали свої цільові групи так само, як і сектори та види діяльності, обираючи до трьох варіантів. Серед таких груп організації (Графік 40) найчастіше обирали *діти/молодь* (4), *члени організації* (3), *жінки* (2) та *люди з інвалідністю* (2). По одній організації працюють з такими цільовими групами, як *сироти, митці, ОТГ та населення в цілому*. Серед опитаних організацій Червонограда немає ОГС, які фокусуються на таких цільових групах, як *бідні і нужденні, ВПО / біженці та мігранти, споживачі, професійні групи / ОГС, державні службовці, бізнесмени, люди літнього віку / пенсіонери*. І хоча представникам таких груп організації надають послуги, вони їх не виділяють як свою цільову групу. Інтерв'ю з організаціями також продемонструвало, що така цільова група, як *люди з інвалідністю*, складається з 300 дорослих та дітей, і працюють з ними п'ять ОГС (одна обласна та чотири місцевих), що, на думку опитаних, спричиняє *«боротьбу за клієнта»*⁸⁴.

Графік 40. Цільові групи ОГС Червонограда, N=12

З 12 опитаних ОГС, всі громадські організації (11) є членськими. Винятком є лише БО «Фундація розвитку Червонограда», яка не є членською. Кількість членів громадських організацій коливається від 3 (ГО «Ніка») до 15 (ГО «Автомайдан» та ГО «Європейська асоціація з прав людини») та 60 (ГО «Спілка ветеранів АТО «Воля»). Разом з тим, на думку опитаних представників ОГС та органів влади міста, переважна більшість ОГС – це *«театр одного актора»*⁸⁵, в яких є 1-3 активісти, і рідко трапляються випадки, коли в організації більше 10 членів. Як правило, ОГС ідентифікують з прізвищами їх лідерів, ніж з назвами цих ОГС⁸⁶.

Лише три організації зазначили наявність постійного персоналу (ГО «Ніка», ГО «Автомайдан» та ГО «Воля») і кількість персоналу не перевищує 1-3 співробітників. Лише ГО «Автомайдан» зазначила 15 співробітників, які опікуються забезпеченням військових у зоні АТО. Решта організацій залучають експертів до виконання певних робіт, і їх кількість не перевищує 3-5 людей (ГО «Воля», БФ «Фундація розвитку Червонограда», Інформаційний ресурс «Ехо Червонограда», ГО «Розвиток громади» тощо). Як правило, ті ОГС, що не мають співробітників, залучають зовнішніх експертів до діяльності своїх організацій, і їх кількість коливається між 1 та 5 експертами. Так, наприклад, ГО «Ніка» залучала спеціаліста зі Львова для проведення стратегічного планування діяльності організації.

⁸⁴ Інтерв'ю, 1 листопада 2018

⁸⁵ Інтерв'ю, 1 листопада 2018

⁸⁶ Інтерв'ю, 1 листопада 2018

Респондентів просили оцінити свої людські ресурси, зокрема професійний досвід співробітників і залучених експертів; їхню освіту і навички; досвід співробітників організації та залучених експертів у проведенні антикорупційної діяльності; потенціал організації в проведенні антикорупційної діяльності запоточного рівня людських ресурсів. Результати самооцінки⁸⁷ представлені в Таблиці 13.

Таблиця 13. Самооцінка людських ресурсів ОГС, N=4

Назва ОГС	Відповідність професійного досвіду співробітників та залучених експертів цілям, завданням, проектам та послугам організації	Відповідність освіти і навичок співробітників та залучених експертів цілям, завданням, проектам і послугам організації	Досвід співробітників організації в проведенні антикорупційної діяльності	Досвід залучених експертів організації в проведенні антикорупційної діяльності	Потенціал організації в проведенні антикорупційної діяльності запоточного рівня людських ресурсів	Середня оцінка людських ресурсів ОГС
ГО «Ніка»	2	3	1	1	2	1.8
Інформаційний ресурс «Ехо Червонограда»	4	3	3	3	4	3.4
БФ «Фундація розвитку Червонограда»	3	2	2	2	3	2.4
ГО «Воля»	1	2	1	1	4	1.8
Середня оцінка людських ресурсів по ОГС	2.50	2.50	1.75	1.75	3.25	2.35

Як показано в Таблиці 13, середня оцінка людських ресурсів ОГС, що заповнили анкету, є дещо *нижчою середнього* рівня. Лише Інформаційний ресурс «Ехо Червонограда» оцінив свої людські ресурси *вище середнього* (3.4 з 5 балів). Представники ГО «Фундація розвитку Червонограда» оцінили свої людські ресурси на 2.4. Дві організації мають *нижче задовільного* рівня забезпеченість людськими ресурсами (ГО «Ніка» та ГО «Воля»). Усі опитані організації зазначали плінність кадрів та високий рівень еміграції, особливо молоді, з міста.

У середньому всі, окрім ГО «Воля», оцінили рівень відповідності професійного досвіду, освіти та навичок співробітників та експертів як *посередній*, тобто 2.5 з 5 балів. Рівень професійного досвіду, освіти та навичок співробітників та експертів у проведенні антикорупційної діяльності є *нижчим* за середній, а саме 1.75 з 5. Проте всі ОГС зазначили існування потенціалу своїх організацій у проведенні антикорупційної діяльності за поточного рівня людських ресурсів.

Слід зазначити, що деякі ОГС були послідовними в оцінці професійного рівня своїх співробітників (ГО «Ніка», «Ехо Червонограда» та ГО «Фундація розвитку Червонограда»). Оцінка ж нинішнього професійного досвіду, освіти, навичок та потенціалу ГО «Воля» дещо відрізняється. Інтерв'ю з цією та іншими організаціями (зокрема з тими, які не заповнили анкету) показали, що ОГС не повністю використовують нинішній (наявний) досвід та знання своїх співробітників, яким не вистачає спеціалізованих та більш глибоких знань із тем та сфер їх діяльності. Низький професійний рівень ОГС загалом було відмічено як самими організаціями Червонограда, так і представниками органів міської влади.

Досліджені ОГС міста використовують два канали зв'язку для інформування про свою діяльність, а саме – соціальні мережі та списки розсилки. Жодна з опитаних ОГС не має власного веб сайту, і соціальні

⁸⁷ Самооцінка здійснювалася за 5-бальною шкалою, де 1 означає відсутність відповідних ресурсів (найнижчу оцінку), а 5 – відмінну забезпеченість (найвищу оцінку)

мережі є основним каналом спілкування та обміном інформації між організаціями. Інформаційний ресурс «Ехо Червонограда» є тим майданчиком, який надає інформаційні послуги ОГС міста та забезпечує громадське представництво ОГС міста.

Респондентів також просили оцінити свої технічні ресурси, зокрема забезпеченість приміщеннями, IT-інфраструктурою, а також потенціал організацій проводити антикорупційну діяльність занааявного за раз рівня технічного забезпечення. Результати самооцінки⁸⁸ представлені в Таблиці 14.

Таблиця 14. Самооцінка технічних ресурсів ОГС, N=4

Назва ОГС	Приміщення організації	Приміщення для проведення тренінгів та надання послуг цільовим групам	IT-інфраструктура, обладнання та програмне забезпечення	Потенціал організації в проведенні антикорупційної діяльності за поточного рівня технічного забезпечення	Середня оцінка технічних ресурсів ОГС
ГО «Ніка»	5	5	4	3	4.25
Інформаційний ресурс «Ехо Червонограда»	5	5	5	4	4.75
БФ «Фундація розвитку Червонограда»	1	4	2	4	2.75
ГО «Воля»	3	1	2	2	2
Середня оцінка технічних ресурсів усіх ОГС	3.50	3.75	3.25	3.25	3.6

Забезпечення технічними ресурсами тих ОГС, що заповнили анкети, є вище середнього. І хоча така ситуація не є притаманною всім опитаним організаціям, необхідно зауважити, що особливих нарікань на відсутність приміщень для офісів/тренінгів чи обладнання ОГС не висловлювали.

Інтерв'ю з ОГС показали, що організації міста мають досвід залучення **грантових коштів**, а саме:

- **ГО «Ніка»** отримала фінансування від ІСАР-Єднання на стратегічне планування діяльності організації. Міський відділ соціального захисту дав кошти організації на проведення табору в наметах. Також організація отримала кошти з Громадського бюджету міста.
- **ГО «Розвиток громади»** та **«Ехо Червонограда»** не мають грантових історій, але активно співпрацюють з національними організаціями з організації їхніх заходів у Червонограді. Це - Інститут розвитку регіональної преси, Інститут масової інформації, рух «Чесно».
- В інших організаціях немає досвіду отримання грантових коштів.
- Міська рада Червонограда має досвід отримання трьох грантів з Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР) та була партнером у низці партнерських проектів Європейського Союзу, таких як Україна – Білорусь – Польща.

ОПИС ОГС, ЩО РОЗРОБЛЯЮТЬ ПОЛІТИКУ

На жаль, жодна з опитаних ОГС міста Червонограда не займається розробкою політики. У місті створена Громадська рада при міській раді, до складу якої входять представники ОГС. До завдань Громадської ради включено проведення громадських обговорень з питань, що належать до його повноважень, та

⁸⁸ Самооцінка здійснювалася за 5-бальною шкалою, де 1 означає відсутність відповідних ресурсів (найнижчу оцінку), а 5 – відмінну забезпеченість (найвищу оцінку)

здійснення громадського контролю за діяльністю виконавчого комітету Червоноградської міської ради. І хоча одним із завдань ради є сприяння врахуванню міською радою громадської думки під час формування та реалізації державної політики, знань та навичок членів Громадської ради не є достатніми для здійснення впливу навіть на місцеву політику. Інтерв'ю з представниками органів місцевої влади⁸⁹ підтвердили відсутність досвіду та знань діючих у місті ОГС для визначення та формулювання пріоритетів місцевої політики, для знаходження компромісів та впливу на прийняття рішень, для участі у впровадженні та моніторингу виконання прийнятих рішень. Разом з тим, самі ОГС розуміють, що у них немає спроможності впливати і брати повноцінну участь в розробці документів важливих для міста. Наприклад, статуту міста, регуляторних документів демократичного врядування (громадські слухання, і-петиції тощо) та документів, що регулюють участь ОГС у житті міста (наприклад, конкурс соціальних проектів). Також від ОГС не надходило жодних законодавчих ініціатив⁹⁰.

ОПИС ОГС, ЩО НАДАЮТЬ ПОСЛУГИ

Всі опитані ОГС Червонограда зайняті в наданні послуг. Як правило, це виключно: *надання послуг населенню власними силами або у співпраці з публічними інституціями та удосконалення послуг та їх надання, з огляду на проблеми окремих груп населення, виявлення потреб конкретних груп населення в послугах, моніторинг та покращення якості послуг тощо*. Жодна організація не займається впливом на публічні послуги, що надаються урядом, шляхом моніторингу їх якості і надання, представництва суспільних потреб і інтересів та не співпрацює з владою щодо покращення процесів визначення потреб у послугах і визначення критеріїв якості послуг.

- **ГО «Ніка»** надає соціальні послуги 30 сім'ям з неповносправними дітьми. Зазвичай це освітні та навчальні послуги. Кожного дня діти займаються в центрі організації, приміщення якого надано містом. Діти вчать навичкам ведення домашнього господарства, ліпки, малювання, співу та садівництва. Організація влаштовує масові заходи за участю батьків та дітей району, де розміщений офіс.
- **ГО «Розвиток громади»** проводить ярмарки професій та підтримує учнівське самоврядування в школах міста, проводить екскурсії для дітей в міську раду.
- Інформаційний ресурс **«Ехо Червонограда»** надає інформаційні ресурси місцевим організаціям через поширення та оприлюднення інформації про ініціативи ОГС та надання інформаційної підтримки національним організаціям під час проведення заходів у місті. Наприклад, це проведення фестивалю документального кіно в Червонограді, який проходить у Києві і потім їздить з учасниками фестивалю всією Україною. Це співпраця з різними організаціями щодо фінансування політичних партій та висвітлення «кухні» виготовлення новин.
- **ГО «Автомайдан»** займається збором та доставкою необхідного оснащення та продуктів для бійців АТО (14 бригада). 95% їх послуг спрямована на бійців, які знаходяться в АТО (ООС тепер) і 5% послуг надаються в місті ветеранам та інвалідам антитерористичної операції. Зазвичай, це гуманітарна допомога.
- **ГО «Європейська асоціація з прав інвалідів»** допомагала вивозити інвалідів з Донецької та Луганської областей в Одесу, надавала правові послуги і соціальну підтримку. У рамках соціальної підтримки організація допомагає працевлаштуватись інвалідам або підтримати їх у створенні соціальних підприємств.
- Місцеве відділення **Пласту** працює з дітьми та молоддю, але на момент дослідження були неактивними, оскільки відсутній керівник організації.
- **ГО «Спілка підприємців ринку «Єдність»** надають правову допомогу своїм членам та інформують громадськість міста щодо ситуації з підприємництвом у місті.
- **ГО «Спілка ветеранів «Воля»** займається оздоровленням ветеранів та надає, якщо треба, правовий супровід під час відстоювання їх прав після повернення з АТО.
- **БО «Фундація розвитку Червонограда»** була створена як фонд громади, вона надає послуги з пошуку ресурсів (матеріальних, фінансових, людських) на підтримку різних ініціатив. Ініціативи стосуються проведення музичних та творчих заходів у місті та підтримки існуючих історичних пам'яток міста (Потоцький замок).

На думку представників органів влади, діяльність ОГС Червонограда з надання послуг не має системного характеру, частіше це одноразові заходи. У місті прийнята низка програм, де можлива участь ОГС

⁸⁹ Інтерв'ю, 1 листопада 2018

⁹⁰ Інтерв'ю, 1 листопада 2018

міста. Але, на жаль, організації нічого не знають щодо можливості їх участі в якості надавачів послуг в рамках місцевих програм, а міська влада «не поспішає» інформувати ОГС щодо нових можливостей та розвивати їх спроможність і залучати ОГС до надання необхідних послуг. Винятком є ГО «Ніка», керівник якої є депутатом міської ради і використовує можливість місцевих програм, наприклад *Програма оздоровлення та відпочинку дітей*.

ОПИС ОГС, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ ГРОМАДЯНСЬКИМ ПРЕДСТАВНИЦТВОМ

З опитаних ОГС займаються громадянським представництвом такі:

- ГО «Ніка»
- ГО «Воля»
- БФ «Фундація розвитку Червонограда»
- Інформаційний ресурс «Ехо Червонограда»
- ГО «Антикорупція та люстрація»
- ГО «Європейська асоціація з прав інвалідів»
- ГО «Самооборона»
- Спілка підприємців ринку «Єдність»

Функція громадянського представництва містить декілька видів діяльності, зокрема: *підвищення обізнаності про проблеми і конкретні громадські інтереси; проведення досліджень і формування порядку денного політики; розробку і впровадження кампаній з інформування та громадянського представництва; мобілізацію ОГС, громад і вразливих груп населення; активізацію ОГС і населення щодо участі в процесах політики; посилення систем відповідальності; здійснення громадського моніторингу і нагляду*; інше. Графік 41 демонструє розподіл кількості ОГС за цими видами діяльності.

Графік 41. Розподіл ОГС за видами діяльності з громадянського представництва, N=8

Оскільки громадянське представництво є однією з важливих функцій ОГС, важливо розуміти, які саме кроки в процесі представництва та захисту інтересів цільових груп організації розуміють і використовують, а які саме необхідно вивчати та/або удосконалювати і практикувати. Процес (або кампанія) громадянського представництва складається з семи етапів і нижче (Таблиця 15) надана самооцінка спроможності ОГС Червонограда (тих, що заповнили анкету) щодо їх досвіду впровадження кожного етапу.

Таблиця 15. Самооцінка ОГС своєї діяльності з громадського представництва, N=4

Напрямок діяльності/ Компоненти за напрямом діяльності	Кількість ОГС	Середня оцінка
1. Збір й аналіз інформації щодо громадянського представництва		2.0
• Збирають інформацію та досліджують життєво важливі проблеми клієнтів	2	1.0
• Досліджують відповідні публічні інституції та їхню роль щодо цілей і завдань ОГС в інтересах клієнтів і бенефіціарів		2.5
• Визначають інтереси зацікавлених сторін з питань, що стосуються клієнтів		1.5
• Проводять детальний аналіз для формування політичної позиції з питань, що стосуються клієнтів		3.0
2. Чи забезпечує Ваша ОГС зворотний зв'язок від членів ОГС і громадян з цього питання?		2.4
• Організують зустрічі членів ОГС, щоб обговорити інформацію, зібрану з питань, що стосуються клієнтів	4	1.75
• Активізують зворотний зв'язок від громадськості через організацію громадських зустрічей, фокус-груп, опитувань, телефонних дзвінків або іншими подібними методами		2.25
• Проводять кампанії для засобів масової інформації з метою підтримки власної позиції		2.75
• Змінювали свою стратегію у відповідь на інформацію, отриману від тих груп, які представляють, відкритого членства або громадськості		3.0
3. Чи розробляє Ваша ОГС сталу й стійку політику?		2.7
• Чи Ваша ОГС має практику виписування своїх цілей і завдань політики?	4	3.0
• Чи розрізняє ОГС формулювання цілей відповідно до різних аудиторій і груп та чи пристосовує свої цілі й завдання політики до різних груп?		3.0
• Чи використовує Ваша ОГС зібрану з різних джерел інформацію для аргументації позиції, цілей та завдань?		2.0
4. Збір / розподіл ресурсів з громадського представництва й лобіювання		2.75
• Збирають пожертви від членів, зацікавлених громадян та/або інших організацій (бізнес, фонди, релігійні групи) для досягнення мети, цілей організації, для сприяння діяльності з просування ідей, для здійснення завдань та зміцнення своєї позиції	4	3.0
• Виділяють та витрачають свої внутрішні ресурси, такі як час або гроші, для представлення та захисту прав		2.0
• Використовують та координують волонтерську працю для вирішення питань захисту прав		1.5
• Збирають внески із зовнішніх джерел, таких як донори, бізнес, місцеві організації та інші, для захисту прав та інтересів		4.5
5. Чи Ваша ОГС створює / бере участь у коаліціях і мережах для впровадження спільних заходів з цього питання?		2.0
• Прагнуть бути залученими до коаліцій та мереж з іншими групами або особами з подібними інтересами для спільного вирішення питань, які є важливими для клієнтів	3	1.67
• Є формальними чи неформальними учасниками коаліції або мережі		1.67
• Є ініціаторами формування коаліцій, мереж або спільних робочих груп з метою вирішення важливих для клієнтів питань		2.67

6. Чи інформує Ваша ОГС громаду про свою позицію з політичних рішень?		3.0
• Як часто ОГС готує комунікаційний план?	4	4.0
• Чи працює Ваша ОГС зі ЗМІ, такими як газети, радіо, телебачення, з метою поінформувати громадськість про діяльність організації?		2.25
• Чи організовує ОГС зустрічі, семінари або інші заходи з метою інформування громадськості про позицію чи діяльність організації?		2.75
• Чи зазвичай після заходів проводить Ваша ОГС подальшу діяльність з метою отримання зворотного зв'язку від громадськості з важливих для клієнтів питань?		3.0
• Як часто Ваша ОГС переглядає свою стратегію або задекларовану позицію відповідно до отриманого зворотного зв'язку від зацікавлених сторін, зокрема партнерів по коаліції?		3.0
7. Чи проводить Ваша ОГС подальші заходи, щоб впливати на соціально-політичний розвиток у місті та щоб залучати громадян?		3.25
• Чи заохочує Ваша ОГС відповідні дії членів, громадян або клієнтів, як-от написання листів посадовим особам органів місцевого самоврядування щодо важливих для клієнтів питань?	4	1.75
• Чи проводить Ваша ОГС активне лобювання позицій щодо політичних рішень, наприклад, оголошення на слуханнях, особисті візити до посадових осіб органів місцевого самоврядування тощо?		2.25
• Як часто ОГС здійснює нагляд за діяльністю публічних інституцій на місцевому або національному рівнях із питань, що становлять інтерес або відповідають цілям і завданням ОГС?		2.5
• Чи здійснювала Ваша ОГС коли-небудь мобілізацію громади щодо рішень, які приймаються місцевими або національними владними структурами щодо важливих для клієнтів питань?		4.75
• Чи залучає / виділяє ОГС ресурси для діяльності з моніторингу політичних заходів?		4.75
• Чи здійснює Ваша ОГС моніторинг та чи підвищує громадську обізнаність щодо законів та поправок, впроваджених внаслідок рекомендацій, наданих Вашою організацією з питань, що становлять інтерес для клієнтів?		3.25
• Чи переглядає Ваша ОГС власний підхід до вирішення політичних питань, якщо здійснені заходи виявились неефективними?		3.5

Навіть самооцінка чорирьох організацій показує, що на всіх перших етапах, які стосуються формування і донесення позиції, ОГС мають досить слабку спроможність (2 – 2.4). Це показує, що під час відстоювання певних переконань позиція ОГС не ґрунтується на виявлених потребах та інтересах своїх цільових груп. Також цікавим фактом, який показує протилежну позицію ОГС щодо їх участі в розробці сталої і стійкої політики, є наступний. Якщо на пряме питання щодо їх участі у формуванні та впливу на місцеву політику всі опитані ОГС відповіли негативно, то під час самооцінки організації оцінили свою спроможність досить високо (3 бали з 5 можливих). Також ОГС оцінили досить високо свої спроможності в зборі ресурсів (2.75), інформуванні громади щодо своєї позиції (3.0) та проведенні заходів для впливу на соціально-політичний розвиток у місті та для залучення громадян (3.25).

Інтерв'ю з організаціями показали, що у переважній більшості представників не вистачає знань як щодо суті громадянського представництва, так і щодо підходів до проведення кампаній для презентування та відстоювання важливих для їх цільових груп питань. Для представників влади участь ОГС у визначенні потреб та інтересів громади та її різних груп і залучення організацій до вирішення нагальних викликів громади є важливим і очікуваним. Але, незважаючи на наявність механізмів та інструментів співпраці, на даний момент ОГС виступають у ролі «Баби Яги, яка завжди проти»⁹¹ та бачать в усіх діях влади зраду.

⁹¹ Інтерв'ю, 1 листопада 2018

ОПИС ОГС, ЩО СПІВПРАЦЮЮТЬ З МОЛОДДЮ

Серед опитаних організацій такі ОГС працюють з молоддю:

- ГО «Ніка»
- ГО «Розвиток громади»
- ГО «Воля»
- БФ «Фундація розвитку Червонограда»
- ГО «Пласт»

Окрім вище зазначених ОГС було згадано ще низка організацій, діяльність яких спрямована на роботу з молоддю. Це ГО «Молоде покоління» (молодіжне крило партії Батьківщина) та хаб «Космодром». На думку представника міської влади, що працює з молоддю, молодь недостатньо залучена до діяльності ОГС. Це пояснюється відсутністю вищих навчальних закладів у місті, що спонукає найбільш активну молодь виїжджати з міста. Після завершення навчання в інших містах та країнах, рідко хто з молодих людей повертається до Червонограда. Хоча вік співробітників виконавчого органу міської ради значно зменшився за рахунок тих небагатьох молодих людей, які повернулись до Червонограда після отримання освіти.

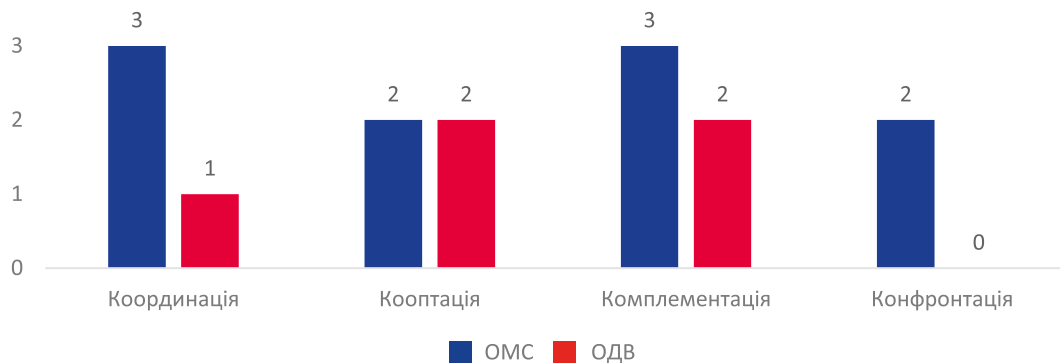
У міської влади є домовленість з Міністерством сім'ї, молоді та спорту щодо створення молодіжного центру в місті. При міській раді існує Молодіжна рада, але про суть її діяльності ніхто з опитаних не міг розповісти. Серед інших помітних молодіжних ініціатив Червонограда – це діяльність учнівського самоуправління та хабу «Космодром». За відгуками опитаних, хаб «Космодром» є однією з найкращих молодіжних ініціатив західного регіону і прикладом того, куди та як повинна розвиватись молодь. Хаб – це місце в Червонограді, де молодь може організовувати, і не тільки для молоді, різні заходи, від святкування дня народження до проведення тренінгів та конференцій.

ВІДНОСИНИ ОГС ТА ВЛАДИ

Рівень відносин ОГС із органами місцевого самоврядування та державної влади є важливим чинником, що впливає на спроможність ОГС представляти та захищати інтереси своїх цільових груп, брати участь у процесах формування політики, надавати соціальні послуги. Всі ОГС, які взяли участь у цьому дослідженні, у той чи інший спосіб співпрацюють з органами місцевого самоврядування та з органами державної влади. Серед органів влади, з якими є співпраця, опитані назвали міську раду, міський територіальний центр, депутатські комісії, відділ освіти, відділ культури, міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Для отримання кращого розуміння рівня співпраці між ОГС та органами місцевого самоврядування і державної влади респондентам було запропоновано чотири варіанти для визначення характеру співпраці з владою. Оцінки ОГС суттєво різняться з цього питання (Графік 42).

Графік 42. Характер співпраці ОГС та органів влади (N=10 щодо співпраці з органами місцевого самоврядування (ОМС) та N=5 щодо співпраці з органами державної влади (ОДВ))

Хоча більшість опитаних вважає, що між ОГС та органами міської влади відбувається координація діяльності, яка доповнює одна одну, але обидві сторони прагнуть більшого і конструктивного діалогу, спільних проектів та більшої активності й ініціативності. ОГС бачать можливість заключення компакту про співпрацю між ОГС і владою та можливість спільної розробки стратегії розвитку міста, статуту міста та інструментів демократичного врядування. Водночас представники влади зазначали, що раніше такого високого рівня співпраці між ОГС та владою не було.

Під час проведення інтерв'ю були названі такі механізми співпраці органів влади та ОГС: Громадська рада, Молодіжна рада, Комітет доступності, рада при міському відділенні МВС, робочі та спеціалізовані тематичні групи (транспорт, громадський бюджет, опікунські ради при лікарнях, комунальна комісія тощо).

Основними каналами співпраці між ОГС та владою є робота ОГС у різних радах, зустрічі та FB, участь у конкурсних комісіях з призначення керівників комунальних підприємств. Також ОГС можуть бути присутні на Скайп-конференціях міської влади з ОДА та на сесіях міської ради (за попереднім погодженням).

Нижче подана інформація про співпрацю ОГС з органами місцевої влади на чотирьох рівнях взаємодії, а саме:

- **Інформування:** для інформування про свою роботу половина відділів та управлінь мають сторінки в FB; мають сайти та використовують інформацію з гарячих ліній для обліку кількості звернень та аналізу тенденцій щодо пріоритетних проблем та інтересів;
- **Консультування:** за вимогою законодавства збираються пропозиції протягом 30 днів до голосування та створюються відповідні органи для проведення консультацій (молодіжна рада, Комітет доступності, рада при міському відділенні МВС, робочі та спеціалізовані тематичні групи (транспорт, громадський бюджет, опікунські ради при лікарнях, комунальна комісія тощо));
- **Залучення до вироблення політики:** Громадська рада – основний механізм для формулювання та впливу на політику; та
- **Партнерство:** на практиці його немає.

Громадська рада при виконавчому комітеті Червоноградської міської ради є постійно діючим, легітимним, виборним, консультативно-дорадчим органом, утвореним для забезпечення участі громадян у формуванні та реалізації державної політики⁹². Основними завданнями Громадської ради є: створення умов для реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами; здійснення громадського контролю за діяльністю виконавчого комітету Червоноградської міської ради; сприяння врахуванню Органом громадської думки під час формування та реалізації державної політики; та сприяння Органу у підготовці та проведенні громадських обговорень із питань, що стосуються його повноважень.

Склад Громадської ради був оновлений 2 роки назад і зараз налічує 20 членів, хоча можливим є залучення 35 представників громади. За словами опитаних представники Ради представляють як ОГС, що надають послуги, так і організації, залучені до громадянського представництва. Але не всі члени Ради є активними, і є практика виключення неактивних членів ГР. ОГС не дуже хочуть брати участь у її роботі⁹³. Головою Ради є представник релігійної організації, але лідерства в роботі Ради не вистачає⁹⁴. ГР має розділ на сайті міської ради⁹⁵, де розміщуються новини та документи щодо її діяльності. Інтерв'ю з представниками ОГС та міської влади продемонстрували, що не всім ОГС є зрозумілими функції Ради. Робота Громадської ради є дуже заполітизована, і її роботу можна характеризувати як конфронтація/опозиція до діяльності міської влади, бо все, що влада добре робить, додає їй плюсів, що неприйнятно для багатьох лідерів та членів ГР⁹⁶. Основними методами роботи ГР є надсилання різноманітних запитів органам місцевого самоврядування, що, на думку багатьох опитаних, не є ефективним і результативним. Контроль за діями влади бачиться багатьма опитаними представниками ОГС та органів влади як однією з основних функцій Громадської Ради. Як представники влади, так і ОГС зазначили, що Раді не вистачає солідарності в її діяльності як між самими членами дорадчого органу, так і Ради з владою⁹⁷. Керівництво Громадської ради ставить собі як заслугу збереження у розпорядженні міста і не передачу в концесію

⁹² <http://www.chervonograd-city.gov.ua/grdoc/polog-2018.pdf>

⁹³ Інтерв'ю, 2 листопада 2018

⁹⁴ Інтерв'ю, 2 листопада 2018

⁹⁵ <http://www.chervonograd-city.gov.ua/grdoc.php>

⁹⁶ Інтерв'ю, 1 листопада 2018

⁹⁷ Інтерв'ю, 1 листопада 2018

приватній компанії очисних споруд міста, хоча і влада і громада міста переконані, що від такого кроку місто б виграло.

Необхідно зазначити і досягнення, які відбулись у результаті співпраці ОГС та міської ради. Так, Молодіжна рада порекомендувала поставити туристичні вказівники в місті, і ця пропозиція була втілена (хоча і за відсутності відділу туризму в місті). Пропозиції Комітету доступності були враховані під час реконструкції центру міста та спорткомплексу після ретельного обстеження і надання рекомендацій (наприклад, установка пандусів та зручні з'їзди з тротуарів на дороги). Також Комітет надав свої рекомендації зі змін маршрутів громадського транспорту, особливо перевізників, але поки що вони не втілені. Декілька ОГС отримали в безоплатну оренду приміщення від міської влади (ГО «Ніка», ГО «Автомайдан»).

Залученість ОГС до вирішення проблем корупції

Дослідження показало, що в міському виконавчому комітеті Червонограда немає уповноваженої особи з питань запобігання, виявлення та боротьби з корупцією, що не є обов'язковим для органів місцевого самоврядування. Для міста було б дуже корисно мати такого посадовця, але знайти спроможного та ефективного фахівця на цю посаду є викликом для органу виконавчої влади. Представники влади бачать роль і допомогу ОГС в оскарженні прийнятих колегіально рішень органу місцевого самоврядування і у притягненні корупціонерів до відповідальності. Є низка ОГС, які займаються питаннями корупції. Це:

- ГО «Антикорупція та люстрація». Розглядають окремі кейси
- ГО «Самооборона»
- ГО «Автомайдан»
- ГО «Воля»
- ГО «Спілка підприємців ринку «Єдність»: інформує громадськість про діяльність своєї організації і про виклики, з якими організація стикається. Також залучає громадськість до обговорення питань, які виносяться на Громадську раду та на засідання міської ради

Але більшість лідерів цих організацій, займаючись питаннями боротьби з корупцією, напрацьовують собі політичний капітал борця з корупцією⁹⁸. Опитувані зазначили, що, окрім знань та професіоналізму, ОГС необхідно бути законослухняними, мати бажання боротись із корупцією, займатись громадянською та правовою просвітою громадян щодо підходів та механізмів боротьби з корупцією та контролю за владою і бути незалежними і прозорими у своїй власній діяльності. Серед сфер, у яких ОГС можуть працювати, опитувані звернули увагу на питання роботи котельень і надання тепла громадянам, вивезення сміття, виділення земель під будівництво, управління та власність прибудинкових територій, надання гарячої води. Для цього ОГС необхідно і правові знання, і співпраця зі ЗМІ, і кваліфіковані юристи та розуміння як кола повноважень органів влади, так і існуючих обмежень у їх роботі⁹⁹.

ОГС очікують, що для ефективної боротьби з корупцією, влада має бути відкритою, прозорою, надавати можливість ОГС брати участь у своїй діяльності, чути ОГС тощо. Для цього, на думку ОГС, владі необхідно мати спеціалістів і володіти інструментами боротьби з корупцією, мати чітку структуру внутрішньої комунікації і підпорядкованості у міській раді¹⁰⁰.

ПРЕДСТАВНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНИХ ОГС У МІСТІ

Лише ГО «Пласт» є офіційним місцевим осередком національної організації Пласт.

УЧАСТЬ МІСЦЕВИХ ОГС У РЕГІОНАЛЬНИХ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

ОГС м. Червонограда згадали наступні національні та регіональні мережі та коаліції.

⁹⁸ Інтерв'ю, 1 листопада 2018

⁹⁹ Інтерв'ю, 1 листопада 2018

¹⁰⁰ Інтерв'ю, 1 листопада 2018

Національні мережі/коаліції	Регіональні мережі/коаліції
1. Крим СОС 2. Ветеран ХАБ 3. Юридична сотня 4. Коаліція ОГС, що працюють з особами інтелектуальної відсталості 5. Айдар 6. Інститут розвитку регіональної преси – мережа журналістів-розслідувачів 7. Рух Чесно 8. Інститут масової інформації 9. Правий сектор 10. Фестиваль документального кіно 11. Асоціація велосипедистів м.Києва	1. Жіночі перспективи (Львів) 2. Антикорупція та люстрація 3. Львівські байкери

СПІВПРАЦЯ ОГС ЧЕРВОНОГРАДА МІЖ СОБОЮ

У процесі інтерв'ю ОГС запитували, з ким із місцевих організацій вони співпрацюють/координують свою діяльність/ проводять спільні заходи тощо. Нижче показані ці зв'язки між ОГС Червонограда.

ОГС	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. ГО «Розвиток громади»													
2. БФ «Фундація розвитку Червонограда»													
3. Ехо Червонограда													
4. ГО «Європейська асоціація з прав «інвалідів»													
5. ГО «Антикорупція та люстрація»													
6. ГО «Автомайдан Червоноград»													
7. ГО «Спілка ветеранів АТО «Воля»													
8. ГО «Самооборона»													
9. ГО «Ніка»													
10. ГО «Єдність»													
11. Учніський парламент													
12. ГО «Пласт»													
13. Інші ОГС міста													

СПИСОК ОГС, ЯКІ ВИЯВИЛИ БАЖАННЯ СПІВПРАЦЮВАТИ З ПРОЕКТОМ ЕУАСІ

1. ГО «Розвиток громади»
2. БФ «Фундація розвитку Червонограда»
3. Ехо Червонограда
4. ГО «Європейська асоціація з прав інвалідів»
5. ГО «Антикорупція та люстрація»
6. ГО «Автомайдан Червоноград»
7. ГО «Спілка ветеранів АТО «Воля»
8. ГО «Самооборона»
9. ГО «Ніка»
10. ГО «Єдність»

НОТАТКИ

Опитувані представники ОГС та місцевих органів влади надали коментарі щодо їх потреб і висловили певні рекомендації та побажання щодо їх подальшого розвитку, які можуть стати в нагоді¹⁰¹.

- Громадській раді необхідна допомога в кращому визначенні її функцій і «незаангажованості» її роботи;
- Окрім Громадського бюджету, ОГС необхідно розробити та проводити конкурс соціальних проєктів за бюджетні кошти (можливо, в межах існуючих місцевих програм);
- Склалась ситуація, коли є лише видимість передачі повноважень із національного/регіонального рівнів на місце. За гроші, які надходять з державного/обласного бюджетів, необхідно виконати певні умови. Наприклад, за прийом львівського сміття, місто отримує фінансування мікропроєктів з обласного бюджету;
- Отримуючи фінансування на різні проєкти, влада не доводить проєкти до завершення;
- Необхідно доопрацювати процедуру надання коштів на громадські ініціативи в рамках Громадського бюджету міста (300,000 грн було розподілено в 2018 році і планується виділити 1-3 млн гривень в наступні роки);
- Місту необхідна підтримка в розробці стратегічних документів таких, як стратегія розвитку міста, статут міста, положення щодо громадської участі – громадські слухання, е-петиції;
- Місту необхідна програма з виховання/підготовки нових лідерів як громадських, так і державних;
- Необхідне підписання компакту про співпрацю між ОГС та міською владою з чітко визначеними сферами співпраці, повноваженнями та відповідальністю кожної сторони та очікуваними вимірними індикаторами сприяло б налагодженню конструктивних відносин та діалогу між двома секторами;
- ОГС повинні не лише боротись за отримання фінансування з бюджету міста, але й наповнювати його за рахунок отримання фінансування на проєкти, необхідних для міста. Для цього і ОГС, і влада мають уміти писати пропозиції і володіти інформацією про наявні джерела фінансування;
- ОГС міста можуть виробити спільне бачення і стратегію своєї діяльності на певний період часу і визначитись: *Куда йдемо? На кого працюємо? Якими є цінності сектора організацій громадянського суспільства?*

¹⁰¹ Інтерв'ю з ОГС та органами міської влади, 1-2 листопада 2018

ВИСНОВКИ

Дослідження дає можливість зробити наступні **висновки**.

- Незважаючи на велику кількість зареєстрованих ОГС, значним викликом було **виявлення діючих та активних організацій**. Це пов'язано не лише з тим, що часто організації представлені однією особою, оскільки відсутністе постійне фінансування на їх діяльність та оплату роботи постійного персоналу ОГС. Більшість опитаних організацій використовують волонтерську працю людей, які мають постійну роботу чи в бізнесі, чи в органах влади;
- **Сфери та види діяльності** опитаних 65 організацій відповідають критеріям діяльності ОГС у сфері подолання корупції, за якими ОГС і відбирались. Опитані ОГС працюють з *молоддю, всім населенням, жінками, студентами та держслужбовцями*. Опитані ОГС займаються такими видами діяльності, як *громадське представництво, просвітницька діяльність, дослідження та аналіз, поширення інформації, навчання та консультації, правова допомога*. Меншою мірою ОГС залучені до *реабілітації, благодійності*. Види діяльності опитаних ОГС мають особливості в кожному із обраних міст;
- Більшість опитаних ОГС (45 з 65) мають **постійний персонал**, зазвичай до 3 осіб. Також 38 ОГС залучають до 9 **зовнішніх експертів** для виконання проектів організації. ОГС м. Чернівців оцінили свої людські ресурси найвище (3.48 з 5 балів), а організації м. Червонограда – найнижче (2.35). І якщо опитані ОГС мають *вище середнього* рівня досвід та знання, необхідні для досягнення завдань організації та її проектів, то спроможність у проведенні антикорупційної діяльності була оцінена ОГС *посередньо*. Але опитані ОГС зазначили потенціал наявних співробітників для роботи в антикорупційній сфері;
- Рівень **матеріального забезпечення** опитаних ОГС є *вищим середнього* (3.17 з 5 балів) і організації зазначили наявність офісних приміщень, обладнання та доступу до приміщень для проведення масових заходів;
- 20 опитаних ОГС з 65 мають досвід управління **грантовими коштами** як міжнародних донорів, так і місцевих донорів та органів влади;
- З 65 опитаних ОГС 16 організацій залучені до розробки політики, 22 – до надання послуг, а 36 займаються громадянським представництвом;
- Більшість ОГС, що залучені до **розробки політики** (16 організацій), беруть участь у *процесах прийняття рішень та надають коментарі до проектів документів, проводять моніторинг результатів впровадження політики*. Меншою мірою опитані ОГС беруть участь у *визначенні, розробці та впровадженні нових стратегій*. Жодна з опитаних ОГС м. Червонограда не займається *розробкою політики та підготовкою рекомендацій*;
- Із трьох видів діяльності з **надання послуг** 22 опитані ОГС, що їх надають, залучені лише до *процесу надання послуг та їх удосконалення*. На жаль, жодна організація не займається впливом на публічні послуги, що надаються органами влади, щодо збільшення їх об'єму та якості і щодо покращення процесів визначення потреб у послугах;
- 36 опитаних ОГС з 65 займаються **громадянським представництвом**, а саме: *підвищують обізнаність щодо проблем і інтересів громади, мобілізують ОГС та громади, посилюють системи відповідальності та здійснюють громадський моніторинг та нагляд*. Якщо ОГС в чотирьох містах також проводять *дослідження для формулювання порядку денного, розробляють та впроваджують кампанії з громадянського представництва та активізують ОГС та населення до участі в процесах політики*, то ОГС м. Червонограда не займаються цими питаннями. Самооцінка опитаних ОГС (36) показала їх сильні та слабкі сторони щодо поетапного проведення кампаній громадянського представництва. Якщо ОГС зазначили свою сильну сторону з питань *проведення подальших заходів щодо впливу на соціально-політичний розвиток свого міста*, то загалом спроможність здійснювати кампанії громадянського представництва всіх опитаних 36 ОГС є *посередньою* (2.6 з 5 балів);
- З 65 опитаних ОГС більшість (48) **співпрацює з владою**. Дослідження показало, що в кожному з п'яти обраних міст існує своя «історія» відносин між ОГС та місцевою владою – від тісної

співпраці до поділу на різні групи за політичними поглядами. Відносини між органами державної влади теж вимірювались і показали, що на рівні обласних міст є різниця – від співпраці до конфліктів. Опитані ОГС вважають, що їх діяльність і діяльність ОМС/ОДВ доповнюють одна одну, незважаючи на різні шляхи їх досягнення.

- Хоча опитані ОГС і використовують різноманітні **канали зв'язку** зі своїми цільовими групами та громадою, їх комунікації, переважно, є односторонніми, тобто організації лише інформують щодо своєї діяльності.
- ОГС в обраних містах не здійснюють системної роботи по боротьбі з корупцією і не володіють необхідними знаннями та досвідом проведення такої роботи, хоча певні успіхи окремих ОГС у виявленні та подоланні корупції на місцевому рівні є;
- Найбільше **національних ОГС** представлені в м.Житомирі через близькість міста до столиці. Серед національних ОГС, які представлені в обраних п'яти містах, є такі відомі організації, як ПЛАСТ, КВУ, ОПОРА, рух ЧЕСНО тощо.
- Опитані ОГС п'яти міст беруть участь у національних та регіональних **мережах та коаліціях ОГС**, робота яких стосується виборів та просвіти виборців, особливо молодих; допомоги військовим та ветеранам АТО; допомоги неповносправним та дітям; проведення інформаційних кампаній та журналістських розслідувань; правової підтримки та розвитку ОГС тощо;
- Більшість (45 з 65) опитаних організацій **співпрацюють з іншими ОГС** свого міста з обміну інформацією та досвідом, беруть участь у різних координаційних та дорадчих комітетах міста, проводять спільні заходи та координують свою діяльність;

Більшість опитаних ОГС

(52 з 65)

виявили зацікавленість в участі в проекті EUACI

ТВОРЧИЙ ЦЕНТР ТЦК

Місія ТЦК сприяти розвитку громадських ініціатив, спрямованих на зміцнення громадянського суспільства в Україні через творчу розробку і реалізацію благодійних програм та підтримку громадських організацій, органів місцевого самоврядування й ініціативних груп.

Види діяльності:

- Надання тренінгових та консультативних послуг;
- Надання інформації та випуск публікацій;
- Проведення досліджень та оцінок;
- Адміністрування грантових програм;
- Представництво інтересів та захист прав громадянського суспільства.

тел.: +38 044 574 64 11

факс: +38 044 574 64 13

02149, м. Київ, п-т Бажана 30, кв. 8.

www.ccc-tck.org.ua

office@ccc.kiev.ua

